

Załącznik do uchwały Nr VI/50/15
Rady Gminy Korczyna
z dnia 17 czerwca 2015 r.

Gmina Korczyna

***Program Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna
na lata 2015 – 2022***

Korczyna 2015

WYKONAWCA:
Adam Czekanski „Bio-San”
ul. Konarskiego 74
38-500 Sanok
e-mail: aczekanski@wp.pl
tel. 509 793 106

Adam Czekanski
BIO-SAN
38-500 SANOK, ul. Konarskiego 74
Regon 370404713
NIP 687-134-13-22

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	6
1.1. Cel i przedmiot opracowania.....	6
1.2. Podstawa prawna opracowania, merytoryczna dokumentacja źródłowa.....	7
2. Ogólna charakterystyka Gminy Korczyna	8
2.1. Charakterystyka geograficzno-gospodarcza.	8
2.1.1. Położenie administracyjne, powierzchnia.....	8
2.1.2. Dane demograficzne.	9
2.2. Położenie geograficzne, morfologia, klimat.	14
2.2.1 Klimat	15
2.3. Środowisko przyrodnicze.	16
2.4. Działalność gospodarcza na terenie Gminy.....	17
2.5. Komunikacja.....	26
2.5.1. DROGI	26
2.5.2 KOMUNIKACJA PUBLICZNA.....	29
3. Diagnoza stanu środowiska Gminy Korczyna	33
3.1. Powierzchnia ziemi.....	33
3.1.1. Budowa geologiczna.....	33
3.1.2. Zasoby surowców mineralnych i glebowe	34
3.1.3. Degradacja gleb i powierzchni ziemi.....	39
3.1.3.2. Degradacja gleb.....	40
3.1.3.3 Problemy i zagrożenia.....	41
3.2. Wody.....	42
3.2.1. Zasoby wód powierzchniowych.....	42
3.2.2. Jakość wód powierzchniowych.....	43
3.2.2.1 Jakość wód powierzchniowych. Ocena wód według kryteriów wyznaczania wód.	46
3.2.3.2. Zasoby wód podziemnych.....	53
3.2.3.3. Jakość wód podziemnych.....	53
3.2.3.4. Źródła przeobrażeń wód podziemnych	56
3.2.3.5. Ochrona ujęć wód	57
3.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa	58
3.2.4.1. Zużycie wód.....	58
3.2.4.2. Stopień zwodociągowania.....	58

3.2.4.4. Ilość ścieków odprowadzanych	62
3.2.4.6. Systemy kanalizacyjne	63
3.2.4.6. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej.....	64
3.2.4.6.1. Zbiorniki bezodpływowe.....	64
3.2.4.6.2. Przydomowe oczyszczalnie ścieków.....	65
3.2.4.8. Problemy i zagrożenia	66
3.3. Powietrze.....	66
3.3.1. Jakość powietrza	66
3.3.2. Klasyfikacja stref.....	68
3.3.3. Problemy i zagrożenia.....	71
3.3.3.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	71
3.4. Energia odnawialna	72
3.5. Zasoby przyrodnicze.....	74
3.5.1. Lasy i zalesienia.....	74
3.6. Hałas.....	86
3.6.1. Podstawy oceny klimatu akustycznego w środowisku.....	86
3.6.2. Hałas komunikacyjny.....	86
3.6.3. Hałas przemysłowy	87
3.6.4. Problemy i zagrożenia.....	87
3.7. Zagrożenia naturalne.....	88
3.8. Poważne awarie przemysłowe	90
3.8.1. Zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych	90
3.8.2. Transport materiałów niebezpiecznych	90
3.8.3. Problemy i zagrożenia.....	91
3.9. Promieniowanie elektromagnetyczne	91
3.9.1. Elektroenergetyka.....	91
3.9.2. Sieć telefonii komórkowej	92
3.9.3. Promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Korczyna.....	92
3.9.4. Problemy i zagrożenia.....	93
4. Gospodarka odpadami.....	95
5. Edukacja ekologiczna.....	98
6. Wnioski z diagnozy.....	99
6.1. Analiza SWOT – Aspekt środowiskowy	99
6.2. Podsumowanie.....	100

7. Założenia wyjściowe do Programu Ochrony Środowiska.....	101
7.1. Analiza obowiązującego stanu prawnego.....	101
8. Cele i funkcje Programu.....	110
8.1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych - priorytet 1.....	111
8.2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska - priorytet 2.....	113
8.3. Gospodarka odpadami - priorytet 3.....	114
8.4. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu - priorytet 4.....	115
8.5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność - priorytet 5..	117
8.6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów - priorytet 6.....	118
8.7. Ochrona przed hałasem - priorytet 7.....	119
8.8. Ochrona zasobów kopalin - priorytet 8.....	121
8.9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb - priorytet 9	122
8.10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym - priorytet 10.....	123
9. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych.....	123
9.1. Harmonogram zadań ekologicznych.....	125
10. Edukacja ekologiczna.....	137
10.1. Założenia ogólne.....	137
10.2. Potrzeba edukacji ekologicznej.....	137
11. System finansowania inwestycji.....	139
11.1. Fundusze krajowe.....	139
11.2 Fundusze Unii Europejskiej.....	141
12. Strategia i monitoring realizacji Programu.....	146
12.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	146
12.1.1. Instrumenty prawne.....	147
12.1.2. Instrumenty finansowe.....	147
12.1.3. Instrumenty społeczne.....	147
12.1.4. Instrumenty strukturalne.....	149
13. Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska.....	150
13.1. Zasady monitoringu.....	150
13.2. Monitorowanie założonych efektów ekologicznych.....	151
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	155
15. Wykorzystane materiały i opracowania.....	158

1. Wprowadzenie.

Dokument: aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna”, zwany w dalszej części Programem opracowany został w związku z obowiązkiem nałożonym na gminę przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.). Program Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna uwzględnia w szczególności: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów. Z realizacji priorytetów ekologicznych zawartych w Programie co 2 lata opracowuje się raporty. Raporty te przedstawiane są, Radzie Gminy .

1.1. Cel i przedmiot opracowania.

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności, podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikającej z nich *Polityki Ekologicznej Państwa*. Program swą strukturą bezpośrednio nawiązuje do *Polityki Ekologicznej Państwa*. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc przyrody i krajobrazu, lasów, gleb, kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

Bardzo ważnym i całkowicie nowym elementem Programu jest zbilansowanie potrzeb z możliwościami finansowymi, a więc osadzenie go w realiach ekonomicznych.

„Program ochrony środowiska dla Gminy Korczyna” składa się z 2 części opisującej stan aktualny środowiska i strategicznej.

Reasumując, Program realizuje cele polityki ekologicznej państwa na obszarze Gminy do 2022 roku, określa strategię ochrony, racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości środowiska gminy, w tym: cele ekologiczne (długo - i krótkookresowe), kierunki działań strategicznych w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska oraz racjonalnego wykorzystania jego zasobów, priorytety inwestycyjne i pozainwestycyjne oraz narzędzia i instrumenty realizacyjne.

1.2. Podstawa prawna opracowania, merytoryczna dokumentacja źródłowa.

Dokument opracowany został w oparciu o następujące:

Akty prawne:

- [1] ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.) – art. 17 i 18 ;
- [2] ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz.1136 z późn. zm.) – art. 14 ust. 6;
- [3] ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne tekst jednolity (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 145 z późn. zm.);
- [4] ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.);

Polityki, programy, plany i inne dokumenty rządowe:

- ◆ II Polityka ekologiczna państwa;
- ◆ Polityka Ekologiczna Państwa
- ◆ Polityka leśna państwa;
- ◆ Strategia rozwoju turystyki ;
- ◆ Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych ;
- ◆ program ochrony różnorodności biologicznej: SIEĆ NATURA 2000.

Programy, plany, rejestry, dane administracji rządowej i samorządowej województwa i powiatu:

- ◆ Stan środowiska za lata : 2011, 2012, 2013 (WIOŚ Rzeszów);
- ◆ Stan środowiska w powiecie krośnieńskim w 2010, 2012 r. – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie Delegatura w Jaśle (WIOŚ Rzeszów);
- ◆ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego – aktualizacja;
- ◆ dane dostępne w opracowaniach WIOŚ Rzeszów;
- ◆ dane z programów ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych, parków narodowych;
- ◆ dane o planach urządzania lasów i lasach ochronnych;
- ◆ dane uzyskane z urzędów gmin drogą ankietyzacji.
- ◆ dane z banku danych regionalnych

2. Ogólna charakterystyka Gminy Korczyna

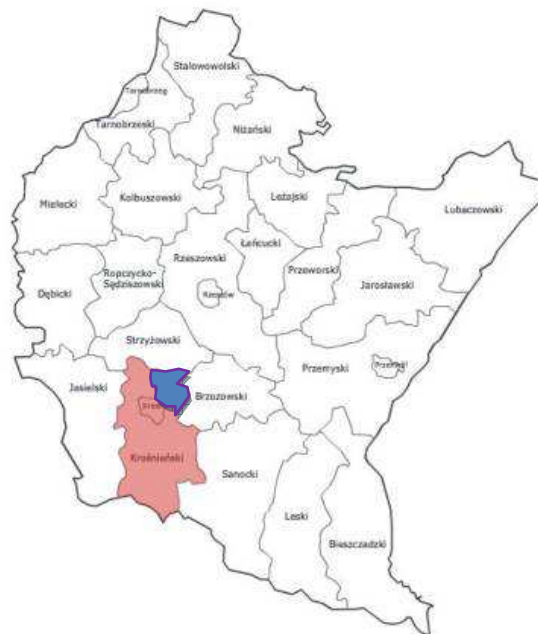
2.1. Charakterystyka geograficzno-gospodarcza.

2.1.1. Położenie administracyjne, powierzchnia.

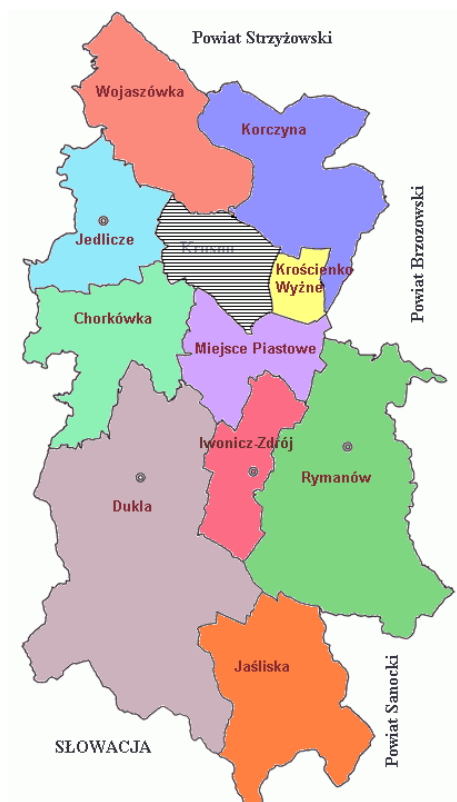
Gmina Korczyna leży na południu Polski w centralnej części województwa podkarpackiego. Powierzchnią terenu Gminy jest urozmaicona i malownicza. Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy, a funkcjami uzupełniającymi są usługi rekreacja i wypoczynek. Posiada ona dobre połączenia komunikacyjne z miastem Krosno, a także bezpośrednio z miastem wojewódzkim – Rzeszów.

Wschodnią granicę gminy stanowi granica z powiatem brzozowskim. Od północy Gmina Korczyna sąsiaduje z powiatem Strzyżowskim. Od zachodu graniczy z Miastem Krosno, Gminą Wojaszówka i Gminą Krościenko Wyżne, natomiast od południa granica gminy Korczyna styka się z Gminą Miejsce Piastowe.

Położenie Gminy Korczyna na tle województwa przedstawia poniższa mapa.

Rys nr 2.1 Położenie Gminy na tle województwa podkarpackiego

Rys nr 2.2 Położenie Gminy na tle powiatu krośnieńskiego

Powierzchnię 9305 ha zamieszkuje aktualnie 11 211 stałych mieszkańców skupionych w 7 sołectwach: Czarnorzeki, Iskrzynię, Kombornię, Korczynę, Krasną, Węglówkę i Wolę Komborską.). Największą miejscowością jest siedziba gminy – Korczyna. Znaczna część obszaru gminy Korczyna znajduje się w strefie Czarnorzecko -Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Gmina należy do regionu o niezwykle cennych walorach krajobrazowych. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Krosna gmina stanowi cel podmiejskich wycieczek mieszkańców.

2.1.2. Dane demograficzne.

Gmina Korczyna liczy 11211 mieszkańców (stan na 30 czerwca 2014 r.), co stanowi ok. 0,5 % ludności zamieszkałej na terenie województwa podkarpackiego. Poniżej w tabeli nr 2.1 przedstawiono liczbę ludności w gminie na tle powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego w 2013 r. W tabeli 2.2 podano liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Korczyna w 2014 r.

Tab. 2.1 Liczba ludności w Gminie Korczyna na tle liczby mieszkańców powiatu i województwa w 2013 r.

Jednostka terytorialna	Ogółem osób
WOJ. PODKARPACKIE	2 129 294
Powiat krośnieński	111883
Korczyna	11031

Źródło: GUS bank danych lokalnych

Tab. 2.2 Liczba ludności w Gminie Korczyna w poszczególnych miejscowościach - stan na 30.06.2014 r.

Nazw miejscowości	Liczba mieszkańców
Korczyna	6165
Kombornia	1459
Iskrzynia	1247
Węglówka	848
Krasna	716
Wola Komborska	409
Czarnorzeki	367
Razem:	11211

Źródło: Urząd Gminy Korczyna

Tabela Nr 2.3 Udział procentowy poszczególnych grup ludności w gminie Korczyna i powiecie krośnieńskim zależności od wieku (w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym) w latach 2009 - 2013

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Powiat krośnieński	21,3	21,1	20,7	20,3	20,1	62,6	62,6	62,8	62,8	62,6	16,1	16,3	16,5	16,9	17,3
Korczyna	21,3	20,6	20,4	20,1	19,7	62,3	62,6	62,6	62,6	62,9	16,4	16,8	17,0	17,3	17,4

Źródło : GUS bank danych lokalnych

Tabela Nr 2.4 Ludność ogółem w gminie Korczyna i powiecie krośnieńskim w latach 2009 - 2013

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat krośnieński	110849	111720	111874	111858	111883
Korczyna	10932	10988	10996	11036	11031

Źródło : GUS bank danych lokalnych

Tabela Nr 2.5 Ludność wg płci w gminie Korczyna i powiecie krośnieńskim w latach 2009 - 2013

Jednostka terytorialna	mężczyźni					kobiety				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat krośnieński	54401	54771	54870	54894	54956	56448	56949	57004	56964	56927
Korczyna	5379	5380	5389	5393	5389	5553	5608	5607	5643	5642

PRZYROST NATURALNY

Analizując dane GUS-u, można stwierdzić, że przyrost naturalny w gminie, w roku 2013 osiągnął wartość bliską 0, przedstawiono to w tabeli Nr 2.5 i 2,6

Tabela Nr.2.5 Dane demograficzne – przyrost naturalny w Gminie Korczyna

Jednostka terytorialna	urodzenia żywe na 1000 ludności					zgony na 1000 ludności					przyrost naturalny na 1000 ludności				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE	10,6	10,3	9,9	9,9	9,6	8,85	8,60	8,56	8,64	8,73	1,8	1,7	1,4	1,3	0,8
Powiat krośnieński	11,1	10,8	10,3	10,2	10,1	9,17	8,66	9,40	9,63	9,18	1,9	2,1	0,9	0,6	0,9
Korczyna	11,7	9,0	10,6	10,6	10,7	8,84	8,11	10,27	8,09	10,96	2,8	0,9	0,4	2,5	-0,3

źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Tabela Nr.2.6 Dane demograficzne – przyrost naturalny w Gminie Korczyna

Jednostka terytorialna	przyrost naturalny na 1000 ludności				
	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE	1,8	1,7	1,4	1,3	0,8
Powiat krośnieński	1,9	2,1	0,9	0,6	0,9
Korczyna	2,8	0,9	0,4	2,5	-0,3

źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się niewielki wzrost poziomu liczby ludności Gminy. Zmiany liczby ludności gminy w latach 2009 -2013 obrazuje tabela nr 2.5.

Liczba mieszkańców gminy wykazuje podobny do krajowego (118 osób/km² w 2013 r.) wskaźnik gęstości zaludnienia. W Gminie Korczyna gęstość zaludnienia wynosi 120 osób/km² (2014 r.).

Struktura wiekowa ludności, według danych z 2013 roku pochodzących z GUS-u, przedstawia się następująco (przy liczbie ludności podanej na koniec roku 2013 przez GUS – 11031 osób, faktyczne miejsca zamieszkania):

- grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym liczy 2173 osób, co stanowi około 19,7 % ogólnej liczby mieszkańców;
- ludność w wieku produkcyjnym liczy 6939 osób, co stanowi około 62,9 %;
- ludność w wieku poprodukcyjnym liczy 1919 osób, co stanowi około 17,4 % ogólnej liczby ludności gminy – przedstawia to tabela nr 2.3.

Prognozy demograficzne z uwzględnieniem ruchów migracyjnych

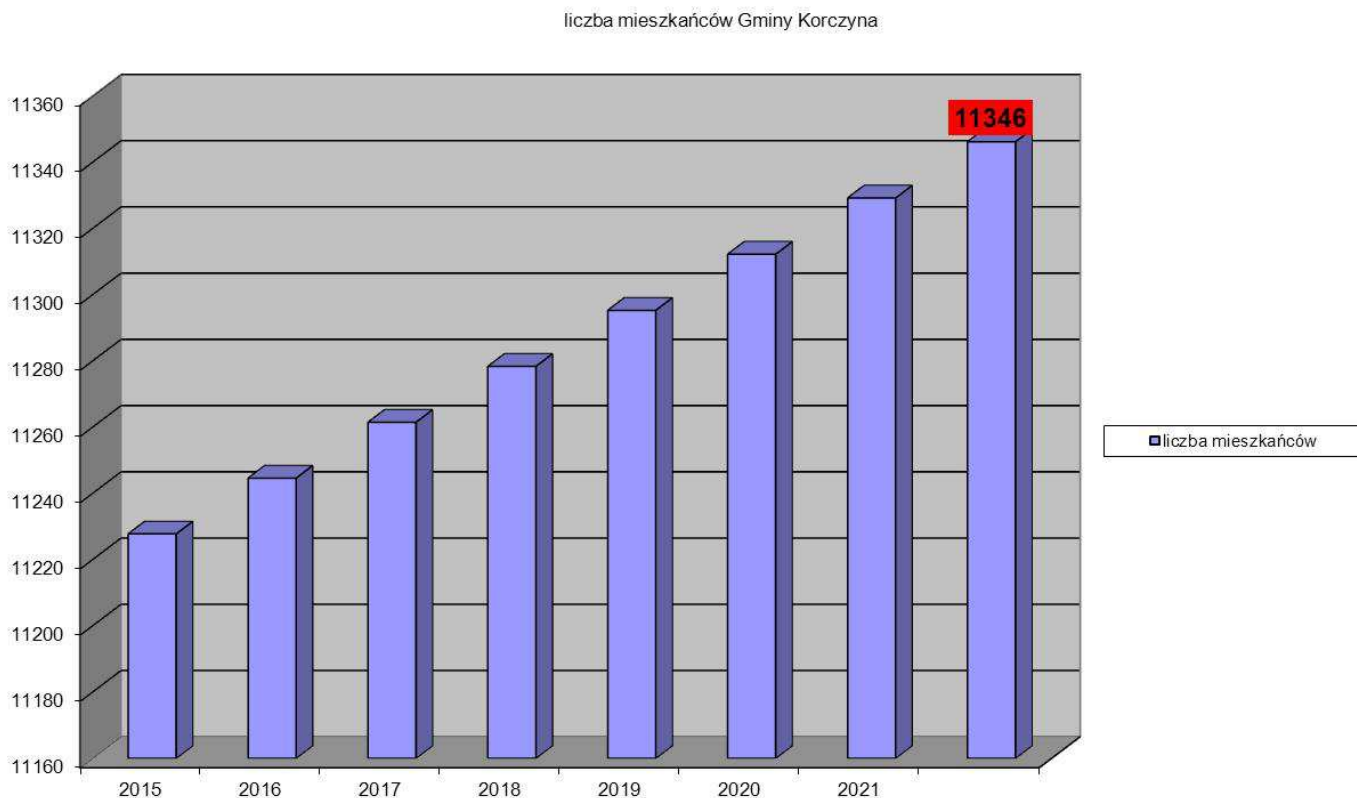
Znając tendencję zmian liczby ludności na terenie gminy oraz znając liczbę ludności w gminie w roku 2014 obliczono prognozę demograficzną na lata 2015-2022. Wyniki prognozy demograficznej pokazuje tabela nr 2.7.

Tabela nr 2.7 Prognoza demograficzna dla Gminy Korczyna na lata 2015-2022.

ROK	Gmina Korczyna
2015	11228
2016	11245
2017	11262
2018	11278
2019	11295
2020	11312
2021	11329
2022	11346

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z tabeli nr 2.5 wynika, że liczba ludności gminy będzie systematycznie wzrastała w stosunku do roku 2013. W 2021 będzie ona 1 % wyższa niż w roku 2014. Warunkowane to będzie przede wszystkim systematycznym wzrostem ludności na skutek dodatniego przyrostu naturalnego oraz napływem ludności w związku z migracjami zagranicznymi, krajowymi i regionalnymi. Zjawisko to będzie mogło być podtrzymywane poprzez poprawę infrastruktury technicznej, wzrost konkurencyjności gospodarki gminy i przedsiębiorstw, rozbudowę systemu komunikacyjnego i infrastruktury. Prognozę demograficzną dla zdefiniowanej aglomeracji przedstawia rysunek 2.2.

Rysunek 2.3 Prognoza demograficzna obszaru objętego Programem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognozy demograficzne GUS-u na lata 2014-2021 wskazują na powolną tendencję wzrostową w zakresie liczby mieszkańców gminy.

2.2. Położenie geograficzne, morfologia, klimat.

Gmina Korczyna położona jest w obrębie makroregionu Karpat Zachodnich w obrębie mezoregionu Pogórza. Mezoregion Pogórza dzieli się na szereg regionów, a gmina Korczyna położona jest w obrębie Pogórza Strzyżowskiego oraz Dołów Jasielsko Sanockich. Północną część gminy zajmuje pasmo Suchej Góry, o rusztowym układzie grzbietów ciągnących się od Węglówki przez Czamorzeki do Komborni. Pasma ta rozbite jest na trzy grzbiety: Kiczary, Królewska Góra - Sucha Góra oraz Prządki. Rozdzielają je wcięte do 100 –150 m doliny Wysokiej i Krasnej oraz Potoku Czarnorzeckiego. Stoki tych grzbietów są strome (12 - 25 % i powyżej 25%), często o charakterze krawędziowym (np. północny stok Prządek i Suchej Góry) niejednokrotnie modelowane przez ruchy masowe – osuwiska (np. w rejonie Węglówki). Południowy skłon pasma Suchej Góry przechodzi łagodnie, bez wyraźnej granicy w obniżenie Dołów Jasielsko- Sanockich. Szerokie garby a przeważających spadkach 5 - 9 % rozcięte są szerokimi płaskodennymi dolinami do 200 -400 m (w części wschodniej) oraz do 600 - 800 m (w części zachodniej) o przebiegu nawiązującym do budowy podłoża.

2.2.1 Klimat

Obszar gminy Korczyna zaliczany jest do karpackiej dzielnicy klimatycznej. Warunki klimatyczne kształtowane są tu głównie przez ukształtowanie powierzchni. Położenie w obrębie dwóch odmiennych jednostek morfologicznych: Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej i Pogórza Dynowskiego, o znacznych różnicach wysokości bezwzględnych wpływa na zróżnicowanie klimatu lokalnego. Wraz ze wzrostem wysokości klimat staje się coraz chłodniejszy i wilgotniejszy, warunki klimatyczne uzależnione są również od ekspozycji stoków.

Na omawianym obszarze można wyróżnić dwa piętra klimatyczne: umiarkowane ciepłe obejmujące głównie Kotlinę Krośnieńską i umiarkowanie chłodne występujące na terenie Pogórza Dynowskiego. Piętra te należą do pluwialnego typu klimatu. Gmina Korczyna znajduje się w zasięgu ciepłych i suchych wiatrów rymanowskich, wiejących w jesieni i zimie z południowego zachodu i południowego wschodu. Są to wiatry o charakterze fenowym powodujące zmiany termiczne i wilgotnościowe. Średnia temperatura roczna w piętrze umiarkowanie ciepłym waha się w granicach od 6 ° do 8 ° C, a w piętrze umiarkowanie chłodnym od 4° do 6 ° C. Średnia temperatura zimy spada od -3° do -4° C, natomiast średnia temperatura lata waha się od 17 ° do 18° C. Miesiącem najzimniejszym jest styczeń, zaś najcieplejszym lipiec. Występuje tu zjawisko inwersji temperatury, w wąskich dolinkach tworzą się zastoiska chłodnego powietrza, powodując, że środkowe i górne partie wzniesień są cieplejsze. Przeciętna roczna ilość opadów wynosi od 750 mm do 800 mm. Ich rozkład w ciągu roku jest nierównomierny, największa ilość przypada na okres letni (250-400 mm), a najmniejsza na okres zimowy (80-180 mm). Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną kształtuje się w granicach od 60 do 150. Pokrywa śnieżna pojawia się najczęściej w drugiej połowie listopada lub na początku grudnia, natomiast jej zanik ma miejsce na przełomie marca i kwietnia. Wiatry wykazują stosunkowo małą siłę. Najczęściej występują dość umiarkowane o sile 5- 10 m/s, przeważnie z kierunków południowo-zachodniego i południowego. Jesienią występuje zdecydowana przewaga wiatrów wschodnich i północno - wschodnich, natomiast miesiące: czerwiec, lipiec, sierpień, wykazują przewagę wiatrów zachodnich. W ostatnim czasie coraz częściej występują wiatry o prędkościach powyżej 20 m/s wyrządzające duże szkody w drzewostanach, sieci elektrycznej i w zabudowaniach.

Z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków wynikają pewne osobliwości lokalnego klimatu. Należą do nich: wyższe temperatury jesieni niż na wiosnę, okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno- zimowym, okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo - wiosennym, silne spadki temperatury w dolinach i obniżeniach śródgórskich inwersje temperatury, znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ekspozycji. Oprócz osobliwości termicznych obszar wyróżniają również duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór, wiatry fenowe, obfite opady późną wiosną i wczesnym latem, długotrwałość opadów, oraz występująca tu silna gołoledź.

2.3. Środowisko przyrodnicze.

Na kształtowanie się roślinności w gminie istotny wpływ ma zróżnicowanie geomorfologiczne. Roślinność stanowi jeden z podstawowych elementów krajobrazotwórczych oraz środowiskotwórczych. Wpływa też na stosunki wodne, kształtuje lokalny klimat, gleby oraz świat zwierzęcy.

Lesistość wynosi 37 % obszaru gminy, głównie lasy bukowo - jodłowe, o znacznej ilości kompleksów ponad 80 i 100 – letnich. W obszarach granicy rolno – leśnej i dolinek źródłiskowych przewaga olszyn oraz wierzby.

Lasy w dużej mierze trudnodostępne dla penetracji rekreacyjnej i turystycznej poza wyznaczonymi szlakami. Spowodowane jest to bogatą rzeźbą terenu i bujnym podszyciem.

Gospodarka leśna prowadzona jest w sposób racjonalny.

Gmina Korczyna charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością, co jest naturalnie pozytywnym elementem. Najcenniejsze na terenie gminy są ekosystemy leśne, bowiem istotnie wpływają one na równowagę systemu ekologicznego, przydają walorów krajobrazowych temu terenowi, a przede wszystkim przyczyniają się do poprawy stanu zdrowia przebywających tu ludzi.

Według podziału Polski na krainy zoograficzne, Gmina Korczyna położony jest w Krainie Karpackiej, charakteryzującym się przejściowością. Pod względem botanicznym obszar opracowania znajduje się w Dziale Wschodniokarpackim, Krainie Karpat Wschodnich, Okręgu Pogórza Strzyżowsko – Dynowsko – Przemyskiego, Podokręgu brzozowskim oraz Okręgu Dołów Jasielsko – Sanockich i Podokręgu Jasielsko – Krośnieńskim. Szatę roślinną na przeważającej części obszaru stanowią lasy o wysokim stopniu naturalności. Skład gatunkowy drzewostanu jest zgodny z siedliskiem i reprezentowany jest głównie przez jodłę (*Abies alba*), buka (*Fagus sylvatica*) oraz sosnę (*Pinus sylvestris*). Na analizowanych obszarach można wyróżnić dwa piętra roślinne:

- pogórza do 450-500 m n.p.m - obszary porośnięte buczyną karpacką z fragmentami kwaśnej buczyny górskiej. Drzewostan tworzą buk i jodła z domieszką jaworu, a runo buduje np. żywiec gruczołowaty, szalwia lepka, przetacznik górski i inne. W miejscach występowania kwaśnej buczyny runo tworzą gatunki acydofilne-borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*), kosmatka gajowa (*Luzula pallescens*), cienistka trójkatna (*Gymnocarpium dryopteris*), gruszyca mniejsza (*Pyrola minor*), gatunki paproci oraz jeżyna gruczołowata (*Rubus hiatus*).
- regla dolnego porośniętego żyzną buczyną karpacką z drzewostanem bukowo - jodłowym. Runo leśne budują borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*), kosmatka orzęsiona (*Luzula pilosa*), konwalijka dwulistna (*Maianthemum biforium*), jeżyna gruczołowata (*Rubus hiatus*).

W górnych biegach dolin potoków można spotkać fragmenty łągu podgórskiego oraz olszyny górskiej, z kolei w odcinkach dolnych łąg jesionowo-olszynowy. Na skrajach lasów i skarpach występują zarośla robinii (akacja) oraz pojedyncze zarośla olszy szarej. Często na skrajach lasów, a także na południowych zboczach, miedzach i skarpach występują półnaturalne zbiorowiska łąkowe i murawy kserotermiczne.

Wg Opracowania Ekofizjograficznego, w dolinach cieków spotkać można zespoły wilgotnych łąk z rzędu Molinietalia oraz zespół śmiałka darniowego. Ziołoroślowe łąki reprezentują płaty zespołu wiązówki błotnej i bodziszka błotnego zaś łąki świeże – zespół łąk rajgrasowych. Często spotykany jest również pastwiskowy zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej. W wyższych partiach bezleśnych spotyka się zbiorowiska z mietlicą pospolitą i dużym

udziałem gatunków ciepłolubnych.

Wzdłuż potoku Marcinek występuje bogactwo gatunków roślin. Marcinek to potok o dużej zmienności przepływu wód. Bliskość wody, dobre warunki glebowe, sprawiają, że przez cały rok bujnie rozwijają się tu gatunki związane z terenami podmokłymi. Wiosną kwitną tu: lepiężnik biały, żywiec gruczołowaty, śledziennica skrętolistna, knieć błotna, zawilec gajowy, ziarnopłon wiosenny, dąbrówka rozłogowa, sitowie leśne, pierwiosnka wyniosła, jaskier rozłogowy, tojeść gajowa, świerżbek gajowy, a w lecie panuje jeżyna, malina oraz wiele gatunków małych roślin zielnych, mchów, paproci. Bujne zarośla to znakomite miejsca bytowania ptaków śpiewających, z których występują tu: muchołówki, zięba, słowiki, sikory a także zaskrońca, padalca czy salamandrę plamistą. W oczkach wodnych zauważyć można kumaki górskie i traszkę karpacką.

Roślinność na skutek gospodarczej działalności człowieka (osadnictwo, rolnictwo), została na przeważającym obszarze zniszczona i zastąpiona roślinnością synantropijną. Są to zarówno zbiorowiska segetalne, związane z terenami upraw rolnych jak i ruderalne związane z terenami zabudowy i ciągów komunikacyjnych. Z uwagi na powyższe istotną rolę przyrodniczą pełnią półnaturalne zbiorowiska łąk wilgotnych i świeżych oraz zbiorowiska leśne i fragmenty zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Wg regionalizacji faunistycznej Polski obszary opracowania należą do podregionu górskiego Sudecko-Karpackiego, okręgu zachodniokarpackiego. Zachowała się tu fauna typowo pogórska, niezbyt bogata i niezbyt różnorodna. Zwierzęta znajdują swoje miejsce bytowania zarówno w środowisku naturalnych siedlisk leśnych jak w zbiorowiskach całkowicie przekształconych przez człowieka. Na terenach leśnych występują głównie takie gatunki jak: jelen (Cervus elaphus), sarna (Capreolus capreolus), dzik (Sus scrofa), bóbr (Castor fiber), lis (Vulpes vulpes), borsuk (Males males), wydra (Lutra Lutra), kuna domowa (Martes foina) i kuna leśna (Martes martes) oraz inne.

Z bezkręgowców na uwagę zasługuje objęty ochroną chrząszcz jelonek rogacz, oraz motyle: m.in. paź żeglarz, paź królowej, niepylak mnemozyna, mieniak – stróżnik, tęczowiec. Kręgowce reprezentowane są m.in. przez kumaka górskiego, traszkę karpacką, traszkę górską, salamandrę plamistą, pliszkę górską, muchówkę białoszyjną, puszczyka uralskiego, dzięcioła biało-grzbietego. Występują tu także gatunki typowo nizinne: traszka grzbieniasta, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, kumak nizinny. Dobry stan zoocenozy potwierdza fakt występowania licznych gatunków umieszczonych w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”. Są to: traszka karpacka, bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, żołą, nocek Bechsteina, pilch, żołędnica, smużka, wilk, wydra, ryś. Oprócz ochrony biocenozy niezbędna jest ochrona strefowa wokół gniazd gatunków zagrożonych takich jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz.

2.4. Działalność gospodarcza na terenie Gminy.

Warunki terenowe i glebowe są na ogół sprzyjające dla intensywnej, zgrupowanej w małych - charakterystycznych dla tej części Podkarpacia gospodarstwach – produkcji rolniczej, która charakteryzuje się osiąganiem wysokich plonów, co niestety nie idzie w parze z dochodami ludności. Dlatego mamy do czynienia powszechnie z dwuzawodowością ludności, bowiem większość właścicieli gospodarstw rolnych zarabkuje dodatkowo w zakładach społecznych lub prywatnych, bądź też podejmuje własną działalność gospodarczą.

Na terenie Korczyny liczne podmioty gospodarcze prywatne, głównie w dziedzinie handlu i usług.

Z uwagi na zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze, produkcja rolnicza stała się nieopłacalna ekonomicznie i jej charakter zarobkowy powoli spada. Obecnie głównym źródłem utrzymania jest praca zarobkowa na zasadzie zatrudnienia u pracodawcy lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

Biorąc pod uwagę dane GUS-u dotyczące podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON (stan na rok 2012), na terenie Gminy Korczyna działało 770 podmiotów gospodarczych.

TABELA 2.8. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sektorów własnościowych (stan na koniec 2012 roku)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Sektor publiczny Public sector	Sektor prywatny Private sector	Z liczby ogółem Of grand total number						
				osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej legal persons and organizational entities without legal personality						osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
				razem total	w tym of which					
					spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil partnerships	spółdzielnie co-operatives	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne foundations, associations and social organizations	
razem total	w tym z udziałem kapitału zagranicznego of which with foreign capital participation									
Województwo	155034	6096	148938	36927	8660	1157	9769	772	6410	118107
POWIAT KROŚNIEŃSKI	7195	279	6916	1376	194	13	333	16	333	5819
Korczyna	770	25	745	122	20	2	32	2	25	648

TABELA 2.9. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD (stan na koniec roku 2012)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which									
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych trade; repair of motor vehicles	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	zakwaterowanie i gastronomia accommodation and catering	informacja i komunikacja information and communication	obsługa rynku nieruchomości real estate activities	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna professional, scientific and technical activities
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing							
Województwo Voivodship	155034	3415	15818	14963	19352	43884	10396	4437	3365	4066	12032
PODREGION KROŚNIEŃSKI KROŚNIEŃSKI SUBREGION	35859	1504	3669	3493	4473	9678	2281	1434	649	692	2485
Korczyna	770	27	113	111	110	197	63	15	14	6	57

TABELA 2.10. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE	690	717	710	728	750	68	75	65	66	72
Powiat krośnieński	613	642	627	643	657	54	67	59	58	61
Korczyna	644	688	688	698	713	70	71	58	65	72

TABELA 2.11. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Korczyna na tle województwa i powiatu

Jednostka terytorialna	ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE *	144999	152618	151091	155034	159627
Powiat krośnieński	6795	7171	7012	7195	7352
Korczyna	704	756	757	770	787

Jednostka terytorialna	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				
	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE *	3352	3417	3395	3415	3404
Powiat krośnieński	243	246	236	233	218
Korczyna	24	26	29	27	25

Jednostka terytorialna	przemysł i budownictwo				
	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE *	31731	34400	34344	35170	36327
Powiat krośnieński	1829	1967	1905	1941	2011
Korczyna	202	220	226	223	226

Jednostka terytorialna	pozostała działalność				
	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-
PODKARPACKIE *	109916	114801	113352	116449	119896
Powiat krośnieński	4723	4958	4871	5021	5123
Korczyna	478	510	502	520	536

Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów mają jednostki– handel i naprawa pojazdów samochodowych oraz budownictwo

Przemysł

Do większych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą:

- Zakład cukierniczy „MILANA” w Korczynie,
- Zakład wypieku paluszków w Korczynie (p. Jurasz)
- Zakład krawiecki „Basta” w Korczynie,
- Zakład zdobienia szkła i porcelany „MALBIT” w Korczynie,
- PGNiG S.A. w Warszawie Oddział Krośnieński Zakład Górnictwa Nafty i Gazu Tarnów - Kopalnia Nr 1 i Nr 2 w Węglówce,
- Zakład Wydobywania Kamienia Budowlanego w Woli Komborskiej,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe „CHEMEX” S. C. w Węglówce
- Zakład „HENIKA” S. C. w Komborni- skup zboża i przetwórstwo
- inne zakłady prowadzące działalność w zakresie grawerowania szkła
- zakład prowadzący działalność w zakresie galwanizacji i oksydacji wyrobów metalowych
- Usługi budowlane
- Auto Decor – produkcja pokrowców samochodowych
- Produkcja wózków dziecięcych „TOMA”
- Zakłady produkujące drobne elementy drewniane
- Znicz Plast – produkcja zniczy

Na terenie gminy Korczyna działa ponad 770 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, w stosunku do liczby ludności funkcjonuje tu 700 podmiotów na 10000 mieszkańców. Wskaźnik ten jest nieznacznie niższy niż w województwie ale wyższy niż w całym powiecie krośnieńskim, wyższy biorąc pod uwagę obszary o podobnych uwarunkowania tzn. jedynie obszary wiejskie województwa podkarpackiego. Znaczna większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego 97 %. Jest to efekt szybkiego odnalezienia się regionu w warunkach gospodarki rynkowej, świadczy też o dużej przedsiębiorczości mieszkańców w kierunku samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy.

Zmiany ustrojowe i urynkowanie gospodarki, rosnąca konkurencja nowych prężnych firm spowodowała upadek dawnych zakładów państwowych branży spożywczej. W chwili obecnej sektor publiczny nie odgrywa większej roli w kształtowaniu oblicza gospodarczego gminy. Struktura podmiotów według branż wskazuje na największy udział handlu. Jest to ogólnie występująca tendencja. W warunkach zaistniałej nie tak dawno gospodarki rynkowej najszybciej zaczął funkcjonować handel, nie uwikłany w procesy prywatyzacji i tworzony prawie od podstaw. Nie wymagający też dużych nakładów i kwalifikacji zawodowych. Na terenie gminy są to w większości firmy małe, rodzinne, nie dające większego zatrudnienia. Na obszarze gminy powstał również zakład branży typowej dla całego regionu krośnieńskiego, słynącego z produkcji szkła. Istnieje tutaj zakład zdobienia szkła i porcelany, wykorzystujący lokalne powiązania produkcyjne. Wśród zakładów przemysłowych znajdują

się również firmy bazujące na lokalnie występujących surowcach mineralnych: ropie naftowej, gazie ziemnym czy surowcach skalnych. Funkcjonują tu kopalnie i kamieniołomy. Czynniki mającymi duży wpływ na lokalizację zakładów w gminie Korczyna są surowce mineralne i spożywcze, tradycje i umiejętności mieszkańców oraz aktualne zapotrzebowanie rynku. Trzecią pod względem liczebności sekcją jest budownictwo, prężnie rozwijające się na terenie gminy ale również świadczące usługi w pobliskich miejskich obszarach. Jest to branża dynamicznie rozwijająca się w całym regionie, mająca wpływ na widoczną zmianę zewnętrznego wizerunku miast i wsi. W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych gminy charakterystyczny jest mały udział podmiotów w sektorze obsługa nieruchomości wpływający głównie ze słabego rozwoju infrastruktury turystycznej. Mając na uwadze priorytetowe zadania gminy należy w tej dziedzinie spodziewać się w przyszłości dużych zmian. Patrząc na zarysowujące się tendencje, należy przypuszczać, że nadal będzie wzrastać liczba przedsiębiorstw małych i średnich, wykorzystujących lokalnie istniejące czynniki rozwoju jak również firm, dla których lokalizacja w terenie wiejskim ale oddalonym niespełna kilka kilometrów od dużego ośrodka przemysłowego jakim jest Krosno jest korzystna. Należy spodziewać się, że będą powstawały firmy uzależnione kooperacyjnie od wciąż rozwijającego się przemysłu zlokalizowanego w pobliskich miastach, głównie w Krośnie, a istniejące zakłady będą odnotowywać dalszy rozwój. Jak widać Gmina Korczyna na tle gmin wiejskich wyróżnia się wysokim stopniem przedsiębiorczości.

Rolnictwo

Obszar gminy o znacznych walorach krajobrazowych lecz o znacznej części trudnych warunkach do produkcji rolniczej cechuje się rozdrobnieniem gospodarstw. Podobnie jak w całym kraju, również w gminie Korczyna rozwiązanie problemów w rolnictwie wymaga przebudowy całej gospodarki, jej obecna struktura,

Produkcja rolnicza.

W większości gospodarstw produkcja ma wciąż wszechstronny, niewyspecjalizowany charakter. Dominuje uprawa zbóż, oraz okopowych, głównie ziemniaków, a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody. Ograniczono lub zlikwidowano uprawy dające surowiec do przerobu przez zakład owocowo - warzywny, który wymaga czasowych zmian strukturalnych w dostosowaniu do nowej sytuacji ekonomicznej kraju.

Tradycją upraw w tym zakresie przez rolników z terenu gminy, duża pracowitość i przedsiębiorczość mieszkańców i bliskość zakładu przetwórczego to pozytywne argumenty na przyszłość, rokujące zatrudnienie w przemyśle rolno - spożywczym. Charakteryzującą poprzednio gminę przewagą produkcji zwierzęcej nad roślinną oraz relatywnie wysoką obsadą zwierząt w latach 90 należy do przeszłości gdyż spadła opłacalność hodowli. Struktura wytwarzania nie jest więc w gminie dostosowana do małej skali produkcji i dużych zasobów pracy. Produktywność ziemi zależną między innymi od warunków naturalnych jest dość zróżnicowana.

Najurodzajniejsze gleby występują w części południowej gminy w miejscowościach: Iskrzynia, część wsi Kombornia i Korczyna na styku gmin Krościenko Wyżne i m. Krosno. Natomiast na stokach o stromych spadkach w części południowej gminy to gleby o gorszych klasach, dość trudne do uprawy i zabiegów agrotechnicznych. Rolnictwo jest w dalszym ciągu ważną

dziedziną gospodarki w gminie Korczyna. Obszar o zróżnicowanych warunkach produkcji rolniczej, cechuje się dużym rozdrobnieniem gospodarstw i dużym znaczeniem dochodów rolniczych oraz anachronicznie wysokim zatrudnieniem w rolnictwie.

Do głównych form użytkowania ziemi należą: grunty orne, sady, łąki i pastwiska, lasy i pozostałe grunty i nieużytki. Grunty orne obejmują pola, ogrody, plantacje oraz ugory i odłogi. Wraz z sadami, łąkami i pastwiskami tworzą użytki rolnicze. Kategoria „ pozostałych gruntów i nieużytków” obejmuje tereny osiedlowe, komunikacyjne, przemysłowe powierzchnie wód oraz rzeczywiste nieużytki. Na strukturę użytkowania ziemi w gminie Korczyna wpływają głównie warunki naturalne: ukształtowanie terenu, gleby, klimat, które są korzystniejsze w południowej jej części, w miejscowościach Iskrzynia, części wsi Kombornia i Korczyna. Duże znaczenie mają tu również czynniki poza przyrodnicze jak; bliskość rynku zbytu terenów miejskich oraz zapotrzebowanie na surowiec lokalnych zakładów przemysłowych. Strukturę użytkowania ziemi w gminie Korczyna zanalizowano na podstawie danych obejmujących obszar według granic administracyjnych oraz według powierzchni gospodarstw rolnych, porównano je do wskaźników charakteryzujących województwo i powiat krośnieński. Użytkowanie ziemi na obszarze gminy prezentują poniższe tabele:

TABELA 2.12. Użytkowanie ziemi w Gminie Korczyna na tle województwa i powiatu

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>	Użytki rolne <i>Agricultural land</i>					Grunty leśne <i>Forests land</i>	Pozostałe grunty <i>Other land</i>
		Razem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>					
			grunty orne <i>arable land</i>	sady <i>orchards</i>	łąki trwałe <i>permanent meadows</i>	pastwiska trwałe <i>permanent pastures</i>		
w ha <i>in ha</i>								
Województwo	1784576	943170	610185	10793	117390	154326	727160	114246
POWIAT krośnieński	92588	52670	32773	903	5742	10363	35170	4748
Korczyna	9306	5507	3463	411	323	918	3389	410

TABELA 2.13 i 2.14. Powierzchnia upraw w Gminie Korczyna na tle powiatu

Jednostka terytorialna	gospodarstwa rolne ogółem															
	liczba gospodarstw rolnych								powierzchnia							
	uprawy trwałe	sady ogółem	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne	las i grunty leśne	pozostałe grunty	uprawy trwałe	sady ogółem	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne	las i grunty leśne	pozostałe grunty
	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
	-	-	-	-	-	-	-	-	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Powiat krośnieński	1774	1342	5705	10145	1042	5720	5177	16341	379,05	328,10	534,55	12288,71	2155,70	4657,75	3277,26	4400,44
Korczyna	349	243	1014	1345	154	522	553	1902	82,15	73,25	110,29	1138,03	117,25	350,23	400,56	464,33

Jednostka terytorialna	gospodarstwa indywidualne															
	liczba gospodarstw rolnych								powierzchnia							
	uprawy trwałe	sady ogółem	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne	las i grunty leśne	pozostałe grunty	uprawy trwałe	sady ogółem	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne	las i grunty leśne	pozostałe grunty
	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
	-	-	-	-	-	-	-	-	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Powiat krośnieński	1773	1341	5704	10136	1038	5717	5172	16332	376,00	325,05	534,50	11971,30	1819,91	4377,47	3221,45	4096,34
Korczyna	349	243	1014	1345	154	522	553	1902	82,15	73,25	110,29	1138,03	117,25	350,23	400,56	464,33

2.5. Komunikacja

2.5.1. DROGI

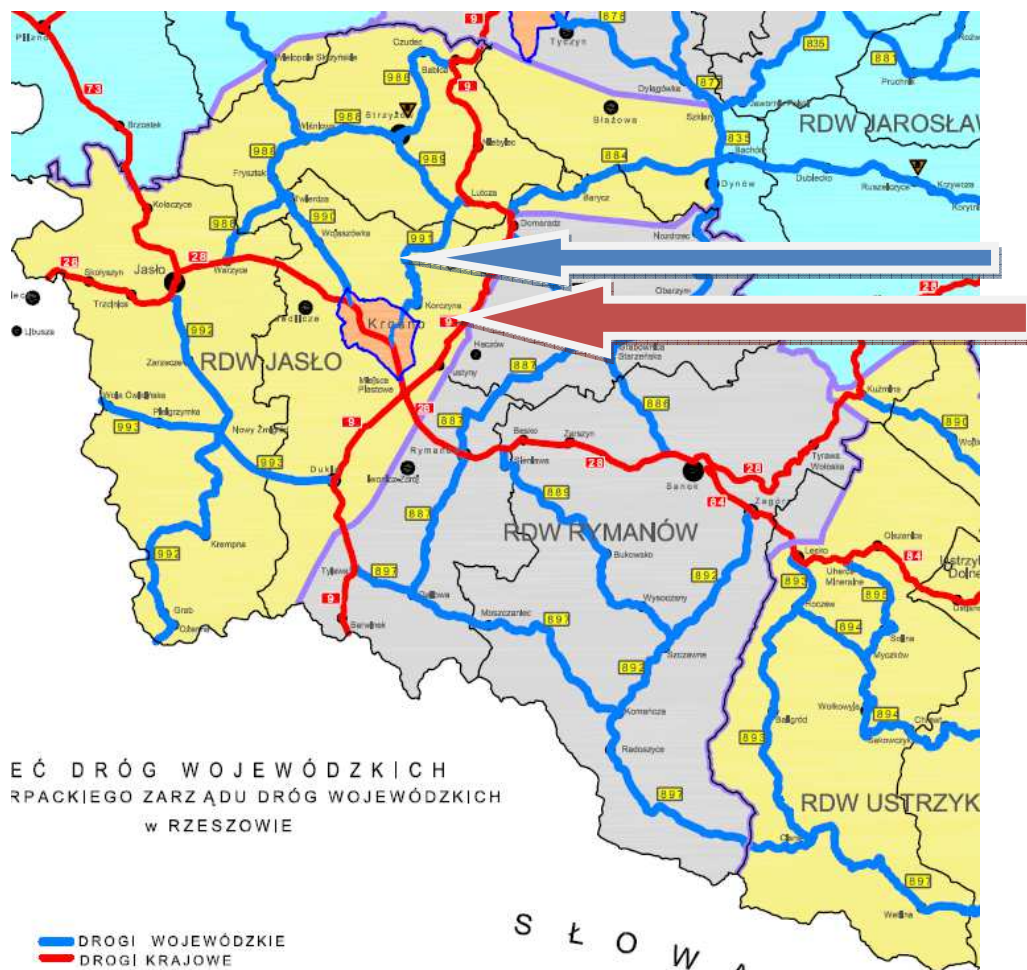
Sieć drogową na terenie Gminy Korczyna tworzą drogi publiczne, które ze względu na funkcję, jaką pełnią dzieli się na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i drogi gminne.

Siecią drogową zarządzają następujące organy administracyjne:

- drogi krajowe zarządzane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie,
- drogi wojewódzkie zarządzane przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie,
- drogi powiatowe zarządzane przez Powiatowy Zarząd Dróg w Krośnie ,
- drogi gminne należące do poszczególnych samorządów gminnych.

A. Drogi krajowe:

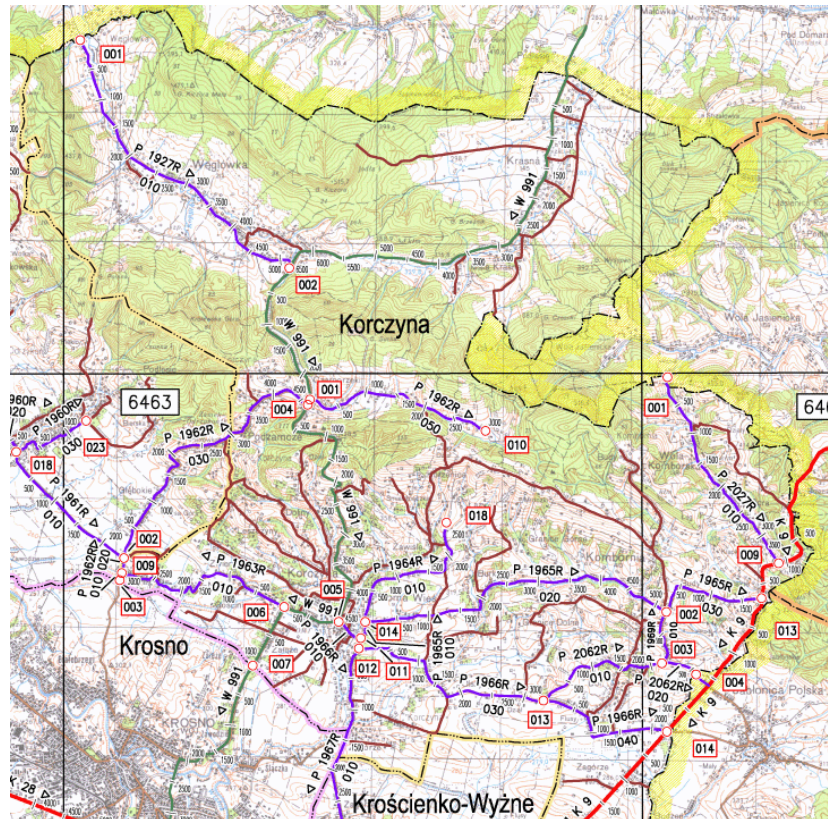
Przez teren Gminy Korczyna przebiega droga krajowa nr 9, relacji Dukla - Rzeszów – Radom. W związku z koniecznymi modernizacjami dróg na bieżąco prowadzi się prace remontowe. Poniżej na rysunku widoczna jest droga krajowa nr 9 oraz droga wojewódzka 991

Rysunek 2.4 Sieć dróg wojewódzkich i dróg krajowych na terenie gminy Korczyna i w gminach sąsiednich

B. Drogi wojewódzkie:

Przez teren Gminy Korczyna przebiega droga wojewódzka nr 991 relacji Krosno Lutcza

C. Drogi powiatowe:

Rysunek 2.5 Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Korczyna

Drogi powiatowe stanowią uzupełnienie podstawowego szkieletu komunikacyjnego gminy jakim jest sieć dróg krajowych i wojewódzkich. Drogi te mają znaczenie lokalne oraz stanowią połączenia z miejscowościami położonymi w sąsiednich powiatach. Na terenie gminy znajduje się 20 odcinków dróg powiatowych, którymi zarządza PZD w Krośnie.

TABELA 2.15. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Korczyna

Numer Drogi , Ciąg Drogi	Numer odcinka	Pikietaż początkowy [m]	Pikietaż końcowy [m]	Klasa drogi	Nazwa ulicy	Nazwa miejscowości
Droga P1927R Węglówka-Wysoka Strzyżowska	10	0	5056	L	-----	Węglówka
Droga P1962R Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	10	0	146	Z	Hetmana Mikołaja Kamienieckiego	Odrzykoń
Droga P1962R Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	20	0	235	Z	Hetmana Mikołaja Kamienieckiego	Odrzykoń
Droga P1962R Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	30	3030	4647	Z	Podzamcze	Korczyna, Czarnorzeki
Droga P1962R Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	50	0	3041	Z	-----	Czarnorzeki
Droga P1963R Korczyna-Sporne	10	0	1500	L	Armii Krajowej	Korczyna
		1500	3101		Sporne	Korczyna
Droga P1964R Korczyna-Korczyna Zawisze	10	0	2591	L	Ogrodowa	Korczyna
Droga P1965R Korczyna-Kombornia-Budy Komborskie	10	0	296	Z	Ogrodowa	Korczyna
Droga P1965R Korczyna-Kombornia-Budy Komborskie	20	0	2946	Z	Spokojna	Korczyna
		2946	5209		-----	Kombornia
Droga P1965R Korczyna-Kombornia-Budy Komborskie	30	0	1805	Z	-----	Kombornia
Droga P1966R Korczyna-Kombornia-Jabłonica Polska	10	0	210	Z	Rynek	Korczyna
		210	439		Stanisława Pigionia	Korczyna
Droga P1966R Korczyna-Kombornia-Jabłonica Polska	20	0	154	Z	Stanisława Pigionia	Korczyna
Droga P1966R Korczyna-Kombornia-Jabłonica Polska	30	0	3304	Z	Stanisława Pigionia	Korczyna, Kombornia
Droga P1966R Korczyna-Kombornia-Jabłonica Polska	40	0	2238	Z	Graniczna	Kombornia
Droga P1967R Korczyna-Krościenko Wyżne	10	0	1805	L	Akacyjowa	Korczyna,
Droga P1969R Kombornia(dół)-Kombornia	10	0	856	L	-----	Kombornia
Droga P1972R Iskrzynia-Haczów-Trześniów	10	0	1565	Z	Słoneczna	Iskrzynia
Droga P2027R Wola Jasienicka-Budy Komborskie	10	0	3517	L	-----	Wola Komborska
Droga P2062R Olszyny-Jabłonica Polska	10	0	2199	Z	-----	Kombornia
Droga P2062R Olszyny-Jabłonica Polska	20	0	582	Z	-----	Kombornia

D. Drogi gminne:

Sieć dróg powiatowych uzupełnia sieć dróg gminnych stanowiących najniższą kategorię połączeń i obsługujących bezpośrednio wszystkie jednostki osadnicze w gminie. Długość dróg gminnych na terenie Gminy Korczyna wynosi blisko 100 km.

Z zakresu inwestycji drogowych w 2012 r. wykonano dokumentację projektową dla inwestycji pn. "Budowa mostu w ciągu drogi gminnej Krasna-cmentarz". Koszt zadania wyniósł: 37.023,00 zł. W 2013 r. wykonano dokumentację projektową na budowę mostu w Węglówce za kościołem. Koszt zadania wyniósł 37.023,00 zł.

W zakresie poprawy systemu odwodnienia dróg w 2012 roku wykonano odwodnienia dróg w:

- Korczynie: 825,0 mb rowów i 8,0 mb przepustów;
- Komborni: 465,5 mb rowów i 100,6 mb przepustów;
- Iskrzyni: 717 mb rowów i 16 mb przepustów; Węglówce: 577 mb rowów;
- Krasnej: 556 mb rowów,
- Czamorzeki: 506 mb rowów.

Koszt wykonanych odwodnień (tj. rowy i przepusty) wyniósł ogółem: 28.962,08 zł.

W 2013 roku na terenie gminy wykonano:

- Korczyna: 469,9 mb rowów i 10,5 mb przepustów;
- Kombomia: 732,5 mb rowów i 62,0 mb przepustów;
- Iskrzynia: 105 mb rowów i 8,0 mb przepustów;
- Węglówka: 839 mb rowów i 7,8 mb przepustów;
- Czamorzeki: 506 mb rowów.

Koszt inwestycji wyniósł 41.782,78 zł¹.

2.5.2 KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Obsługa transportowa mieszkańców gminy realizowana jest poprzez zbiorowy transport publiczny, zbiorowy transport prywatny i transport indywidualny. Publiczna komunikacja zbiorowa PKS zapewnia dostęp do większości miejscowości w gminie. W ostatnich latach została znacznie rozbudowana zbiorowa komunikacja prywatna, charakteryzująca się powszechną dostępnością i konkurencyjnymi cenami.

W zakresie przelotów lotniczych, niedaleko Gminy Korczyna funkcjonuje lotnisko Jasionka (Rzeszów). Gmina posiada dobre warunki komunikacyjne.

2.6. Turystyka i rekreacja

Teren gminy charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi. Decyduje o tym zróżnicowanie terenu, jak i bogata sieć rzeczna, wysoka lesistość oraz liczne i cenne zabytki kultury materialnej oraz formy ochrony przyrody. W połączeniu z bardzo ciekawą i urozmaiconą rzeźbą terenu, szata roślinna tworzy niezapomniane wrażenia estetyczne, szczególnie w okresie jesiennego przebarwienia liści.

¹ Raport z Realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna za okres 2012 – 2013 r.

Tereny gminy to najbardziej malownicze części Pogórza Dynowskiego, a także najatrakcyjniejsza okolica Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Najczęściej i najliczniej odwiedzana jest najwyższa część Pogórza Dynowskiego- pasma górskie Suchej i Królewskiej Góry. Zalesione grzbiety wzgórz, malowniczy ciąg piaskowcowych wychodni skalnych, przełomy rzek i potoków, mozaika pól uprawnych, łąk, pastwisk i zadrzewień śródpolnych służą rekreacji i uprawianiu turystyki pieszej. Największą osobliwością przyrody nieożywionej na tym terenie jest rezerwat „Prządki” . Nazwa ta określa się grupę skał ostańców, sterczącą na wzgórzu między Korczyną a Czarnorzeczkami. Zbudowane z gruboziarnistego piaskowca ciężkowickiego, uformowane przez erozję, wznoszą się, na kilkadziesiąt metrów fantastycznymi skalnymi tworami. Po wschodniej stronie drogi z Korczyny do Węglówki występują cztery grupy tych skał. Pierwsza zaraz przy zakręcie drogi składa się z potężnej skały liczącej kilkanaście metrów, zwanej Prządką-Matką, za nią po stronie południowej sterczy kilka mniejszych ostańców. Druga grupa, rozmiarami największa, wznosi się na najwyższym punkcie wzgórza. Na samym początku widnieje ściana skalna przypominająca zgarbioną kobietę, zwaną Prządką – Babą.

Dalej w kierunku wschodnim znajduje się trzecia grupa skał, nieco mniejsza, poza którą w lesie kryje się ostatnia grupa skalistych ostańców. Z Prządkami wiążą się różne legendy i opowieści . Najczęściej powtarzana jest opowieść o matce i córce zamienionych w kamień za to, że przędły len w niedzielę. Ze skał roztacza się piękny widok. Imponująco wyglądają stąd ruiny zamku odrzykońskiego, rozległa panorama Kotliny Jasielsko– Krośnieńskiej otoczonej grzbietami Beskidu Niskiego. W kierunku północnym roztacza się i –niezwykły widok na Suchą Górę ze strzelistą wieżą przekaźnikowej stacji telewizyjnej. Osobliwością przyrodniczą tych terenów jest roślinność, która zachowała tu niemal naturalny charakter. Przyciągają uwagę zbiorowiska leśne, głównie buczyna karpacka typowa dla regla dolnego, unikalny charakter flory i fauny , wśród których występuje wiele gatunków rzadkich i chronionych. Region ten jest tradycyjnym terenem wędrówek pieszych, rowerowych i autokarowych. Turystyka piesza rozwinęła, się w oparciu o liczne i dobrze utrzymane szlaki turystyczne. Należą do nich :

- z Wiśniowej przez Czarnówkę, Rzepnik i Królewską Górę do ruin zamku
- odrzykońskiego- znaki niebieskie, czas przejścia 8 godz
- ze Strzyżowa przez Brzeżankę i ruiny zamku odrzykońskiego do Krosna - znaki zielone, czas przejścia 6,5 godz
- ze Strzyżowa przez Brzeżankę, Kiczary na Suchą Górę- znaki zielone, później bez znaków, czas przejścia 6 godz
- z Węglówki na Suchą Górę- bez znaków, czas przejścia 1,5 godz
- z Czarnorzek na Suchą Górę bez znaków, czas przejścia 1 godz

Dla przybliżenia osobliwości przyrodniczych i krajobrazowych niektórych terenów gminy położonych w obrębie Czarnorzecko- Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego utworzono tu ścieżki przyrodnicze:

- „ Przy zamku Kamieniec"- wzdłuż trasy można zaobserwować zmiany gatunkowe drzewostanów, pozytywne zjawiska naturalnego odnawiania się lasu, roślinność chronioną z wieloma gatunkami roślin chronionych i rzadkich. Trasa wycieczek stanowi pętlę, której początek i koniec znajduje się w tym samym miejscu, w sąsiedztwie zamku Kamieniec w Odrzykoniu.
- „Czarnorzeki -Dział"- jej początek i koniec znajduje się obok strzelnicy w Czarnorzeczkach. Prowadzi przez tereny oryginalnie ukształtowane, których

nieodłącznym elementem są formy skałkowe. Podziwiać można też wielką różnorodność flory i fauny.

- Najciekawsze zakątki gminy można zobaczyć pokonując wytyczone trasy rowerowe:
- „Wokół Kamieńca i Prządek”- długości 22,5 km, rozpoczyna się w Korczynie i przebiega przez Czarnorzeki i Kombornie, kończy się w Korczynie, główną jej atrakcją jest rozległa panorama obejmująca część Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej i Beskidu Niskiego, ponadto istnieje możliwość zwiedzania zabytków Korczyny, ruin zamku Kamieniec, rezerwatu Prządki, dwóch jaskiń pochodzenia urobiskowego - tzw. sztolni na Suchej Górze, zabytkowego zespołu podworskiego w Komborni.
- „Śladami Zamieszkańców” - długości 19,9km, biegnie z Odrzykonia przez –Bratkówkę, Wólkę, Rzepnik, Węglówkę do Odrzykonia. Trasa ta prowadzi częściowo przez tereny zamieszkałe dawniej przez Zamieszkańców, Rusinów –wyznania greko- katolickiego, tworzących osobną grupę etniczną. Pozostały tu murowane cerkwie funkcjonujące obecnie jako kościoły rzymskokatolickie oraz liczne zabytkowe kapliczki. Atrakcją stanowi również bogactwo flory i fauny.

Walorem turystycznym gminy jest nie tylko środowisko naturalne, występują tu liczne zabytki historyczno - kulturowe świadczące o długiej historii osadniczej tego regionu. Tereny te były penetrowane już w paleolicie, najstarsze jednak ślady pochodzą z neolitu i epoki brązu. Fale osadników docierały tu m in. w czasach rzymskich oraz najważniejsza w średniowieczu, która dała załóżek współczesnej sieci osadniczej. Dużą rolę w rozwoju regionu odegrał szlak handlowy prowadzący z Węgier. Dla ochrony tego traktu wzniesiono zamek Kamieniec w Odrzykoniu. Zamek ten jest obecnie największą i najcenniejszą atrakcją turystyczną gminy. Ta największa i najstarsza warownia podkarpacka powstała w XIV, wzniesiono wtedy zamek wyższy, w XVI w dobudowano od wschodu zamek niższy. Był własnością rodu Kamienieckich, później Bonerów. W początkach XVII w ich właścicielami były zwaśnione rody Skotnickich i Firlejów. Toczony przez nich długoletni spór o oślawiony mur graniczny posłużył Aleksandrowi Fredrze za kanwę znakomitej komedii „Zemsta”. Zamek został zniszczony w 1657 r. ale jeszcze dziś ruiny zamku wieńczące szczyt wzgórze oddają ogrom ówczesnego założenia obronnego, odznaczają się niezwykle malowniczością i sprawiają wrażenie tajemniczości. Obecnie ruiny zamku wciąż są remontowane i zabezpieczane. Jako trwała ruina ściągają wielu turystów, są również miejscem wielu imprez kulturalnych. W odbudowanej części zamku powstało niewielkie muzeum historyczne p. Andrzeja Kołdera, pasjonata zamku i kolekcjonera. Zabytki kultury materialnej skupione są między innymi w Korczynie. Przy rynku mieści się tu kościół parafialny Najświętszej Marii Panny Królowej Polski, ceglana neogotycka świątynia z 1914 roku. W głównym ołtarzu znajduje się obraz pędzla Jana Styki, współtwórcy Panoramy Racławickiej, przedstawiający hołd wszystkich stanów składany Matce Najświętszej. W bocznym ołtarzu znajduje się obraz św. Apostołów Piotra i Pawła z XVIII w przeniesiony z głównego ołtarza starego kościoła. Ze starego Kościoła pochodzi również kamienna rokokowa chrzcielnica z XVIII w. Budowlę - ozdobioną kamienną dekoracją i rzeźbami otacza ogrodzenie z posągami wykonane przez Z. Rasińskiego. Inną ważną pamiątką historyczną jest stojący opodal świątyni XVII wieczny szpital ubogich wystawiony z fundacji kanonika krakowskiego, Mikołaja Henryka Firleja, gruntownie przebudowany zatracił jednak istotne cechy stylowe. Najstarszym pomnikiem tzw. małej architektury jest figura z 1758 r. o kształcie kolumny, zwieńczona drewnianą kapliczką z rzeźbą Chrystusa (poł XIX w), stojąca na dawnym cmentarzu. Ponadto na terenie

wsi wznoszą się XIX wieczne kapliczki i figury , a na dawnym cmentarzu zobaczyć można stare XIX wieczne pomniki nagrobne. Warto zobaczyć stacje drogi Krzyżowej „ Korczyńska Kalwaria” z Korczyny na Podzamcze, ostatnia stacja to skała „ Echo Lourdes” nieopodal zamku. Może stać się ona zaczątkiem ruchu pielgrzymkowego i kultu religijnego w tym rejonie.

Kolejną miejscowością bogatą w pamiątki historyczne jest Kombornia . Znajduje się tu w otoczeniu parku zabytkowy zespół dworski, początkami sięgający XVIII w. Można tu zaobserwować dawne założenia obronne, świadczące o tym, że był to staropolski dwór obronny. W parku znajdują się pozostałości dawnych fos i okopów systemu obronnego. Sam dwór, jeden z najpiękniejszych w powiecie jest przykładem dawnej architektury polskich dworów. Murowany, opatrzone od południowego zachodu parterowo- piętrowym skrzydłem i ośmioboczną, piętrową kaplicą powstał w kilku etapach. Inicjatorem jego budowy, w połowie XVIII w był Ignacy Urbański. W początkach XIX wieku obiekt przebudowano staraniem Adama Urbańskiego, stolnika sanockiego, a w 1890 roku rozbudowano z inicjatywy Marii z Urbańskich Szelińskiej. Zespół usytuowany jest na stoku wzniesienia, łagodnie opadającego ku południowi. Składa się z parterowego, prostokątnego dworu o mieszkalnym poddaszu, z fasadą główną zdobioną wgłębnym portykiem wspartym na czterech kolumnach i czterech filarach, flankowaną po bokach alkierzami, z elewacją ogrodową, opatrzoną czterokolumnowym portykiem z tarasem, z facjatkami o trójkątnych szczytach, nakrytego dachem mansardowym. Wokół rozciąga się park krajobrazowy , mocno przetrzebiony po II wojnie, mający XVIII- wieczny rodowód, przekomponowany w XIX wieku na swobodny ogród. Krajobraz parku urozmaicają trzy stawy , a już za ogrodzeniem znajdują się budynki będące pozostałością po dawnym folwarku. Obecnie dworek jest własnością firmy „ Nowy Styl” i jest urządany na ośrodek konferencyjno - wypoczynkowy. Na terenie wsi znajduje się również stosunkowo nowy , bo wzniesiony w 1932 r., murowany kościół św. Marcina, w którym znajdują się liczne stare, zabytkowe sprzęty, przeniesione z dawnej rozebranej świątyni. W późnobarokowym, zdobionym rokokowymi ornamentami i rzeźbami ołtarzu głównym pole środkowe wypełnia przedstawienie Koronacji Matki Boskiej z pierwszej połowy XVII w., a w zwieńczeniu znajduje się obraz św. Jana Nepomucena z około 1770 roku. Na zakończeniach naw bocznych mieszczą się ołtarze współczesne głównemu, w lewym św. Józef z Dzieciątkiem z ok. 1770 roku. Ponadto znajduje się tu późnobarokowa ambona z nowszym zaplekiem i baldachimem, przekuta, kamienna chrzcielnica z datą 1794 r., rokokowy feretron i dzwon gotycki z XV wieku z niemieckim napisem na płaszczu. Warto odwiedzić tu również źródelko z kapliczką, miejsce odpoczynku św. Jana z Dukli. Zabytki związane z wydobyciem ropy naftowej, tak charakterystyczne dla krajobrazu Podkarpacia można oglądać w Węglówce. Jest to jeden z najstarszych rejonów wydobycia ropy na Podkarpaciu. Przemysłowa kariera tej wsi rozpoczęła się po 1888 roku, kiedy odkryto tu bogate złoża ropy naftowej. Obecnie jest to druga po Bóbrce miejscowość w Polsce z krajobrazem pokopalnianym. Można tu nadal obserwować maszyny, trójnogi przy otworach wiertniczych, charakterystyczne kiwony. Węglówka posiada również cenny zabytek architektury cerkiewnej. Mieści się tu dawna cerkiew greko- katolicka „carskie wrota” z końca XIX wieku, obecnie kościół parafialny. Obok kościoła rośnie okazały ok. 1000 letni dąb „ Poganiń” o obwodzie 8,7 m. Warto zobaczyć również mieszczący się w pobliżu kościoła nagrobek Nelsona Keitha przedsiębiorcy naftowego z Anglii i inne nagrobki pierwszych poszukiwaczy ropy naftowej.

Zabytki architektury cerkiewnej występują również w innych miejscowościach gminy. Są pozostałością mieszkania się w przeszłości osadników polskich i ruskich. Kościół

w Czarnorzekach to dawna cerkiew z 1918 roku, pod wezwaniem św. Dymitra, zamieniona po wojnie na kościół. Kościół Parafialny pw Najświętszego Serca Jezusowego w Krasnej to oryginalna architektura cerkiewna i bizantyjska z końca XIX wieku.

Na terenie gminy rozproszone są liczne zabytkowe domy, kapliczki, cmentarze oraz stanowiska archeologiczne. Łącznie zlokalizowano tu 35 stanowisk archeologicznych, głównie w Korczynie, Czarnorzekach i Komborni. Świadczą one o bogatej historii gminy. Na uwagę zasługują tworzone na terenie gminy obiekty turystyczne służące coraz intensywniej rozwijającemu się ruch turystycznemu w okresie zimowym. Wybudowany w Czarnorzekach wyciąg narciarski i dobre warunki śniegowe przyciągają amatorów narciarstwa. Coraz większą popularnością cieszą się kuligi organizowane w stadninach konnych na terenie Czarnorzek, przyciągające tłumy dzieci i młodzieży. Gmina Korczyna ze względu na swoje położenie w sąsiedztwie obszarów silnie zurbanizowanych oraz atrakcyjność środowiska może stać się w przyszłości prężnym ośrodkiem turystycznym i wypoczynkowym. Tworzenie warunków rozwoju turystyki należy do zadań priorytetowych władz samorządowych. Obecnie warunki naturalne stanowią znakomitą bazę dla wypoczynku świątecznego ludności miejskiej, głównie Krosna i Rzeszowa. Tereny gminy stwarzają dogodne warunki do spacerów i wypoczynku oraz wycieczek górskich. Powstająca infrastruktura turystyczna pozwala na rozwój turystyki rowerowej, konnej czy sportów zimowych. Gmina odwiedzana jest przez licznych turystów, których nie odstrasza niezbyt dobrze rozwinięta baza noclegowa.

Gmina Korczyna jest regionem wyróżniającym się pod względem walorów turystycznych pośród pozostałych regionów powiatu krośnieńskiego. Wyjątkowe walory przyrodnicze, bogactwo środowiska naturalnego, zasoby kulturowe gminy czynią ją bardzo atrakcyjną turystycznie.

3. Diagnoza stanu środowiska Gminy Korczyna

3.1. Powierzchnia ziemi

3.1.1. Budowa geologiczna

W przyjętym podziale geologicznym gmina Korczyna położona jest w obrębie Karpat zewnętrznych, zwanych również Karpatami fliszowymi. Zbudowane są one ze skał fliszowych powstałych w głębokim zbiorniku morskim przy udziale prądów zawieszinowych. Dominują tu skały detrytyczne: iłowce, mułowce, piaskowce i zlepieńce. Na powierzchni odślaniają się głównie skały grubo- i średnioziarniste często o znacznej miąższości. Główne ruchy tektoniczne nastąpiły tu w neogenie (miocen, baden), wtedy serie osadowe powstałe w basenie fliszowym dały początek wielkim jednostkom tektonicznym - płaszczowinom, nasuniętym z południa na północ. Obszar gminy położony jest w strefie nasunięć dwóch dużych jednostek tektonicznych płaszczowiny śląskiej i podśląskiej. Południowy obszar leżący w obrębie Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej budują mało odporne - na działanie erozji i denudacji warstwy krośnieńskie płaszczowiny śląskiej, stanowiącej tu rozległe synklinorium, zwane centralną depresją karpacką. Wzniesiony fragment Pogórza Dynowskiego znajduje się w czołowej strefie płaszczowiny śląskiej, jest on zbudowany głównie z odpornych piaskowców istebniańskich (czarnorzeczkich), ciężkowickich i dolnokredowych, przekładanych cienkimi warstwami łupków. To zróżnicowanie w odporności skał uwidacznia się w przebiegu

grzbietów i nachyleniach stoków oraz w głębokości dolin. Płaszczyzna podśląska zajmuje niewielką powierzchnię w postaci wąskiej strefy u czoła jednostki śląskiej. Na obszarze gminy uwidacznia się w rejonie Węglówki, zbudowanym z silnie sfałdowanych pstrych margli węglowieckich. W związku z budową geologiczną na szczególne podkreślenie zasługuje występowanie na omawianym obszarze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Roponośnością odznaczają się piaskowce istebniańskie (czarnorzeckie), piaskowce dolnej kredy i piaskowce krośnieńskie. Rozprzestrzeniają się one od okolic Węglówki po Wolę Jasieniecką. Piaskowce w części spągowej są grubo- i średnioławicowe o spoiwie ilasto-wapnistym z cienkimi wkładkami łupków ciemnoszarych, zapiaszczonych. Górne warstwy istebniańskie (zwane też czarnorzeckimi) budują zlepieńce i piaskowce poprzekładane ciemnymi łupkami. Nad nimi zalegają łupki pstre z soczewami gruboławicowych i gruboziarnistych piaskowców ciężkowickich. W rezerwacie przyrody nieożywionej „Przędki im. prof. Henryka Świdzińskiego” można zaobserwować malownicze formy piaskowcowych ostańców powstałych w procesie wietrzenia. Ponad łupkami pstrymi leżą młodsze, eoceńskie warstwy hieroglifowe (łupkowko-piaskowcowe) przechodzące niekiedy w górnej części profilu w łupki zielone. Najmłodszymi utworami w jednostce śląskiej są warstwy krośnieńskie występujące w postaci gruboławicowych piaskowców przechodzące bliżej powierzchni w naprzemianległe piaskowce i łupki w zmiennych proporcjach.

Utwory czwartorzędowe na obszarze opracowania reprezentowane są przez utwory zwietrzelinowe, koluwalne oraz rzeczne. Do najstarszych utworów zalicza się materiał pochodzący ze zlodowacenia Sanu. Na spłaszczeniach stokowych i wierzchowinach występują gliny zwietrzelinowe. W partiach stokowych częstym zjawiskiem są osuwiska związane z wychodniami łupków pstrych i łupków istebniańskich.

3.1.2. Zasoby surowców mineralnych i glebowe

Gmina Korczyna położony jest w obrębie Karpat zewnętrznych, czyli fliszowych, które składają się ze skał piaskowcowo – łupkowych, wieku kreda – oligocen. Skały te nasunięte są na autochtoniczne utwory młodszego miocenu przedgórze Karpat. Karpaty fliszowe w brzeźnej części północnej leżą na warstwach miocenu zapadliska przedkarpacciego, których zasięg pod Karpatami nie jest w pełni znany, a w części południowej leżą prawdopodobnie na podłożu mezozoiczo - paleozoicznym i prekambryjskim. W głębokich wierceniach w brzeźnej części Karpat i na ich przedgórzu stwierdzono w podłożu miocenu utwory mezozoiczne, paleozoiczne i prekambryjskie. Karpaty fliszowe zbudowane są z wielu płaszczowin, fałdów, łusek i skib nasuniętych lub obalonych zwykle w kierunku północnym.

W myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska złoża kopalin podlegają ochronie, polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Eksploatację złoża kopaliny należy prowadzić w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny. Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Prowadzenie jakiegokolwiek eksploatacji surowców mineralnych również jest przyczyną lokalnych przekształceń rzeźby terenu. O ile małe kopalnie odkrywkowe można stosunkowo łatwo zrehabilitować, np. poprzez wyrównanie terenu (tak, aby zniwelować duże wyrobiska), o tyle, nawet w przypadku małej eksploatacji, przekształcenia innych komponentów środowiska są znaczne i nie da się ich w sposób łatwy i szybki przywrócić do stanu równowagi przyrodniczej. Środowisko przyrodnicze należy traktować jako system wzajemnie powiązanych ze sobą komponentów środowiska, gdzie zmiana jednego z nich, powoduje zmiany w pozostałych. Z pozoru mało uciążliwa eksploatacja kopalni, może powodować duże zmiany w środowisku. Dlatego ważne jest aby przeprowadzić dokładną, przemyślaną oraz indywidualnie określoną dla każdego obiektu rekultywację.

Każdy przedsiębiorca wydobywający ze złoża kopalinę, po jej wydobyciu zobowiązany jest do przeprowadzenia rekultywacji terenu wyrobiska, zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy oraz odpowiednimi ustawami (ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawą Prawo górnicze i geologiczne).

Baza surowców mineralnych gmina Korczyna zlokalizowana jest w części północnej i jest związana ze strefą brzezną jednostki śląskiej². Występują tu kopaliny z grupy skał krzemionkowych związanych /piaskowców/, skał krzemionkowych luźnych /kruszywa drobne/ oraz skał ilastych.

a) Skały krzemionkowe związane – piaskowce

Piaskowce te udokumentowane zostały w trzech złożach:

- Wola Jasienicka „ Góra Czerwona”- udokumentowane zasoby złoża wynoszą 17,2 mln. ton. Udział łupków w obrębie serii złożowej wynosi 10 %. Złoże jest nieeksploatowane.
- Wola Komborska – Działy – na pow. 1,32 ha i przy miąższości złożonej w granicach od 4,2 – 44,2 m średnio 20,6 m udokumentowano tu w formie karty rejestracyjnej złoże piasków istebniańskich /w tym godulskich/ dla budownictwa. Złoże jest eksploatowane.
- Wola Komborska – Działy Południe – udokumentowane zostało w 1992 r. - 150,5 tys. ton zasobów z przeznaczeniem dla budownictwa. Wydano koncesję na wydobywanie kopaliny / właścicielami złoża są Aniela Śnieżek i Edward Rymarz/.

Obok udokumentowanych złóż piaskowców istebniańskich wyznaczone zostały obszary perspektywiczne występowania tych piaskowców, w obrębie których jest możliwość udokumentowania dodatkowych złóż dla budownictwa. Są to:

- Obszar Węglówka – wielkość orientacyjnych zasobów tego obszaru określane jest na około 11 mln ton. Są to gruboławicowe, średnio i gruboziarniste piaskowce. Obszar posiada korzystne warunki komunikacyjne / bliskie sąsiedztwo drogi asfaltowej / oraz zagospodarowanie powierzchni : nieużytki i pastwiska.
- Obszar Czarnorzecki – Kretówki – wielkość szacowanych zasobów wynosi 3,4 mln ton. Obszar obejmuje głównie użytki rolne oraz w niewielkiej części las.
- Obszar Wola Komborska Działy – „Południe” – jego zasoby szacowane są na około 2,1 mln ton, jakość kopaliny jest bardzo dobra oraz korzystne są warunki komunikacyjne i lokalizacyjne.

---

² „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korczyna” uchwalono Uchwałą Nr XX/84/00 Rady Gminy Korczyna w dniu 26 czerwca 2000 roku.

- Obszar Wola Komborska Działy – „Północ” – zasoby szacowane są na około 5,1 mln ton, przy średniej miąższości kopaliny 30,0 m. Udział łupków wynosi 10 %. Pow. 0,8 ha. Jest możliwość uzyskania materiału blocznego.
- Obszar Budy Wolskie – wielkość szacowanych zasobów wynosi 2,8 mln ton. Są to gruboławicowe, jasnokremowe piaskowce. Warunki komunikacyjne i morfologiczne są korzystne.

Wszystkie złoża jak i obszary perspektywiczne piaskowców położone są w obrębie Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego – w klasyfikacji sozologicznej są częściowo kolizyjne.

b) Skąły krzemionkowe luźne – kruszywa drobne

Na terenie gminy rozsypliwie piaskowce udokumentowane zostały w obrębie złóż:

- Węglówka I Góra Piaskowa – zasoby szacunkowe tego obszaru wynoszą 503,6 tys. ton. średnia miąższość serii złożonej waha się od 2,5 – 26,5 m i wynosi średnio 14,7 m. Średnia grubość nakładu wynosi 1,0 m. Udokumentowany tu piasek może być stosowany do zapraw murarskich oraz w drogownictwie. W obrębie złoża prowadzona jest dorywcza eksploatacja przez ludność miejscową. Ponadto istnieje stare nie eksploatowane wyrobisko / nadleśnictwa / wymagające rekultywacji.
- Węglówka II „ Wschód ” – wielkość szacunkowych zasobów wynosi 568,8 tys. ton. Obszar złoża przylega od strony SE do złoża Węglówka I „Piaskowa Góra” i jest w przeważającej części zalesionej . Występują tu drobno i średnioziarniste rozsypliwie piaskowce, które mogą być stosowane w budownictwie drogowym.
- Mała Krasna „Wzgórze 386 ” – wielkość szacunkowych zasobów wynosi 758,7 tys. ton. Grubość nakładu zmienia się od 0,0 – 1,0 m. Obszar złoża obejmują grunty orne niskich klas oraz las. Występujące tu piaski średnio i drobnoziarniste, miejscami gruboziarniste, barwy jasnokremowej mogą być stosowane do zapraw murarskich pod warunkiem odsiania ziarn powyżej 5,0 mm oraz do celów, które nie są warunkowane normami.

W gminie Korczyna istnieją także obszary perspektywiczne, w obrębie których istnieje możliwość udokumentowania dodatkowych zasobów piaskowców rozsypliwych:

- Obszar Węglówka „ Kopalnia Węglówka 2” – szacowane zasoby są rzędu 0,71 mln ton. Obszar położony jest w pobliżu złoża ropy naftowej „Węglówka”, a jego powierzchnię zajmują nieużytki.
- Obszar Węglówka „ Zachód ” – zasoby są szacowane na około 3,8 mln ton, przy miąższości serii złożonej rzędu 25,0 m.
- Obszar Mała Krasna „ Góra Brzeźnik ” – obejmuje wychodnie dolnokredowych piaskowców rozsypliwych o szacowanych zasobach rzędu 0,3 mln ton.
- Obszar Mała Krasna „Wzgórze 371 ” – wyznaczony został w obrębie wychodni piaskowców rozsypliwych. Jego zasoby są szacowane na około 0,3 mln ton.
- Obszar Wola Komborska „ Góra” – wielkość szacowanych zasobów jest rzędu 2,5 mln ton. Obszar o dogodnych warunkach komunikacyjnych, a jego powierzchnię stanowią nieużytki.

Zasoby złóż piaskowców rozsypliwych nie są w zasadzie eksploatowane – niewielka eksploatacja jest prowadzona w obrębie złoża Węglówka I „Piaskowa Skąła”. W kwalifikacji sozologicznej obszary złożowe udokumentowane jak i perspektywiczne są częściowo kolizyjne ze względu na położenie w obrębie Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego.

c) Surowce ilaste

Surowcem ilastym dla przemysłu ceramiki budowlanej, w gminie Korczyna, są gliny lessopodobne i zwiertzelinowe a także łupki krośnieńskie. Łupki trzeciorzędowe współwystępują z glinami zwiertzelinowymi i lessopodobnymi.

W 1990 roku udokumentowano w formie karty rejestracyjnej złożę gliny zwiertzelinowej:

- „ Węglówka” - udokumentowano 868,53 tys. m³ zasobów. Złożę udokumentowano do produkcji cegły pełnej klasy 150 oraz cegieł kanalizacyjnych. Właścicielem złoża jest pan A. Szewerniak zamieszkały w Węglówce.

d) Surowce bitumiczne

Na terenie gminy są udokumentowane i eksploatowane dwa złoża ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego.

- Złożę Węglówka – udokumentowane zostało w obrębie dolnokredowych piaskowców węglowieckich. Izolowane łupkami węglowieckimi stanowią one kolektor dla ropy naftowej bezparafinowej oraz gazu ziemnego. Ropa naftowa kierowana jest do dolnej przeróbki w Rafinerii Jedlicze, gaz ziemny zużywany jest na miejscu do ogrzewania pomieszczeń kopalni i pobliskiej wsi Węglówka.
- Złożę Wola Jasienicka – udokumentowane zostało w obrębie utworów dolnokredowych trzeciorzędowych. Na pow. 0,3 km² udokumentowano 3 pokładowe złożę ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego. Ropa naftowa i gaz ziemny kierowane są do dalszej przeróbki w Rafinerii Jedlicze.

Ochrona środowiska a eksploatacja kopalni

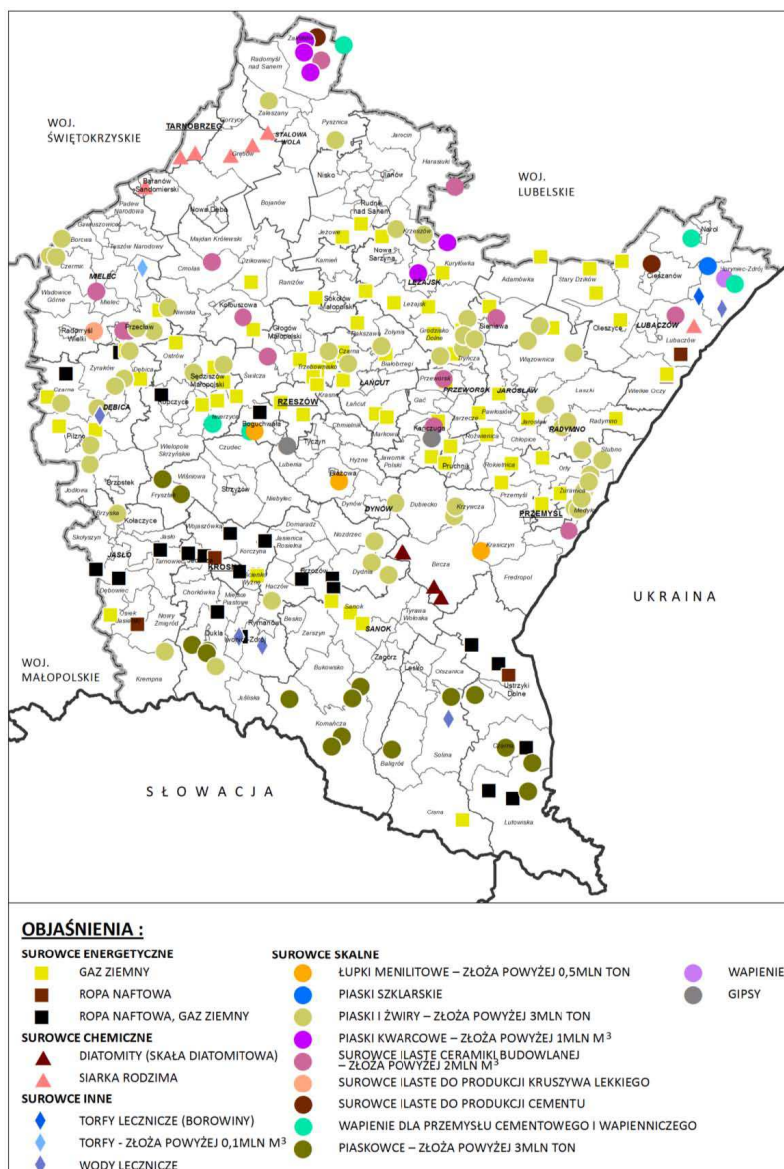
- Wszystkie plany i przedsięwzięcia dotyczące eksploatacji kopalni podlegają procedurom oceny oddziaływania na środowisko. Ewentualne planowane przedsięwzięcia na terenie gminy w tym zakresie będą musiały być poddane odpowiednim procedurom. W trakcie przeprowadzania tych procedur (min. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz obszary Natura 2000, a także w ramach uzgodnień określonych bezpośrednio w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.) określona zostaną warunki eksploatacji kopalni i rozstrzygnięta zostanie ich dopuszczalność. W ramach tych procedur w odniesieniu do Gminy Korczyna oceniany będzie wpływ ewentualnej eksploatacji kopalni m.in. na ochronę przyrody i cele ochrony Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Obszary Natura 2000 zlokalizowane na terenie gminy.

Możliwość eksploatacji złóż na terenie gminy uwarunkowane jest poważnymi ograniczeniami w kontekście obowiązujących aktów prawa miejscowego:

- Uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- Uchwały Nr XLVIII/990/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 (Dz. Urz. Woj. Podk. poz.1944 z 2014 r.) w sprawie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego,

Powyższe akty prawa miejscowego wprowadzają poważne ograniczenia w zakresie:

- możliwości pozyskiwania dla celów gospodarczych pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów,
- możliwości wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- możliwości dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej.

Rys. nr 3.1 Surowce energetyczne w województwie podkarpackim (źródło: WPOŚ 2012 – 2015)

3.1.3. Degradacja gleb i powierzchni ziemi

3.1.3.1 Typy Gleb

W obrębie Dołów Jasielsko - Sanockich oraz w niższych partiach podgórskich garbów występują gleby od II - IV klasy bonitacyjnej, o głębokim i dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym, zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwym nawilgoceniu. Na terenie gminy Korczyna wyróżnia się gleby górskie oraz gleby kotlin śródgórskich i dolin. Wytworzyły się one na zwietrzelinie skał fliszowych, pokryw suliflukcyjno-deluwialnych i koluwalnych oraz na osadach rzecznych. Górne partie podgórskich garbów zajmują gleby klas V -VI. Często są to gleby szkieletowe lub gleby pierwotnego stadium rozwoju, nie nadające się pod użytki orne.

Użytki rolne obejmują powierzchnię 5272 ha, co stanowi 57% ogólnej powierzchni gminy. Są to grunty orne /71,6 %/ oraz łąki i pastwiska /~ 27%/ . W gruntach rolnych dominują gleby o niższych klasach bonitacyjnych . Gleby klasy I nie występują wcale, a klasy II i III stanowią około 20% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Na terenie Gminy Korczyna wyróżnia się następujące kompleksy przydatności rolniczej gleb; na gruntach ornym:

- pszenno-dobry
- zbożowo-pastewny mocny
- pszenno-górski,
- zbożowy górski
- owsiano ziemniaczano górski,
- owsiano pastewny górski,

gleby orne przeznaczone pod użytki zielone na użytkach zielonych:

- średni
- słaby i bardzo słaby

Najlepsze gleby znajdują się we m. Iskrzynia i południowej części m. Korczyna i Kombornia. Z gleb mało przydatnych dla rolnictwa największe kompleksy są w Woli Komborskiej, Węglówce, Krasnej.

Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej gminy na poziomie 56,5 % wskazuje na duże znaczenie rolnictwa w społeczno – gospodarczej funkcji gminy. Użytki klasyfikowane jako grunty orne zajmują 67,5 % powierzchni użytków rolnych, a użytki zielone 32,5 %, co jest układem charakterystycznym dla warunków podgórskich. W uprawie ornej zdecydowanie przeważają zboża ,natomiast w areale użytków zielonych przeważają łąki. Ziemia rolnicza jest prawie w całości własnością prywatną. Ponad 40 % gospodarstw znajduje się w przedziale 1 - 2 ha, natomiast w przedziale 1-5 ha znajduje się około 90 %. Dane te wskazują, że jest to obszar dużego rozdrobnienia gospodarstw, w stopniu umożliwiającym jedynie zaspokojenie potrzeb żywnościowych rodzin rolniczych.

3.1.3.2. Degradacja gleb

Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem rolnictwa, sieci osadniczej, turystyki oraz eksploatacji kopalin. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej.

Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby podlegają degradacji fizycznej:

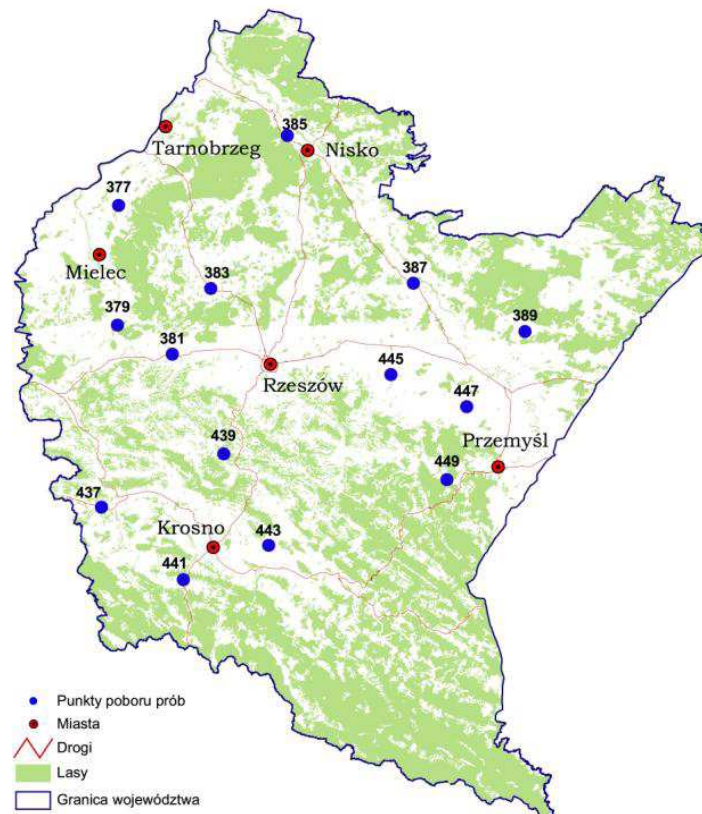
- erozja wodna, wietrzna, wąwozowa, która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania gruntu, działalności antropogenicznej;
- degradacja wynikająca z usprzętowania rolnictwa;
- degradacja związana z pozyskiwaniem surowców mineralnych;
- degradacja związana z niewłaściwie prowadzoną melioracją (przesuszenie gleb lub ich nadmierne zawodnienie);
- degradacja antropogeniczna, związana z rozwojem osadnictwa.

Aby zapobiegać niszczeniu gleb w gminie należy przestrzegać następujących działań:

- nie likwidować naturalnych pokryw leśnych, zadrzewień śródpolnych;
- dobrze wykonywać meliorację (aby nie przesuszać wierzchnich warstw gleby);
- nie użytkować rolniczo terenów o dużych spadkach;
- stosować właściwe zabiegi agrotechniczne.

Naturalna odporność gleb na chemiczne czynniki niszczące związana jest ściśle z typem gleb. Najmniejszą odporność na tego typu zagrożenia wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe, a więc głównie gleby biellicowe. Gleby brunatne, zasobne w składniki pokarmowe i wodę, są bardziej odporne na zagrożenia chemiczne.

Monitoring chemizmu gleb ornych prowadzony od 1995 r., cyklicznie co 5 lat. Celem badań jest obserwacja zmian właściwości gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących pod wpływem czynników przyrodniczych i działalności człowieka. Wykonawcą badań na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska jest Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Na obszarze województwa podkarpackiego zlokalizowano 14 stałych punktów badawczych na glebach użytkowanych rolniczo (rys.3.2) [Stan środowiska w Województwie Podkarpackim w 2012 r. – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska]. Teren Gminy Korczyna nie był objęty powyższymi badaniami.

Rys. nr 3.2 Lokalizacja obszarze województwa podkarpackiego stałych punktów badawczych na glebach użytkowych rolniczo. Źródło: Raport o stanie środowiska województwa podkarpackiego w 2012 – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie

3.1.3.3 Problemy i zagrożenia

Główne zagrożenie stanowią zanieczyszczenia gleb wzdłuż dróg oraz zanieczyszczenia wynikające z sąsiedztwa przemysłu. Udział gleb zdegradowanych w wyniku nadmiernego zakwaszenia oraz zubożenia w makroskładniki jest ściśle związany z emisją zanieczyszczeń pochodzenia komunikacyjnego jak również emisją zanieczyszczeń przemysłowych oraz stosowaniem nawozów mineralnych. Największym zagrożeniem naturalnym dla gleb jest erozja wodna, czyli splukiwanie wierzchniej, luźnej warstwy gleby przez wodę opadową oraz erozja eoliczna, która powoduje przenoszenie odsłoniętych poprzez orkę cząsteczek gleby przez wiatr. Zjawiskiem sprzyjającym powstawaniu erozji wodnej na analizowanym obszarze jest urozmaicona rzeźba terenu.

Pagórkowata i falista powierzchnia stwarza dodatkowe utrudnienia warunków upraw rolnych. Nachylenia stoków powodują bowiem powierzchniową erozję wodną i jako skutek - wymywanie gruntów, a także trudności w mechanizacji upraw.

Wzdłuż tras komunikacyjnych obserwuje się także zanieczyszczone gleby, które należą do urbanosoli i industriosoli (podwyższona zawartość WWA i zasolenia, zagęszczenie gleb oraz brak poziomu próchnicznego).

Potencjalne zagrożenie stanowią duże ilości odpadów produkowane przez przemysł oraz przez ludność. Odpady muszą być składowane lub unieszkodliwiane w sposób

zorganizowany, jednak nadal problem stanowią pojawiające się dzięki składowiska śmieci, które mogą wpływać między innymi na zmianę odczynu gleb. Odpady komunalne składowane w nieplanowany sposób mogą również przyczynić się do wzrostu zawartości metali ciężkich.

Największe szkody powstają w strefach otaczających zakłady produkcyjne oraz wzdłuż tras komunikacyjnych. Do głównych związków chemicznych emitowanych do środowiska należą związki węgla (CO₂, CO, węglowodory, węgiel – sadza), związki siarki SO₂, związki azotu, metale ciężkie oraz WWA). Do gruntu mogą przenikać substancje ropopochodne ze stacji benzynowych czy wylotów kanalizacji deszczowej.

Ponadto duży udział w zanieczyszczeniu gleb posiada rolnictwo, dotyczy to szczególnie stosowania środków ochrony roślin, pestycydów. Również nawozy sztuczne, w przypadku ich niewłaściwego stosowania mogą oddziaływać ujemnie na chemizm gleb.

Wylewanie gnojowicy na pola jest również działaniem, które może zanieczyścić środowisko glebowe i gruntowo – wodne. Odpady powstające przy produkcji zwierzęcej – ścieki odzwierzęce (gnojowica) oraz odpady stałe powstające w procesie chowu zwierząt gospodarskich mogą być toksyczne. W zależności od technologii produkcji i systemu utrzymania zwierząt tworzy się, w systemie wodnym gnojowica, bądź w systemie ściółkowym obornik. Gnojowica jest środkiem niebezpiecznym dla środowiska glebowego i wodnego, powoduje w wodach gruntowych wzrost zawartości azotanów.

3.2. Wody

3.2.1. Zasoby wód powierzchniowych

Gmina Korczyna, leży w zlewni rzeki Wisłok, która jest największy lewobrzeżnym dopływem Sanu. Cieki na terenie gminy mają charakter górski. Charakterystycznym zjawiskiem jest duża nierównomierność przepływów wynikająca m. in. ze zmienności zasilania opadami i warunków terenowych. Intensywne opady atmosferyczne przy znacznych spadkach rzek i potoków stwarzają dobre warunki szybkiego odpływu. Z uwagi na mało przepuszczalne podłoże spływ odbywa się w znacznym stopniu powierzchniowo, wskutek czego w okresach suszy występują bardzo małe przepływy, a w okresach deszczowych gwałtowne i wielkie wezbrania. W ciągu roku maksymalny odpływ w rzekach i potokach gminy występuje w miesiącach marzec, kwiecień, maj natomiast minimum odpływu obserwowane jest najczęściej w miesiącu sierpniu.

Wisłok wraz z szeregiem dopływów tworzy sieć rzeczną gminy. Ważniejsze jego dopływy: potok Marcinek i Śmierdziączka z potokami: Burkot, Dolińskim i Ślączka oraz szeregiem bezimiennych cieków spływających ze skłonu Pogórza Strzyżowskiego /część południowa gminy/, a także przez potoki Wysoka, Czarnorzeki i inne /północna część gminy/. Są to na ogół niewielkie cieki o korytach wcinających się do 1,0 - 2,5 m w aluwia i wahaniach wodostanów uzależnionych od warunków atmosferycznych Gwałtowne roztoły i nawalne ulewy letnie powodują szybki przybór wód ale i szybkie ich opadanie, natomiast opady długotrwałe lecz mało intensywne prowadzą do powolnego podnoszenia i opadania wodostanów. Szybkie wezbrania spowodowane są intensywnym spływem wód w górnych

partiach stromych, wylesionych stoków. Szczególnie niebezpieczne są we wschodniej części gminy z uwagi na wylewy powodziowe.

3.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Oceny stanu wód powierzchniowych dokonuje się poprzez porównanie wyniku klasyfikacji stanu ekologicznego i stanu chemicznego. Stan wód wyznaczany jest przez gorszy z tych stanów. Stan ekologiczny wód klasyfikowany jest na podstawie elementów biologicznych (charakteryzujących występowanie w wodach różnych zespołów organizmów), hydromorfologicznych (charakteryzujących cechy środowiska, które wpływają na warunki bytowania organizmów żywych) oraz fizykochemicznych.

Decydujące znaczenie w klasyfikacji stanu ekologicznego mają elementy biologiczne. W odróżnieniu od stosowanej w latach poprzednich metodyki oceny jakości wód powierzchniowych, obecnie nie podlegają klasyfikacji wskaźniki mikrobiologiczne, które najczęściej decydowały o niekorzystnym wyniku oceny stanu wód.

Stan ekologiczny części wód powierzchniowych klasyfikuje się przez nadanie im jednej z pięciu klas jakości:

- I klasa - *stan bardzo dobry*
- II klasa - *stan dobry*
- III klasa - *stan umiarkowany*
- IV klasa - *stan słaby*
- V klasa - *stan zły*

Stan chemiczny (dobry/poniżej dobrego) określany jest na podstawie wskaźników chemicznych, charakteryzujących występowanie w wodach substancji priorytetowych.

Metodyka oceny stanu ekologicznego i stanu chemicznego wód zawarta jest w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Poniżej przedstawiono wyniki monitoringu wód prowadzone na terenie Gminy Korczyna przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych, monitorowane na terenie gminy w latach 2010 - 2012, położone są na obszarach chronionych, wymagających szczególnej ochrony w celu ochrony znajdujących się tam wód powierzchniowych oraz dla zachowania siedlisk i gatunków³.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych oraz podziemnych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (2011), klasyfikując stan ekologiczny (lub potencjał ekologiczny dla części wód silnie zmienionych) należy uwzględnić jednocześnie wymagania dodatkowe dla każdego z obszarów chronionych, jeśli są ustalone w odrębnych przepisach.

³ STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE KROŚNIEŃSKIM W 2012 R.

W przypadku, gdy jednolita część występuje na kilku obszarach chronionych, przyjmuje się, że jest w dobrym lub bardzo dobrym stanie (lub potencjale ekologicznym), jeśli spełnione są jednocześnie wszystkie warunki określone dla tych obszarów chronionych.

Na podstawie wyników badań uzyskanych w latach 2011 - 2012 sporządzona została klasyfikacja stanu ekologicznego i stanu chemicznego w punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu wód.

Ocena stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych objętych monitoringiem w województwie podkarpackim przedstawiona jest w tabeli zamieszczonej poniżej:

Tabela 3.1 Wyniki klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód w jednolitych częściach wód rzecznych w 2012 r.
(źródło: Raport o stanie środowiska w Powiecie Krośnieńskim - 2012 r.)

Nazwa i kod ocenianej jednolitej części wód powierzchniowych	Naturalna lub silnie zmieniona jcw (NAT/ SZM)	Nazwa i kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	STAN/ POTENCJAL EKOLOGICZNY	Ocena spełniania wymagań dodatkowych dla obszarów chronionych (TAK/NIE)	STAN CHEMICZNY	STAN
Wisłok od Zb. Besko do Czarnego Potoku PLRW200014226337	SZM	Wisłok - Besko PL01S1601_1927	II	II	II	POTENCJAL DOBRY I POWYZEJ DOBREGO	TAK	DOBRY	DOBRY
		Wisłok - Odrzykoń PL01S1601_3309							
Marcinek PLRW200012226332	NAT	Marcinek - Sporne PL01S1601_1932	III	I	I	STAN UMIARKOWANY	NIE	niebadany	ZŁY
Ślącza PLRW2000122263149	NAT	Ślącza - Krosno Kopalnia PL01S1601_1931	IV	I	I	STAN SŁABY	NIE	niebadany	ZŁY

W 2012 roku stan jednolitych części wód powierzchniowych monitorowanych na obszarze powiatu krosnieńskiego, przy uwzględnieniu wyników badań z lat 2010-2011 przedstawiał się następująco:

- stan wód w jednolitej części wód Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy był zły, przy umiarkowanym potencjale ekologicznym oraz dobrym stanie chemicznym,
- stan wód w jednolitej części wód Morwawa był zły, przy umiarkowanym potencjale ekologicznym,
- stan wód w jednolitej części wód Ślącza był zły, przy słabym potencjale ekologicznym,
- stan wód w jednolitej części wód Marcinek był zły, przy umiarkowanym potencjale ekologicznym,

3.2.2.1 Jakość wód powierzchniowych. Ocena wód według kryteriów wyznaczania wód.⁴

Ocena wód według kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie substancjami biogennymi - ocena eutrofizacji wód

Eutrofizacja oznacza wzbogacenie wody składnikami odżywczymi, szczególnie związkami azotu i fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

Ocenę zagrożenia eutrofizacją jednolitych części wód przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz wytyczne opracowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ocena dotyczy występowania zjawiska eutrofizacji wód, bez identyfikacji jego pochodzenia.

Badania wykazały występowanie zjawiska eutrofizacji w następujących jednolitych częściach wód powierzchniowych: Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy, Ślącza, Marcinek.

Ocena przydatności wód do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Badania i ocena wód powierzchniowych przeprowadzone zostały w oparciu o rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (2002).

Rozporządzenie ustala trzy kategorie jakości wód powierzchniowych, w zależności od wartości granicznych fizykochemicznych i mikrobiologicznych wskaźników jakości wody. Kryterium podziału stanowi stopień złożoności technologii uzdatniania niezbędnej do uzyskania wody przeznaczonej do spożycia i przedstawia się następująco:

kategoria A1 woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji i dezynfekcji

kategoria A2

woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji oraz dezynfekcji

kategoria A3

woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym oraz dezynfekcji.

W latach 2010-2012 na terenie powiatu krośnieńskiego ocenie poddano jakość wód w 4 jednolitych częściach wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia:

- Wisłok od Zbiornika Besko do Czarnego Potoku - w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wisłok – Besko,

⁴ STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE KROŚNIEŃSKIM W 2012 R.

Rozporządzenie w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych stanowi, że jednolita część wód będąca obszarem chronionym ze względu na zaopatrzenie ludności w wodę przeznaczoną do spożycia spełnia wymagania dodatkowe, jeśli odpowiada kategorii A1 lub A2 w zakresie wskaźników fizykochemicznych, a poziom zanieczyszczeń mikrobiologicznych nie przekracza kategorii A3.

Zgodnie z przyjętym kryterium oceny w 2012 r. dla wód zbiornika Besko oraz Iwoniczanki ustalona została kategoria A2 ze względu na wskaźniki mikrobiologiczne.

Kategoria A2 oznacza wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego oraz dezynfekcji. Badane wody rzeki Wisłok zakwalifikowane zostały do kategorii A3. Są to wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego oraz dezynfekcji. O kategorii A3 zadecydowały wskaźniki mikrobiologiczne.

W 2012 r. wszystkie monitorowane części wód spełniały wymagania ustalone dla obszaru chronionego.

Ocena wód na obszarach chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk i gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie oraz obszary ochrony gatunków ryb (wody do bytowania ryb)

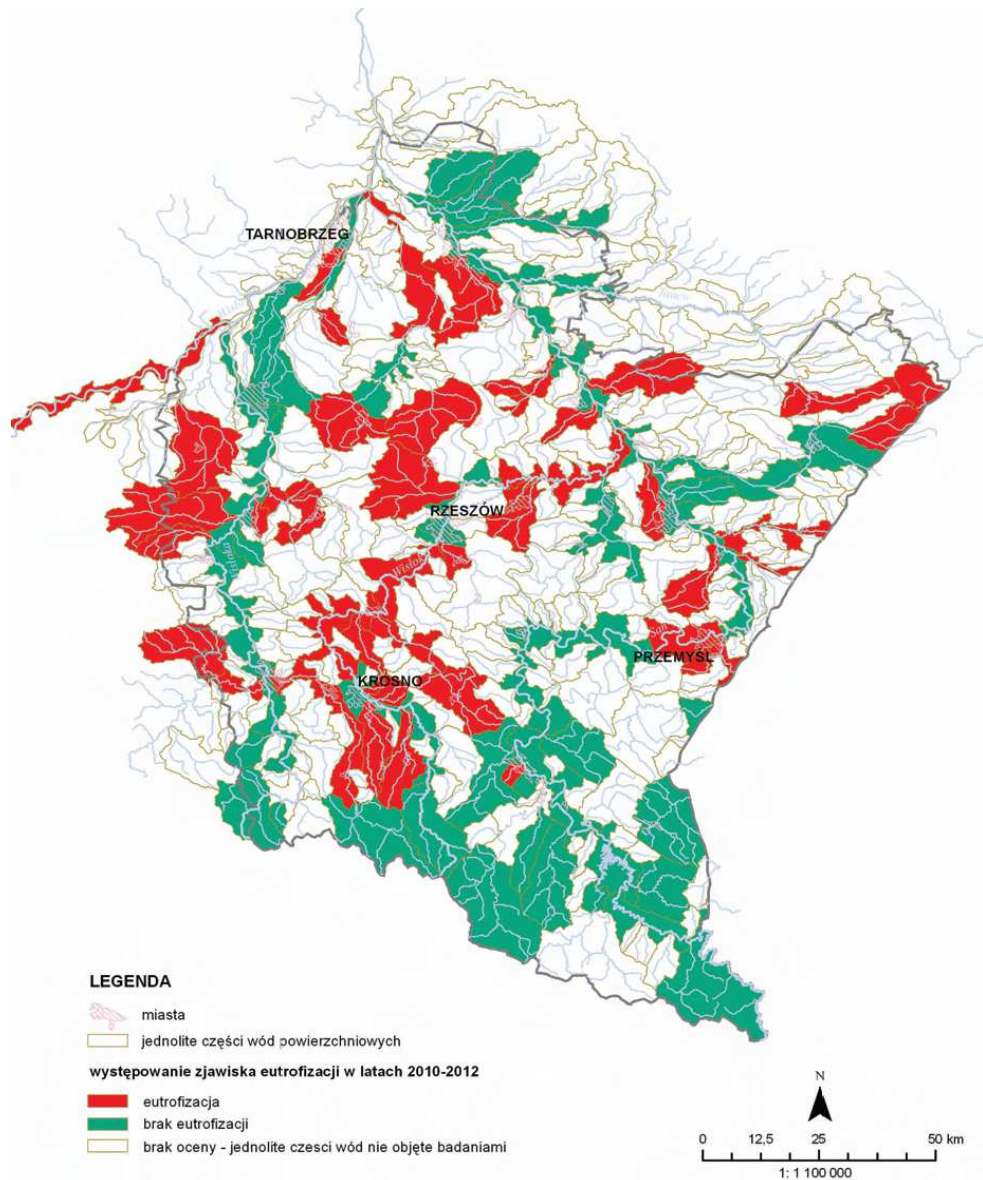
Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych jednolita część wód na obszarach ochrony siedlisk lub gatunków jest w dobrym lub bardzo dobrym stanie ekologicznym, jeśli w wyniku klasyfikacji jej stanu ekologicznego nadano jej odpowiednio II lub I klasę wód. Dla tych obszarów chronionych nie ustalono dodatkowych norm i celów środowiskowych.

W przypadku, gdy przedmiotem ochrony są gatunki ryb, wymagane jest spełnienie warunków określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych. Zweryfikowane wyniki oceny przydatności wód do bytowania ryb w jednolitych częściach badanych w latach 2010-2012 na terenie powiatu krośnieńskiego oraz oceny spełniania wymagań dodatkowych określonych dla obszaru chronionego przedstawia tab.3.2.

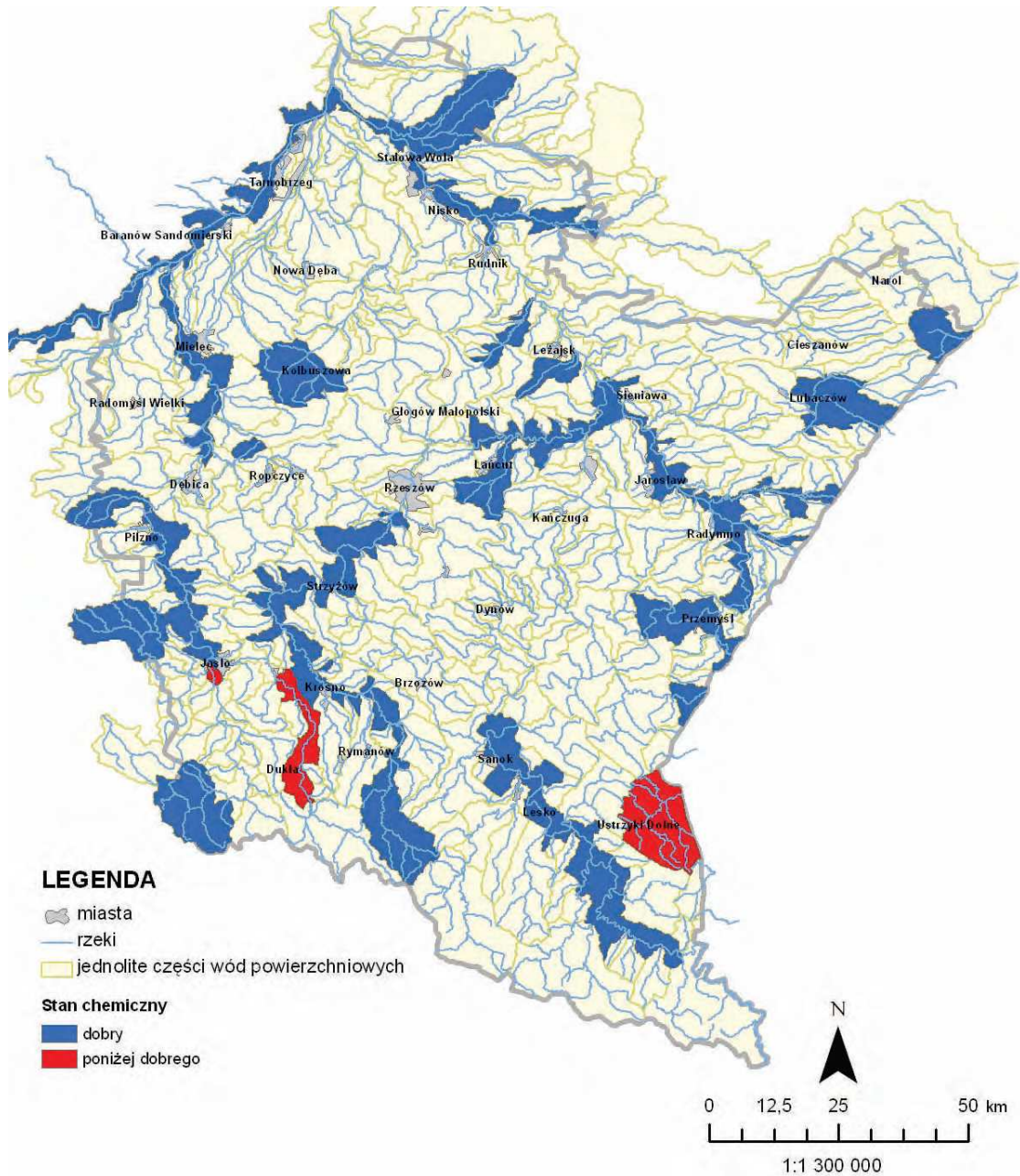
Tab.3.2. Ocena spełnienia wymagań dodatkowych na obszarach chronionych na terenie powiatu krośnieńskiego, gdzie ochronie podlegają gatunki ryb w latach 2010-2012

Lp.	Nazwa i kod ocenianej jednolitej części wód powierzchniowych	Nazwa i kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Kod obszaru chronionego	Ocena spełnienia wymagań dodatkowych dla obszaru chronionego – wymagania dla bytowania ryb (TAK/NIE)
3	Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy PLRW200014226399	Wisłok - Dobrzechów PL01S1601_1933	PLH180030	NIE

Poniżej na rysunku przedstawiono obszary wód zagrożone eutrofizacją. Jak widać na przedstawionej mapie obszar Gminy Korczyna jest zagrożony eutrofizacją, a na rys nr 3.4 rozmieszczenie wyników klasyfikacji stanu chemicznego wód.

Rys. 3.3. Rozmieszczenie występowania eutrofizacji wód powierzchniowych, spowodowanej odprowadzaniem zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych na obszarze województwa podkarpackiego w latach 2010-2012

Rys. 3.4. Rozmieszczenie wyników klasyfikacji stanu chemicznego monitorowanych jednolitych części wód powierzchniowych w 2012 r. (źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2012 r.)

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem nie pogarszania ich stanu. Poniżej w tabeli 3.3 przedstawiono wykaz Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie Gminy Korczyna wraz z oceną ich stanu.

Tabela nr 3.3

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja					Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza		Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)					
				Kod	Nazwa						
PLRW20001222 6389	Kopytko	GW0818	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20001422 6399	Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy	GW0818	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20001222 6332	Marcinek	GW0817	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20001222 6489	Krościenka	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20001222 629	Morwawa	GW0817	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20001222 64529	Rosielna	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-	-

PLRW20001222 63149	Ślącza	GW0817	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecz a Wisły	RZGW w Krakowie	naturaln a część wód	zły	niezagroź ona	-	-
PLRW20001222 63336	Bierska	GW0817	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecz a Wisły	RZGW w Krakowie	naturaln a część wód	zły	niezagroź ona	-	-
PLRW20001222 644	Stobnica do Ładzierz	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecz a Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmienio na część wód	zły	niezagroź ona	-	-
PLRW20001222 6492	Bonarówka	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecz a Wisły	RZGW w Krakowie	naturaln a część wód	zły	niezagroź ona	-	-
PLRW20001222 6198	Malinówka	GW0817	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecz a Wisły	RZGW w Krakowie	naturaln a część wód	zły	niezagroź ona	-	-

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie Gminy Korczyna są następujące :

- Dla jednolitych części wód, które należą do naturalnych części wód i silnie zmienionych części wód, których stan określono jako zły, celem środowiskowym będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego. Ponadto, w celu osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Poniżej w przedstawiono wykaz Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie Gminy Korczyna, na które mogą oddziaływać założenia Programu wraz z oceną ich typu, statusu, stanu, ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych oraz ich wyznaczone cele środowiskowe:

Tabela nr 3.4

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja					Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	wyznaczone cele środowiskowe:
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza		Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)				
				Kod	Nazwa					
PLRW200014226399	Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy	GW0818	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.
PLRW200012226389	Kopytko	GW0818	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.
PLRW200012226489	Krościenka	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.
PLRW2000122264529	Rosielna	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.
PLRW20001222644	Stobnica do Łądzierza	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.

PLRW2000 12226492	Bonarówka	GW0819	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagr ożona	celem środowiskowym jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego.
----------------------	-----------	--------	------------------------------------	------	-----------------------------	-----------------------	---------------------------	-----	------------------	--

3.2.3.2. Zasoby wód podziemnych

Obszar Gminy Korczyna położony jest w obrębie górsko - wyżynnej prowincji hydrogeologicznej (wg A. S. Kleczkowskiego), w której wydzielono szereg mniejszych jednostek.

Wody podziemne na terenie Gminy Korczyna występują w trzech horyzontach wodonośnych: czwartorzędowym, trzeciorzędowym i kredowym. Ten ostatni nie ma większego znaczenia gospodarczego. Wody zbiornika czwartorzędowego mają charakter porowy, jest to poziom przypowierzchniowy, pozostający w bezpośrednim kontakcie z powierzchnią, reagujący wprost na istniejące warunki hydrologiczne. Związany jest głównie z piaskowcami grubo- i średnioławicowymi warstw krośnieńskich dolnych i górnych, warstw istebniańskich, warstw lgockich i menilitowych. Najbardziej zawodniona jest strefa przypowierzchniowa ze względu na duże spękanie oraz zwietrzenie materiału fliszowego. W jego obrębie występują wody typu porowo-warstwowego i szczelinowego. Utwory, w których znajdują się warstwy wodonośne, charakteryzują się dużą zmiennością warunków hydrogeologicznych na niewielkich przestrzeniach.

Na terenie Gminy Korczyna znajduje się zbiornik wód podziemnych należący do Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 157 – Region Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich.

3.2.3.3. Jakość wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na poziomie krajowym (sieć krajowa) oraz w sytuacjach uzasadnionych specyficznymi potrzebami regionu, także w sieciach regionalnych. System obserwacji monitoringowych obejmuje zwykłe (słodkie) wody podziemne, których zawartość substancji rozpuszczonych (mineralizacja) nie przekracza 1000 mg/l. Badania stanu wód podziemnych w sieci krajowej prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny, będący z mocy ustawy Prawo wodne państwową służbą hydrogeologiczną zobligowaną do wykonywania badań i oceny stanu wód podziemnych. Badania wód w sieciach regionalnych, w zakresie elementów fizykochemicznych, wykonywane są przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o ilości i stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych ukierunkowanych na osiągnięcie dobrego stanu wód, a także na potrzeby wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej.

Wyniki badań ocenia się zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. (Dz. U. nr 143 poz. 896) w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych.

Klasyfikacja obejmuje pięć klas jakości wód, z uwzględnieniem przepisów w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:

- klasa I – wody o bardzo dobrej jakości:
  - wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej,
  - żaden ze wskaźników jakości wody nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- klasa II – wody dobrej jakości:
  - wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne
  - wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem Żelaza i manganu, nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- klasa III – wody zadowalającej jakości:
  - wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,
  - mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości:
  - wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz słabego oddziaływania antropogenicznego,
  - większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- klasa V – wody złej jakości:
  - wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne,
  - woda nie spełnia wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Próbki wody podziemnej, pobrane w 2010, 2011, 2012 roku z sieci punktów monitoringowych województwa podkarpackiego, poddano analizie w zakresie 46 oznaczeń, spośród nich do oceny jakości wykorzystano 29 wskaźników: temperatura, tlen rozpuszczony, amoniak, arsen, azotany, azotyny, bor, chlorki, chrom, cynk, przewodność, fluorki, fosforany, glin, kadm, krzemionka, magnez, mangan, miedź, nikiel, odczyn pH, ogólny węgiel organiczny, ołów, potas, siarczan, sól, wapń, wodorowęglany oraz żelazo.

Wyniki analiz w 2010-2012 r. klasyfikują wody w gminie Korczyna do IV klasy czystości.

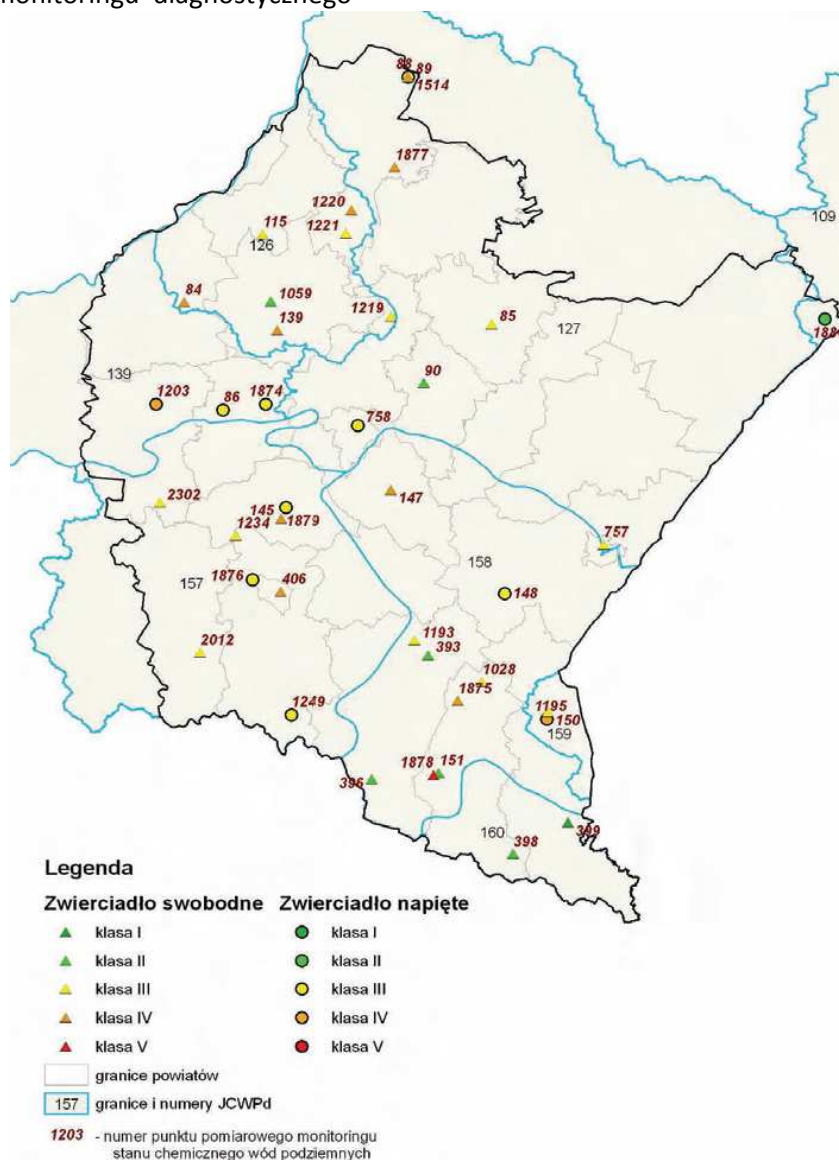
Punkt pomiarowy monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych położony najbliżej Korczyny znajduje się w Krośnie. Wg „Raportu o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2010 roku” wody podziemne w tym punkcie pomiarowym odpowiadały IV klasie, a stan chemiczny wód określono jako słaby. Jest to spowodowane wskaźnikami w granicach stężeń IV klasy dla azotanów i kadmu oraz wskaźnikami w granicach III klasy dla chlorków i wapnia⁵. W raporcie o stanie środowiska w województwie podkarpackim za 2012 roku wody podziemne w/w punkcie pomiarowym odpowiadały IV klasie, a stan chemiczny wód określono również jako słaby było to spowodowane wskaźnikami w granicach stężeń IV klasy dla azotanów, pH oraz chlorków. Wyniki klasyfikacji zamieszczono w tabeli poniżej.

⁵ Raport o stanie środowiska w woj. podkarpackim w roku 2010 i 2012. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2010.

Tab.3.5. Charakterystyka diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych oraz klasyfikacja wód w 2010 r.

Numer otworu	Identyfikator UE	RZGW	JCWPd	Stratygrafia	Charakter punktu	Klasa jakości wody w punkcie	Wskaźniki w granicach stężeń	
							III klasy jakości	IV klasy jakości
406	PL01G157_008	Kraków	157	Pg+Ng	Zwierciadło	IV	Cl, Ca	NO ₃ , Cd
406	PL01G157_008	Kraków	157	Pg+Ng	Zwierciadło	IV	temp, Ca	NO ₃ , ph, Cl

Poniżej na rysunku zamieszczono rozmieszczenie klas jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu diagnostycznego

Rys. 3.6 Rozmieszczenie klas jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych w województwie podkarpackim w 2012 r. (źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2012 r.)

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”. Stan ilościowy oraz stan chemiczny wg „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” dla JCWPd nr 157 określono jako dobry.

Poniżej przedstawiono główne cele środowiskowe dla wód podziemnych zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną - art. 4:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych, zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu. Teren Gminy Korczyna leży częściowo w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - GZWP nr 432 „Dolina rzeki Wisłok” – leżącego w dolinie rzeki Wisłok.

3.2.3.4. Źródła przeobrażeń wód podziemnych

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące wpływające na ich jakość i zasobność. Wśród potencjalnych i rzeczywistych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych występujących na terenie gminy można wyliczyć:

- komunalne: składowiska odpadów, także „dzikie wysypiska”, ścieki, oczyszczalnie ścieków, ujęcia wód (możliwość nieumyślnego bądź celowego zanieczyszczenia);
- transportowe: stacje paliw, szlaki komunikacyjne (możliwość przedostawania się związków ropopochodnych, zwiększony ruch samochodów, większe stężenia zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych w glebie), obszary magazynowo - składowe;
- rolnicze: nawozy, pestycydy i środki ochrony roślin, gnojownie przy gospodarstwach rolnych, składowanie obornika bez płyt obornikowych, parki maszyn rolniczych dużych gospodarstw rolnych (niewykorzystane w procesach produkcji nawozy oraz środki ochrony roślin czy też pestycydy infiltrują w głąb ziemi, stwarzając źródła zanieczyszczenia przede wszystkim w rejonach zasilania wód podziemnych; zanieczyszczenia rolnicze objawiają się ponadnormatywnymi stężeniami związków azotu w wodach podziemnych);
- atmosferyczne: związane z emisją zanieczyszczeń do atmosfery i ich opadem (z uwagi na słabe uprzemysłowienie, zanieczyszczenia atmosferyczne mają charakter drugorzędny i są związane z napływem zanieczyszczeń z innych części województwa oraz województw ościennych);

- naturalne (na skutek zalania przez powódź lub nawalne deszcze i miejsc składowania substancji niebezpiecznych).

3.2.3.5. Ochrona ujęć wód

W celu ograniczenia wpływu na zasób i jakość wód podziemnych wprowadza się strefy ochrony wokół ujęć wód.

Strefy ochronne wokół poszczególnych ujęć wody podziemnej ustanawia dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej lub w przypadku wyznaczenia tylko terenu ochrony bezpośredniej – organ wydający pozwolenie wodnoprawne (Starosta), na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody, wskazując zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują. Konieczność ustanowienia stref ochronnych wynika z analizy warunków hydrogeologicznych rejonów ujęcia. Zadaniem stref ochronnych jest pełne zabezpieczenie terenu ujęcia oraz obszaru oddziaływania na ujęcie przed przypadkowym lub umyślnym zanieczyszczeniem, co może doprowadzić do pogorszenia jakości zasobów wodnych.

W celu ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych w drodze postępowań administracyjnych ustanawiane są tereny ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wód. Część ujęć leży na gruntach ich właścicieli, którzy we własnym zakresie tworzą strefę ochrony bezpośredniej. Większość jest też położona na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody wprowadzającymi zakazy zapobiegające zagrożeniom, dla których ustanawia się strefę ochrony pośredniej.

W granicach terenu ochrony bezpośredniej w strefie ochronnej ujęcia wody należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, służących do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Na terenach ochrony pośredniej może być zabronione lub ograniczone wykonywanie robót oraz innych czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia, a w szczególności:

- wprowadzenie ścieków do wód lub do ziemi,
- rolnicze wykorzystanie ścieków,
- przechowywanie lub składowanie odpadów promieniotwórczych,
- stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin,
- budowa autostrad, dróg oraz torów kolejowych,
- wykonywanie robót melioracyjnych oraz wykopów ziemnych,
- lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt,
- lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji,

a także rurociągów do ich transportu,

- lokalizowanie składowisk odpadów komunalnych lub przemysłowych,
- mycie pojazdów mechanicznych,

- urządzenie parkingów, obozowisk oraz kąpielisk,
- lokalizowanie nowych ujęć wody,
- lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie zwłok zwierzęcych.

3.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa

3.2.4.1. Zużycie wód

Właściwa gospodarka wodna polega na zabezpieczeniu odpowiedniej ilości i jakości wody na potrzeby ludności, przemysłu i rolnictwa oraz zagospodarowaniu zasobami w sposób oszczędny i racjonalny, zwłaszcza na obszarach, gdzie występują deficyty wody.

Na przestrzeni lat 2009 – 2013 ogólne ilości wody dostarczonej gospodarstwom domowym i zbiorowego zamieszkania kształtowały się następująco:

Tabela 3.6. Ilość wody pobranej dla potrzeb komunalnych i przemysłowych

Jednostka terytorialna	ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	dam ³	dam ³	dam ³	dam ³	dam ³
Powiat krośnieński	2265,6	2176,0	2182,8	2184,1	2050,6
Korczyna	208,7	118,1	87,5	92,4	87,5

Źródło: GUS - BDL

Ilość pobranej wody w latach 2009 – 2013 miała tendencję malejącą.

3.2.4.2. Stopień zwodociągowania

Źródłem zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców gminy Korczyna są ujęcia wód powierzchniowych, ujęcia wód podziemnych za pomocą studni głębinowych oraz studnie kopane. Miejscowość Korczyna częściowo zaopatrywana jest w wodę z wodociągu miejskiego miasta Krosna. Są to tereny przyległe do ulicy prowadzącej od miasta Krosna. Na terenie m - ci Korczyna działa wodociąg wiejski „Korczyna II wieś”. Ujęcie wody dla tego wodociągu oparte jest o 5 studnie głębinowe na „Podzamczu” oraz ujęcie wody powierzchniowej na potoku Morcinek. Wydajność tego ujęcia to 200 m³/d. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania i poprzez zbiornik wyrównawczy o poj. 600 m³ kierowana jest do odbiorców. Wodociąg ten zrealizowany został w latach 80 - tych. Długość magistralnej i rozdzielczej sieci wynosi tutaj 15 km, długość odcinków podłączeń domowych 2,9 km. Ponadto wykonana jest sieć w ulicach: Sporne, Krętej i Trębackiej. Wodociąg w Korczynie zaopatruje w wodę obiekty użyteczności publicznej - i ok. 600 mieszkańców. Poza

obszarem objętym siecią lokalną wodociągu „Korczyzna II” mieszkańcy zaopatrywani są w wodę miejską (MPGK Sp. z o.o. Krosno) o pewnej i kontrolowanej jakości zgodnej z normami. Przekroje i wielkość wodociąg wynikają z ilości mieszkańców zaopatrywanych w wodę, zapewnienia niezbędnej wydajności a także zabezpieczeń w razie pożaru. Główny przewód sieci wodociągowej z rur PCV 160 mm a sieć pozostała z rur PCV 50 mm (łąčna długość sieci ok. 5 km). Ponadto na terenie miejscowości Korczyzna funkcjonuje 5 wodociągów zagrodowych opartych o mniejsze lub większe ujęcia. Wodociąg „Korczyzna ” oparty o ujęcie wody za pomocą studni kopanych podaje wodę do 28 odbiorców. Wodociąg Korczyzna - Zawisłe „Zawisłanka” zaopatruje w wodę 56 odbiorców. Ujęcie wody oparte o studnie - 6 kopanych i 2 głębinowe. Wydajność tego ujęcia szacowana jest na ok. 64 m³/d. Wodociąg Korczyzna - Doliny zaopatruje w wodę 43 odbiorców. Ujęcie oparte o 6 studni kopanych wraz ze zbiornikiem wyrównawczym o pojemności 50 m³. Następny wodociąg to Korczyzna - Doły - Śmierdziączka „Stadnik” zaopatrujący z ujęcia za pomocą 3 studni kopanych 30 odbiorców oraz wodociąg Korczyzna - Podzamcze ujmujący wodę za pomocą 6 studni kopanych i dostarczający ją do 30 odbiorców. W 2013 r. ilość wody pobranej z ujęć powierzchniowych wynosiła 47500 m³/rok.

Tabela 3.7. Zaopatrzenie w wodę z wodociągów zagrodowych dla mieszkańców Korczyny

Lp.	Nazwa Wodociągu	Długość sieci (km)	Ilość odbiorców	Ilość studni	Pojemność zbiornika	Rok budowy
1.	Korczyzna – Łaty	3,0	28	6 (kop)	25	1978
2.	Korczyzna – Zawisłe	4,0	56	6 (kop) 2 (głęb)	100	1978
3.	Korczyzna – Doliny	4,7	43	6 (kop)	50	1978
4.	Korczyzna Doły - Śmierdziączka „Stadnik”	5,5	30	3 (kop)	25	1976
5.	Korczyzna - Podzamcze	2,0	30	6 (kop)	50	1979
6.	Korczyzna - Wieś	15,69	168	3 (kop)	600	1979
		34,89 + 20 km MPGK	355		850	

Małe wodociągi działają ponadto w miejscowości Czarnorzeki. Tutaj za pomocą 2 studni kopanych ujmowana jest woda dla 11 odbiorców - jest to wodociąg Czarnorzeki II „wodotrystk” oraz wodociąg Czarnorzeki I ujmujący również wodę za pomocą 2 studni kopanych, dostarcza wodę 12 odbiorcom. Długość sieci wodociągowej obliczono na 3,3 km. Liczba osób korzystających z wody wodociągowej to 25% mieszkańców miejscowości Czarnorzeki.

Wodociąg w miejscowości Krasna oparty o ujęcie powierzchniowe zaopatruje w wodę 50 gospodarstw.

Wodociąg w miejscowości Iskrzynia oparty o ujęcie powierzchniowe zaopatruje w wodę 50 gospodarstw co stanowi 35 % mieszkańców miejscowości.

Wodociąg zagrodowy Węglówka. Jest to wodociąg grawitacyjny o nazwie „Kiczory” zaopatrujący z ujęcia powierzchniowego 7 gospodarstw.

W Komborni są studnie głębinowe które dostarczają wodę dla potrzeb Domu Ludowego i szkoły. Jest to studnia o wydajności 2,9 m³/h oraz studnia zaopatrująca w wodę Ośrodek Zdrowia o wydajności 7,2 m³/h oraz studnia zaopatrująca w wodę ośrodek wypoczynkowy o wydajności 2,4 m³/h.

Na terenie miejscowości Iskrzynia znajduje się ujęcie wody powierzchniowe na rzece Wisłok oraz Zakład Uzdatniania Wody. Budowę Zakładu uzdatniania ukończono w 1997r. Układ technologiczny składa się z:

- ujęcia brzegowego na jazie piętrzącym
- piaskownika
- komór koagulacyjnych
- filtrów otwartych pospiesznych
- dezynfekcji chlorem (chloratory C-7)
- pompowni
- odmulnika do którego kierowane są osady pokoagulacyjne
- i wody z płukania filtrów.

Maksymalna projektowana zdolność produkcyjna zakładu wynosi 14000m³/d a średniodobowa 9000 m³/d. Aktualnie Iskrzynia dostarcza około 6000 - 6600 m³/d wody. Z uwagi na częste zmętnienie, podwyższoną barwę oraz ogólne zanieczyszczenie ujmowanej wody prowadzona jest ciągła koagulacja siarczanem glinu. Powoduje to powstawanie dużych ilości trudnych do odwodnienia osadów. Znaczne ilości osadów są gromadzone w rejonie ujęcia. Problem odwadniania i odpowiedniego składowania lub zagospodarowania osadów aktualnie nie jest zadowalająco rozwiązany. Ujęcie posiada wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, niemniej ustalenia i zalecenia dotyczące ochrony zlewni wodociągowej przed zanieczyszczeniem nie zostały w pełni rozwiązane.

Uwarunkowania rozwoju

Z bilansu zdolności produkcyjnych ujęć wody i zakładów uzdatniania wody dla miasta Krosna wynika, że możliwości te wykorzystane są zaledwie w 40 % (przy zaspokojeniu potrzeb w mieście w 90 %). Wydajność istniejących zakładów wodociągowych oraz przepustowość magistrali dosyłowych ze znacznym nadmiarem pokrywa prognozowane zapotrzebowanie dla m - ta Krosna i pozwala na rozbudowę sieci rozdzielczej oraz zasilanie w wodę sąsiednich gmin. Gmina Korczyna ze względu na swe bliskie położenie w stosunku do miasta Krosna, istnienie sieci łączących ją z siecią wodociągową miasta Krosna może zaopatrzenie w wodę w znacznej mierze oprzeć o tę sieć. Istnieją ku temu możliwości.

W miejscowości Kombornia istnieją możliwości pokrycia zapotrzebowania na wodę ze studni głębinowych. W tej miejscowości istnieje pilna potrzeba budowy wodociągu ze względu na braki wody i jej złą jakość w studniach kopanych. Problem zaopatrzenia w wodę musi być rozwiązany w miejscowości Czarnorzeki oraz Węglówka.

Około 99,5 % mieszkańców Gminy Korczyna ma dostęp do wody pitnej. Według danych szacunkowych na koniec 2013 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 922 budynki. Łączna długość sieci na koniec 2013 r. wynosiła 71,01 km.

W roku 2013r. Gmina Korczyna rozpoczęła budowę wodociągu w miejscowościach Kombornia, Iskrzynia i Wola Komborska, inwestycja ta zostanie ukończona w roku 2014. Średnica budowanej sieci wynosić będzie od 50 -0 150 mm. Sieć będzie wyposażona min. w hydrofornie oraz blisko 150 hydrantów ora urządzenia zabezpieczające.

Poniżej w tabelach zamieszczono dane pochodzące z BDL dotyczące gminnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Korczyna i powiatu krośnieńskiego.

Tabela 3.8. Sieć wodociągowa na terenie Gminy Korczyna

Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania				
	2010	2011	2012	2013
	szt.	szt.	szt.	szt.
Powiat krośnieński	10596	10728	10868	11129
Korczyna	676	696	695	708

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 3.9. Woda dostarczona gospodarstwom domowym

Woda dostarczona gospodarstwom domowym				
	2010	2011	2012	2013
	dam ³	dam ³	dam ³	dam ³
Powiat krośnieński	929,8	961,0	976,5	1006,6
Korczyna	71,7	74,7	76,5	77,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 3.10. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej na terenie Gminy Korczyna

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej				
	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat krośnieński	46845	47865	48184	48487
Korczyna (2)	3819	3838	3888	3900

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 3.11. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca na terenie Gminy Korczyna

Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca				
	2010	2011	2012	2013
	m ³	m ³	m ³	m ³
Powiat krośnieński	8,3	8,6	8,7	9,0
Korczyna	6,5	6,8	7,0	7,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.2.4.4. Ilość ścieków odprowadzanych

Ilości ścieków doprowadzanych do wód lub do ziemi oraz bilans ich oczyszczania przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 3.12. Bilans ścieków odprowadzanych do wód z terenu Gminy Korczyna

Jednostka terytorialna	Odprowadzone ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	dam ³	dam ³	dam ³	dam ³	dam ³
Powiat krośnieński	3091,6	3246,0	2938,0	3074,0	3064,0
Korczyna	198,0	163,0	131,0	137,0	132,0

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Poziom ścieków wymagających oczyszczania związany jest z ilością wody zużywanej na terenie Gminy Korczyna.

Biorąc pod uwagę, że wzrasta liczba ścieków wymagających oczyszczania, szczególnie korzystnym zjawiskiem jest wzrost udziału ścieków oczyszczonych. Wynika to z działań podejmowanych w zakresie rozbudowy infrastruktury gospodarki ściekowej: rozbudowa kanalizacji.

Na terenie Gminy Korczyna Krajowy Program Oczyszczania Ścieków obejmuje Aglomerację Krosno utworzoną Rozporządzeniem Nr 171/06 Wojewody Podkarpackiego z dnia 13 grudnia 2006 r. Do aglomeracji Krosno należy miasto Krosno oraz Gminy: Krościenko Wyżne, Korczyna, Wojaszówka, Jedlicze, Chorkówka, Iwonicz Zdrój i Miejsce Piastowe.

Ścieki komunalne z terenu aglomeracji - poprzez sieć kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Krośnie.

W skład układu technologicznego oczyszczalni ścieków w Krośnie wchodzi m.in. następujące urządzenia:

- pompownia ścieków surowych z systemem krat,
- dwukomorowy poziomy piaskownik z systemem napowietrzania,
- poziomy dwukomorowy osadnik wstępny,
- pompownia osadu wstępnego,
- grawitacyjny zagęszczacz osadu,
- hala dmuchaw systemu napowietrzania ścieków,
- wielokomorowy reaktor biologiczny w którym prowadzone są procesy redukcji zanieczyszczeń biologicznych,
- stacja chemicznej redukcji związków fosforu z użyciem polielektrolitów,
- radialne osadniki wtórne,
- pompownia osadu recykulowanego i pompownia powodziowa,
- grawitacyjne i mechaniczne zagęszczarki osadu,
- wydzielone komory fermentacyjne,
- prasy filtracyjne osadu,
- stacja wapnowania i magazynowania osadu.

3.2.4.6. Systemy kanalizacyjne

Obecnie Gmina jest skanalizowana w ok. 45 %. Zbiorcza sieć kanalizacyjna obsługuje częściowo miejscowości: Korczyna, Iskrzynia i Kombornia. Na koniec 2013r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Korczyna wynosiła ok. 109,33 km, przyłączonych było 1442 budynki.

Z miejscowości Iskrzynia ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w gminie Haczów. W 2013 ilość ścieków odprowadzonych z miejscowości Iskrzynia wyniosła 16900 m³. W Iskrzyni długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi: 13,8 km. Liczba wykonanych przyłączy kanalizacyjnych: 202 sztuk.

Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Korczyna obejmuje następujące miejscowości:

- Iskrzynia :
  - Wykonano kolektory o średnicy d = 250 mm, d = 160 mm
  - Mini przepompownie obsługujące 2-4 budynków typu PRESKAN.
  - Część sieci wykonano jako kanalizacja ciśnieniowa. Do końca miejscowości wykonano kolektor tłoczny główny d = 50 – 225 mm
- Czarnorzeki sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki do oczyszczalni ścieków w Krośnie
- Część Komborni jest skanalizowana, ścieki odprowadzane są do Krosna.
  - Kolektory tłoczny o średnicy maksymalnej d = 110 mm.
  - Kolektor grawitacyjny grawitacyjny: d = 160 , d = 250 mm
  - Przepompownie moc 20 kW

W 2012 r. wykonano 14,74 km sieci kanalizacji przesyłowej, wydatki na sieć kanalizacyjną wyniosły 1.234 tys. zł (z tego z budżetu gminy - 139,1 tys. zł).

W 2013 r. wykonano 2,99 km sieci kanalizacyjnej przesyłowej, wydatkowano 2.067,0 tys. zł. (z tego z budżetu gminy 728,1 tys. zł). W 2013 r. rozpoczęto także budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarnorzeki, która zostanie ukończona w 2015 r.

Nastąpił spadek ilości ścieków wypompowywanych z zbiorników bezodpływowych, co związane jest z przyłączeniem się kolejnych gospodarstw do budowanych sieci kanalizacyjnych. Równoznaczne to jest z likwidacją osadników.

Gospodarka ściekowa w pozostałych miejscowościach opiera się przede wszystkim na przydomowych osadnikach ścieków lub przydomowych biologicznych oczyszczalniach ścieków.

Zgodnie z przyjętym uchwałą Rady Gminy Regulaminem dofinansowania przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Korczyna ze środków budżetu gminy, w okresie sprawozdawczym udzielono 8 dotacji na zakup przydomowej oczyszczalni ścieków na łączną kwotę: 22.920,00 zł.⁶

3.2.4.6. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne z dn. 18.07.2001 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.) w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska.

Do rozwiązań takich zaliczyć należy:

- budowa zbiorników bezodpływowych (szamb),
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.2.4.6.1. Zbiorniki bezodpływowe

Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach z dnia 13.09.1996 r. (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej (art. 3, ust. 3).

Dzięki ewidencji łatwiej jest określić stan, zagrożenia i potrzeby ochrony środowiska, a także kontrolować warunki utrzymania czystości i porządku przez właścicieli nieruchomości (brak zawierania umów). Jest to obecnie ważny problem w kwestii eksploatacji zbiorników bezodpływowych, ponieważ większość eksploatowanych zbiorników to urządzenia stare, które nie gwarantują szczelności. Prowadzi to do bezpośredniego zagrożenia środowiska, a zwłaszcza wód gruntowych i powierzchniowych.

W Gminie Korczyna obowiązuje regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Korczyna Uchwała nr XXXIII/347/14 Rady Gminy Korczyna z dnia 4 marca 2014 r. o zmianie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Korczyna. Jest on jednym z podstawowych aktów prawa miejscowego w zakresie zagadnień ochrony środowiska. Nakłada on na właścicieli i zarządców nieruchomości szereg obowiązków związanych z gospodarką odpadami oraz obowiązki związane z gospodarką nieczystościami płynnymi.

---

⁶ Raport z Realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna za okres 2012 – 2013 r.

3.2.4.6.2. Przydomowe oczyszczalnie ścieków

Należy zwrócić uwagę, że w żadnym akcie prawnym nie określono definicji „oczyszczalni przydomowej”. Należy założyć, iż są to zgodnie z ustawą Prawo wodne urządzenia w ramach „zwykłego korzystania” z wód, polegające na wprowadzaniu do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków, jeżeli ich ilość nie jest większa niż 5 m³ na dobę.

W myśl przepisów prawnych, przydomowa oczyszczalnia ścieków wymaga zgłoszenia budowy oraz zgłoszenia eksploatacji (wymagania takie wynikają z dwóch odrębnych przepisów: Prawa Budowlanego – w kwestii zgłoszenia budowy i Prawa Ochrony Środowiska – w kwestii eksploatacji).

W przypadku zgłoszenia budowy takiej instalacji, właściwym organem do przyjęcia zgłoszenia jest Starosta. Natomiast zgłoszenie planowanej eksploatacji oczyszczalni ścieków należy przedłożyć Wójtowi, Burmistrzowi lub Prezydentowi Miasta.

Zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (art. 3, ust. 3) do zadań własnych gminy należy również prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych, oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków bytowych służą ochronie wód. Instalowane są tam, gdzie brak jest systemów zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

Poniżej w tabelach zamieszczono wykaz ilości zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 3.12. Wykaz ilości zbiorników bezodpływowych

Jednostka terytorialna	zbiorniki bezodpływowe				
	2009	2010	2011	2012	2013
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Gmina Korczyna	1120	1130	1155	1004	1004

Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych

Tabela 3.13. Wykaz przydomowych oczyszczalni ścieków

Jednostka terytorialna	oczyszczalnie przydomowe				
	2009	2010	2011	2012	2013
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Gmina Korczyna	6	8	10	14	14

Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych

3.2.4.8. Problemy i zagrożenia

Źródło zanieczyszczenia stanowią powierzchniowe spływy zanieczyszczeń z otaczających je terenów, wody opadowe, roztopowe, eutrofizacja. Zagrożenia stanowią również: dzikie składowiska odpadów, stosowanie nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin, nawadnianie pól ściekami.

Ponadto w obszarach przemysłowych zanieczyszczenia wód powodowane są przez emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych przenikających z opadami atmosferycznymi, składowiska odpadów przemysłowych, wykonywanie robót budowlanych, spływy powierzchniowe z dróg.

Kolejny pojawiający się cyklicznie problem to susza. Praktycznie susze w całej Polsce pojawiają się w cyklach kilkuletnich. Tendencje pojawiania się ich w ostatnim 25-leciu wskazują, że statystycznie może ona występować co 2 – 3 lata.

3.3. Powietrze

3.3.1. Jakość powietrza

Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić na dwie grupy: pochodzenia naturalnego oraz antropogenicznego. Największymi antropogenicznymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są: procesy energetycznego spalania paliw oraz przemysłowe procesy technologiczne (tzw. emisja punktowa), komunikacja (tzw. emisja liniowa) oraz sektor komunalno-bytowy (tzw. emisja powierzchniowa).

Na stan powietrza atmosferycznego w województwie podkarpackim wpływa głównie emisja powierzchniowa i liniowa. Sektor komunalno - bytowy w głównej mierze odpowiedzialny jest za podwyższone stężenia pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu w sezonie zimowym. Stosowanie w gospodarstwach domowych niskosprawnych urządzeń i instalacji kotłowych, ich zły stan techniczny i nieprawidłowa eksploatacja oraz spalanie złej jakości paliw, a także odpadów komunalnych są głównym powodem tzw. niskiej emisji.

Komunikacja wpływa na całoroczny poziom NOX, pyłu zawieszonego i benzenu. Szczególnie duże stężenia tych zanieczyszczeń występują na skrzyżowaniach oraz drogach o dużym natężeniu ruchu, biegnących przez obszary położone w zwartej zabudowie. Przyczyną zwiększonej emisji ze źródeł komunikacyjnych jest zły stan techniczny pojazdów, nieprawidłowa ich eksploatacja oraz korki uliczne. Wśród największych zakładów emitujących substancje do powietrza w województwie w dalszym ciągu pozostają zakłady energetyczne i ciepłownicze oraz zakłady przemysłowe wymagające znacznych ilości energii do procesów technologicznych.

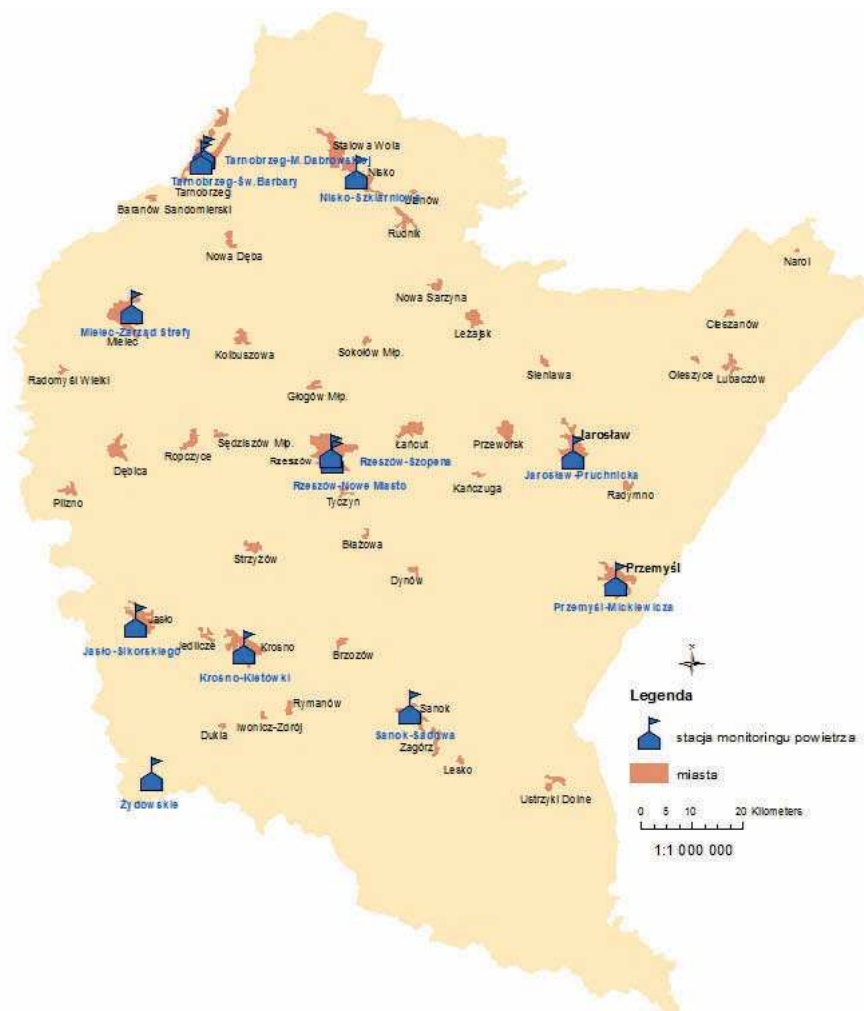
Gmina Korczyna znajduje się w zasięgu strefy podkarpackiej. Pod pojęciem strefy kryją się aglomeracje o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy oraz obszary jednego lub więcej powiatów położonych na obszarze tego samego województwa, niewchodzących w skład aglomeracji. Obecnie tj. od 2013 r. obowiązującym jest Program Ochrony Powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu wraz z Planem Działań Krótkoterminowych.

Prawo ochrony środowiska narzuca obowiązek dokonywania co roku oceny jakości powietrza, celem dostarczenia informacji o przestrzennym rozkładzie stężeń zanieczyszczeń, wskazania potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącej sieci monitoringu, czy też w zakresie działań mających poprawić jakość powietrza.

Kryteria oceny określone są w:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r., poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r., poz. 1032),

W 2013 r. pomiary stężeń zanieczyszczeń powietrza prowadzone były na stacji pomiarów w Krośnie. Na stacji pomiarowej w Krośnie były prowadzone badania dla potrzeb oceny pięcioletniej 2009 – 2013 r.

Rys. nr 3.7 Lokalizacja punktów pomiarowych w 2012 r. na terenie województwa podkarpackiego

Źródło: Raport o Stanie Środowiska w Województwie Podkarpackim – 2012 r.

Ocena jakości powietrza wg kryterium ochrony zdrowia:

Ocenę roczną jakości powietrza wg kryterium ochrony zdrowia wykonano w oparciu o wyniki badań w 2013 r. Pomiary stężeń zanieczyszczeń powietrza prowadzone były na stacji pomiarów automatycznych w Krośnie.

Tabela 3.18. Dopuszczalne poziomy dla substancji badanych w powietrzu w strefie podkarpackiej oraz marginesy tolerancji określone dla 2013 r.

Zanieczyszczenie	Okres uśredniania wyników	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Dopuszczalna częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu w roku
Dwutlenek siarki	jedna godzina	350	24 razy
	24 godziny	125	3 razy
Dwutlenek azotu	jedna godzina	200	18 razy
	rok kalendarzowy	40	-
Pył PM10	24 godziny	50	35 razy
	rok kalendarzowy	40	-
Ołów w pyłe PM10	rok kalendarzowy	0,5	-
Benzen	rok kalendarzowy	5	-

3.3.2. Klasyfikacja stref

Dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza województwo podkarpackie podzielone zostało na dwie strefy:

- miasto Rzeszów jako strefa o liczbie mieszkańców przekraczającej 100 tys.,
- pozostała część województwa jako strefa podkarpacka.

Ocena jakości powietrza na terenie województwa podkarpackiego w 2012 r. została opracowana na podstawie wyników pomiarów uzyskanych na 12 stacjach i stanowiskach pomiarowych monitoringu powietrza, działających ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i nadzorowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie⁷. Na terenie Gminy Korczyna brak jest stacji pomiarowych monitoringu powietrza. Najbliższa stacja pomiarowa dla obszaru miejskiego zlokalizowana jest w Krośnie przy ulicy Kletówki. Na stanowisku pomiarowym Żydowskie, położonym w gminie Krempna (powiat jasielski), na terenie Magurskiego Parku Narodowego, prowadzone są pomiary dwutlenku siarki i dwutlenku azotu z poborem próbek metodą pasywną. Lokalizacja stanowiska odpowiada w pełni wymaganiom stawianym pomiarom prowadzonym z punktu widzenia ochrony roślin i jest reprezentatywna dla obszarów pozbawionych punktowych źródeł zanieczyszczeń powietrza, dla których stan atmosfery w znacznym stopniu

⁷ Stan Środowiska w Powiecie Krośnieńskim w 2012 roku

kształtowany jest przez napływ powietrza z kierunków południowych i południowo-zachodnich.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny stanowią dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz dopuszczalne poziomy substancji powiększone o marginesy tolerancji, stanowiące określony procent wartości dopuszczalnej. Marginesy tolerancji ustanowione zostały dla wszystkich normowanych substancji poza ozonem. Ich wartości są stopniowo redukowane, aż do czasu przyjętego jako data wymaganego osiągnięcia stężeń nie wyższych od wartości granicznej. Przekroczenie dopuszczalnych poziomów wiąże się z obowiązkiem opracowania szczegółowych programów ochrony powietrza.

Oceny poziomów stężeń zanieczyszczeni dokonuje się przede wszystkim w oparciu o wyniki pomiarów immisji, stosowane są również obliczenia z wykorzystaniem matematycznych modeli rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu oraz obiektywne metody szacowania wykorzystujące informacje o emisji zanieczyszczeń.

Na podstawie oceny pięcioletniej obejmującej substancje ujęte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie aktualny stan zanieczyszczeń powietrza w powiecie.

Podstawowymi kryteriami do oceny pięcioletniej są wartości górnego i dolnego progu szacowania oraz poziomy dopuszczalne lub docelowe substancji określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. uwzględniono dla poszczególnych lat te stanowiska pomiarowe, które spełniły kryteria uzyskania wymaganego procentu ważnych danych. Na potrzeby wykonania oceny wydzielono stanowiska z pomiarami intensywnymi oraz z pomiarami wskaźnikowymi. Za pomiary intensywne uznano pomiary automatyczne i manualne wykonywane codziennie, dla których uzyskano 90% ważnych danych (po odliczeniu przerw związanych z pracami rutynowymi, kalibracjami, przeglądami i interkalibracjami uzyskano 85% ważnych danych).

Ocena sporządzana jest oddzielnie dla każdego zanieczyszczenia w dwóch kryteriach:

1. W kryterium ochrony zdrowia objęła ona: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2.5, metale (ołów, kadm, nikiel, arsen), benzo(a)piren.
2. W kryterium ochrony roślin uwzględniono: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon.

Oceny jakości powietrza dokonywane są w odniesieniu do obszaru strefy.

Klasyfikację stref dokonano w oparciu o wyniki pomiarów imisji, wykorzystano również metodę obiektywnego szacowania poziomu imisji na podstawie analogii ze strefami objętymi monitoringiem.

Kompleksowe zestawienie klasyfikacji stref w województwie podkarpackim dokonano w ocenie za lata 2009 - 2013. Wyniki tej oceny posłużą do analizy i weryfikacji dotychczasowej sieci monitoringu powietrza atmosferycznego w regionie.

W kryterium ochrony zdrowia w zakresie dwutlenku siarki, tlenku węgla, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu całe województwo zaliczono do klasy 1.

W kryterium ochrony zdrowia w zakresie dwutlenku azotu i benzenu strefę miasto Rzeszów zaliczono do klasy 1 a strefę podkarpacką do klasy 2.

W zakresie pyłu PM10, pyłu PM2.5, benzo(a)pirenu i ozonu całe województwo zaliczono do klasy 3.

W kryterium ochrony roślin w zakresie dwutlenku siarki i tlenków azotu województwo zaliczono do klasy R1 a w zakresie ozonu do klasy R3.

W tabelach poniżej przedstawiono wyniki klasyfikacji stref w województwie podkarpackim w pięcioletniej ocenie jakości powietrza za okres 2009 - 2013, wykonanej na potrzeby weryfikacji systemu monitoringu powietrza w województwie.

Tab. 3.19. Zestawienie klasyfikacji stref w kryterium ochrony zdrowia w zakresie SO₂, NO₂, CO i benzenu, PM10, As, Cd, Ni, Pb, B(a)P i ozonu w województwie podkarpackim (źródło: Pięcioletnie oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim obejmująca lata 2009 - 2013)

strefa	SO ₂	NO ₂	CO	benzen	PM10	PM2.5	As	Cd	Ni	Pb	BaP	O ₃
Miasto Rzeszów	1	1	1	1	3b	3b	1	1	1	1	3b	3a
podkarpacka	1	2	1	2	3b	3b	1	1	1	1	3b	3a

Tab. 3.20. Zestawienie klasyfikacji stref w kryterium ochrony roślin w zakresie SO₂, NO_x i ozonu (źródło: Pięcioletnie oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim obejmująca lata 2009 -2013)

STREFA	SO ₂	NO ₂	O ₃
PODKARPACKA	R1	R1	R1

Na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wykonana została praca pn. „Aktualizacja prognoz pyłu PM10 i PM2,5 dla lat 2015,2020 na podstawie modelowania z wykorzystaniem wskaźników emisyjnych”. Wyniki tej pracy pozwalają na określenie stężeń średniorocznych dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu PM10 i pyłu PM2.5 na obszarach pozamiejskich. Zestawienie powyższych informacji dla Gminy Korczyna przedstawia tabela poniżej.

Tab. 3. 21 Zestawienie wartości stężeń substancji w powietrzu na terenach pozamiejskich w gminach powiatu Krośnieńskiego – w Gminie Korczyna

	Dwutlenek siarki		Dwutlenek azotu		Pył zawieszony PM10		Pył zawieszony PM2,5	
	Stężenie (µg/m ³)	% wartości dopuszczalnej	Stężenie (µg/m ³)	% wartości dopuszczalnej	Stężenie (µg/m ³)	% wartości dopuszczalnej	Stężenie (µg/m ³)	% wartości dopuszczalnej
Korczyna	4,6 - 5,4	23,0 - 27,0	6,2 - 8,7	15,5 - 21,7	20,8 - 23,5	52,0 - 58,7	15,9 - 17,6	63,6 - 70,4

Analiza danych wskazuje, że na obszarach pozamiejskich powiatu krośnieńskiego średnie roczne stężenia podstawowych zanieczyszczeń powietrza kształtują się następująco:

- dwutlenek siarki 17,5-39,0 % poziomu dopuszczalnego,
- dwutlenek azotu 11,3-33,7 % poziomu dopuszczalnego,
- pył zawieszony PM10 33,5-68,7 % poziomu dopuszczalnego,
- pył zawieszony PM2.5 46,0-78,0 % poziomu dopuszczalnego⁸

3.3.3. Problemy i zagrożenia

Za najpoważniejsze problemy należy uznać niską emisję pochodzącą z ogrzewania mieszkań i ze spalin samochodowych. Poza tym w gęstej zabudowie i obszarach przemysłowych problemem mogą być:

- sprawność urządzeń spalających paliwa konwencjonalne,
- kumulacja emisji niskiej w słabo przewietrzanej zabudowie śródmiejskiej.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie stwierdził istotne przekroczenia poziomu docelowego pyłu zawieszonego PM10, z uwagi na ten fakt został opracowany dokument pn. Program Ochrony Powietrza dla strefy bieszczadzkiej. Celem niniejszego Programu było ustalenie przyczyn powstawania przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 oraz wskazanie kierunków i zakresów naprawczych zmierzających do poprawy stanu jakości powietrza w strefie bieszczadzkiej. Obecnie tj. od 2013 r. obowiązującym jest "Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej..." Przyjęty chwałą Nr XXXIII/608/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia "Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu" wraz z Planem Działań Krótkoterminowych. Obecnie na terenie powiatu nie stwierdza się przekroczeń dopuszczalnych norm stężeń zanieczyszczeń.

Średnioroczne stężenia zanieczyszczeń kształtują się na poziomie 30 – 40 % normy. Zatem głównym celem na najbliższe lata w zakresie ochrony powietrza jest realizacja wymienionego wyżej programu naprawczego obejmującego obszar całego województwa podkarpackiego [7].

3.3.3.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Na obszarze analizowanego gminy źródłami zanieczyszczeń do powietrza są:

- lokalne kotłownie i paleniska domowe oraz nieliczne zakłady produkcyjne, będące źródłami punktowymi,

⁸ STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE KROŚNIEŃSKIM W 2012 ROKU

- transport (drogi komunikacyjne) tworzące tzw. źródła liniowe emisji,
- oraz w niewielkim stopniu tereny rolnicze, gospodarstwa rolne i składowiska odpadów należące do źródeł powierzchniowych (źródła emisji niezorganizowanej).

Udział Gminy Korczyna w globalnej emisji zanieczyszczeń powietrza w skali województwa jest niewielki. Największe skupienie punktowych źródeł emisji znajduje się w Korczynie. Są to kotłownie lokalne i małe zakłady przemysłowe. Na terenach wiejskich do powietrza emitowane są gazy i pyły głównie z energetycznego spalania paliw stałych w domowych paleniskach. Są to substancje emitowane z emitorów o niskiej wysokości (do 40 m), czyli pochodzące z tzw. emisji niskiej.

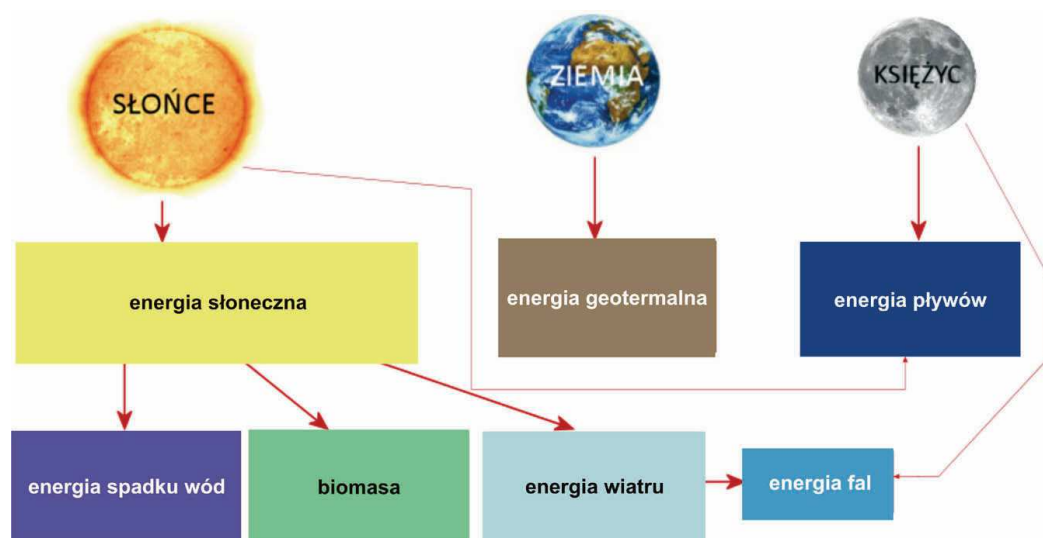
Indywidualne paleniska w domach jednorodzinnych w większości opalane są biomasą (drewno), ze względu na łatwy dostęp oraz niskie koszty tego paliwa.

Zanieczyszczenia technologiczne na terenie gminy powstają głównie z średnich i małych zakładów drzewnych i małych masarni.

Ważnym czynnikiem zanieczyszczającym powietrze w gminie jest również rozwój komunikacji samochodowej, a wraz z nią ciągła emisja dwutlenku węgla, tlenu azotu, węglowodorów, związków ołowiu. Ponadto występuje tzw. emisja wtórna, pochodząca ze złej jakości nawierzchni ulic i placów, niedostatecznego zabezpieczenia transportu szkodliwych materiałów.

3.4. Energia odnawialna

Odnawialne źródła energii należą do grupy „czystych”, których wykorzystywanie przyczynia się do poprawy stanu środowiska naturalnego. Za odnawialne źródło energii, uważa się źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię: wody, wiatru, promieniowania słonecznego, energię spiętrzeń lub gorących źródeł wodnych, energię powstającą przy spalaniu biomasy oraz biogazu.

Rys.3.8. Schemat pochodzenia odnawialnych źródeł energii (źródło: Raport o stanie środowiska za 2012 r. w Województwie Podkarpackim - WIOŚ)

Wzrost udziału źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym, przyczynia się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędności zasobów surowców energetycznych oraz stanu środowiska. Aby ograniczyć wykorzystywanie konwencjonalnych źródeł energii coraz częściej na czołowym miejscu stawia się wykorzystanie wiatru jako źródła energii.

Udział odnawialnych źródeł energii w bilansie zasobów energetycznych, prócz podstawowego celu – poprawy stanu środowiska, ma przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Zakłada się, że największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, mieszkalnictwo i komunikacja. Polityka energetyczna Polski do 2025 roku wskazała docelowe udziały energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, i tak do roku 2010 – 7,5 % oraz 2020 – 14 % w bilansie energii pierwotnej stanowić ma energia odnawialna.

Coraz większe zużycie energii, głównie węgla, powoduje emisję do atmosfery gazów szklarniowych (dwutlenku węgla, tlenku węgla, azotu, freonów i innych) i bezprecedensowe zmiany w składzie chemicznym atmosfery. W celu ograniczenia wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii coraz częściej na czołowym miejscu stawia się wykorzystanie wiatru jako źródła energii. Rozwój odnawialnych źródeł energii, wraz z przedsięwzięciami zmierzającymi do ograniczenia i bardziej efektywnego wykorzystania energii, ma priorytetowe znaczenie zarówno w skali kraju, jak i Europy. Województwo podkarpackie posiada stosunkowo dobre warunki do rozwoju energetyki z odnawialnych źródeł energii (m. in. energii słonecznej, energii wiatru, energii wody).

Przeprowadzane badania potwierdzają bardzo dobre warunki nasłonecznienia w województwie. Średnie nasłonecznienie miesięczne wynosi odpowiednio od 0,8 kWh/m²/dzień w grudniu do 5,04 kWh/m² w lipcu. Warunki te stwarzają duże możliwości wykorzystania energii słonecznej do celów użytkowych. W powiecie od kilku lat obserwowany jest wzrost liczby budynków mieszkalnych z zamontowanymi instalacjami solarnymi. Instalowane są one głównie w systemach odbierających ciepło, można też spotkać układy fotowoltaiczne. Instalacje solarne montowane są również na budynkach użyteczności publicznej m. in.: na jednostkach oświatowych (przedszkola, szkoły), obiektach służby zdrowia i opieki zdrowotnej (szpitale, domy pomocy społecznej), sportowych, sakralnych oraz hotelach i pensjonatach.

W regionie coraz częściej wykorzystuje się również energię wiatru, gdyż jest to obszar o dużym potencjale dla energetyki wiatrowej. Blisko 20 % województwa posiada dobre oraz bardzo dobre warunki wiatrowe.

Znakomitym przykładem jak czerpać energię z wody jest Zespół Elektrowni Wodnych Solina-Myczkowce S.A. Jest to zespół dwóch elektrowni wodnych na sztucznych zbiornikach wodnych na rzece San, w gminie Solina. Zapora w Solinie jest największą budowlą hydrotechniczną w Polsce, a elektrownia jest największą elektrownią szczytowo-pompową pracującą na dopływie naturalnym.

Spośród inwestycji będących przykładem dobrych praktyk z wykorzystaniem energii słonecznej należy wymienić kryte pływalnie i baseny kąpielowe wykorzystujące kolektory słoneczne do ogrzewania wody. Kolejnym przykładem dobrych praktyk z wykorzystaniem energii słonecznej jest innowacyjna instalacja ogniw fotowoltaicznych. Do przykładu dobrych praktyk w zakresie odnawialnych źródeł energii dodać należy również powołanie Podkarpackiego Klastra Energii Odnawialnej (PKEO). Głównym celem Klastra jest stworzenie płaszczyzny stałej współpracy jednostek działających na rzecz rozwoju ekoenergetyki opartej na odnawialnych źródłach energii. Klastrer skupia wyższe uczelnie, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły oraz firmy działające w sektorze odnawialnych źródeł energii. Od

września 2011 r. działa również Stowarzyszenie „Podkarpacka Ekoenergetyka”, będące koordynatorem instytucjonalnym Klastra.

Odnawialne źródła energii w przeciwieństwie do paliw kopalnych powinny być rozpatrywane jako zasoby energetyczne o rosnącym znaczeniu w bilansie energetycznym gminy, tym bardziej, że dużą część terenu zajmują obszary prawnie chronione. Jednak właśnie ze względu na walory przyrodnicze, w tym także tereny chronionego krajobrazu, właściwie nie ma możliwości prawnych lokalizowania np. siłowni wiatrowych.

Pozyskiwanie energii poprzez wykorzystanie siły wiatru, wody, energii słonecznej czy geotermalnej jest bardzo korzystne dla gminy z punktu widzenia ochrony środowiska.

Siłownie wiatrowe, elektrownie wodne, baterie słoneczne oraz ogrzewanie geotermalne bazują na odnawialnym źródle energii tym samym nie wyczerpują istniejących zasobów surowców mineralnych, nie emitują gazów, wyłączają stosunkowo niewielki obszar z dotychczasowego użytkowania, a przy tym koszt ich instalacji jest stosunkowo niski.

3.5. Zasoby przyrodnicze

3.5.1. Lasy i zalesienia

Uwarunkowania geologiczne i klimatyczne gminy zaliczają lasy do strefy podgórskiej i górskiej. Pod względem geobotanicznym obszar opracowania znajduje się w Dziale Wschodniokarpackim, Krainie Karpat Wschodnich, Okręgu Pogórza Strzyżowsko – Dynowsko – Przemyskiego, Podokręgu brzozowskim oraz Okręgu Dołów Jasielsko – Sanockich i Podokręgu Jasielsko – Krośnieńskim.

Szate roślinną na przeważającej części obszaru stanowią lasy o wysokim stopniu naturalności. Skład gatunkowy drzewostanu jest zgodny z siedliskiem i reprezentowany jest głównie przez jodłę (*Abies alba*), buka (*Fagus sylvatica*) oraz sosnę (*Pinus sylvestris*).

Gmina Korczyna jest regionem o dużej lesistości. Grunty leśne zajmują powierzchnię 3303 ha. Średnia lesistość gminy wynosi 37% i jest wyższa od średniej krajowej wynoszącej 29 %. Ponad 85 % powierzchni lasów stanowią lasy własności Skarbu Państwa. Na terenie gminy występują głównie lasy bukowo - jodłowe, o znacznej ilości kompleksów ponad 80 i 100 – letnich. W obszarach granicy rolno – leśnej i dolinek źródłiskowych przewaga olszyn oraz wierzby.

Lasy w dużej mierze trudnodostępne dla penetracji rekreacyjnej i turystycznej poza wyznaczonymi szlakami. Spowodowane jest to bogatą rzeźbą terenu i bujnym podszyciem.

Gospodarka leśna prowadzona jest w sposób racjonalny.

Gmina Korczyna charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością, co jest naturalnie pozytywnym elementem. Najcenniejsze na terenie gminy są ekosystemy leśne, bowiem istotnie wpływają one na równowagę systemu ekologicznego, przydają walorów krajobrazowych temu terenowi, a przede wszystkim przyczyniają się do poprawy stanu zdrowia przebywających tu ludzi.

Znaczna część wszystkich lasów została objęta różnymi formami i systemami ochrony przyrody i krajobrazu (naturalne lub zbliżone do naturalnego ekosystemy rodzimego pochodzenia). Znaczący udział wśród występujących tu siedlisk ma buczyna karpacka, dolnoreglowe bory jodłowe oraz grądy. Stan środowiska leśnego i stan zdrowotny drzewostanów badany jest przez służby Lasów Państwowych w ramach systemu monitoringu

lasów m.in. poprzez coroczną ocenę stanu zdrowotnego drzew na stałych powierzchniach obserwacyjnych.

Działania w zakresie ochrony, udostępniania lasów i ograniczania skutków zagrożeń biotycznych i abiotycznych dla istniejących zasobów leśnych, utrzymanie dobrego stanu sanitarnego drzewostanów, mają charakter ciągły i długookresowy. Od wielu lat powiększa się powierzchnia lasów poprzez systematyczne zalesienia na gruntach o niskich klasach bonitacji prowadzonych przez rolników w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej.

Istotnym problemem hodowlanym Nadleśnictw jest przebudowa drzewostanów, która jest procesem długotrwałym, trwającym nieraz kilkadziesiąt lat.

Zabiegi z ochrony lasu to głównie ochrona upraw przed zwierzyną, a także profilaktyka w ochronie przed owadami. Realne zagrożenie szczególnie dla młodego pokolenia lasu (młodniki i uprawy) istnieje ze strony zwierzyny płowej – sarny i jelenia.

W celu zminimalizowania tych szkód Nadleśnictwa co roku wykonują szereg zabiegów zabezpieczających. Ponadto stale monitorowane jest zagrożenie drzewostanów od szkodników pierwotnych (kornika drukarza, cetyńca) i wtórnych (drwalnik paskowany).

Lasy należą do III kat. zagrożenia pożarowego. Jedyne zagrożenie pożarowe to okresowe wypalanie traw. Nadleśnictwa corocznie współpracują w zakresie zwalczania tego zjawiska z różnymi podmiotami na terenie gminy. Obniżyło to znacznie rozmiar wypalania traw.

Szkodnictwo leśne w lasach Gminy Korczyna to:

- „dzika turystyka” – bez uzgodnień („szkoły przetrwania”),
- wjazdy do lasu bez zezwolenia, głównie samochodami terenowymi,
- zaśmiecanie terenu przez turystów i mieszkańców,
- pojedyncze przypadki kłusownictwa oraz niszczenie urządzeń łowieckich.

Tabela 3.22. Wykaz powierzchni lasów w Gminie Korczyna – stan na koniec 2012 r

Ogółem	W tym lasy	Z ogółem – grunty					Lesistość w % <i>Forest cover in %</i>
		publiczne			własność gmin	prywatne	
		razem	własność Skarbu Państwa				
			razem	w tym w zarządzie Lasów Państwowych			
w ha							
3303	3289,5	2880	2873,5	2873,5	6,5	423	35,3

Źródło: GUS-BDR

3.5.2. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

W obowiązującym w Polsce prawie ochrona przyrody regulowana jest przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W jej rozumieniu ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody tj.:

- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- siedlisk przyrodniczych;
- siedlisk roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych;
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- krajobrazu;
- zieleni w miastach i na wsiach;
- zadrzewień.

W/w ustawa wprowadza następujące formy ochrony przyrody:

Parki narodowe

Obejmują obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej oraz walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody, a także odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

W granicach Gminy Korczyna nie występują parki narodowe

Rezerваты przyrody

Obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Parki krajobrazowe

Obejmują obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Na obszarach graniczących z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina.

Utworzenie, likwidacja lub zmiana granic parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa po uzgodnieniu z właściwą miejscowo radą gminy oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Obszary chronionego krajobrazu

Obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Wyznaczanie, likwidacja lub zmiana granic obszaru chronionego krajobrazu, następuje w drodze uchwały sejmiku województwa po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 to najmłodsza z form ochrony przyrody, wprowadzona w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000. Celem jest objęcie ochroną około 200 najcenniejszych i zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych i ponad 1000 rzadkich i zagrożonych gatunków. Unikalność tej formy ochrony przyrody polega na tym, że kraje członkowskie tworzą sieć na podstawie jednakowych założeń określonych w prawie i wytycznych Unii Europejskiej, zarządzają nią przy zastosowaniu podobnych instrumentów, wspólnie troszczą się o odpowiednie środki finansowe i jej promocję.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Ustanowienie lub zniesienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Stanowiska dokumentacyjne

Są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Ustanowienie lub zniesienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Ustanowienie lub zniesienie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska [źródło: <http://rzeszow.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody>].

Poniżej w tabelach przedstawiono powierzchnię obszarów chronionych na terenie Gminy Korczyna i powiatu krośnieńskiego.

Tabela 3.23. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie Gminy Korczyna i powiatu krośnieńskiego

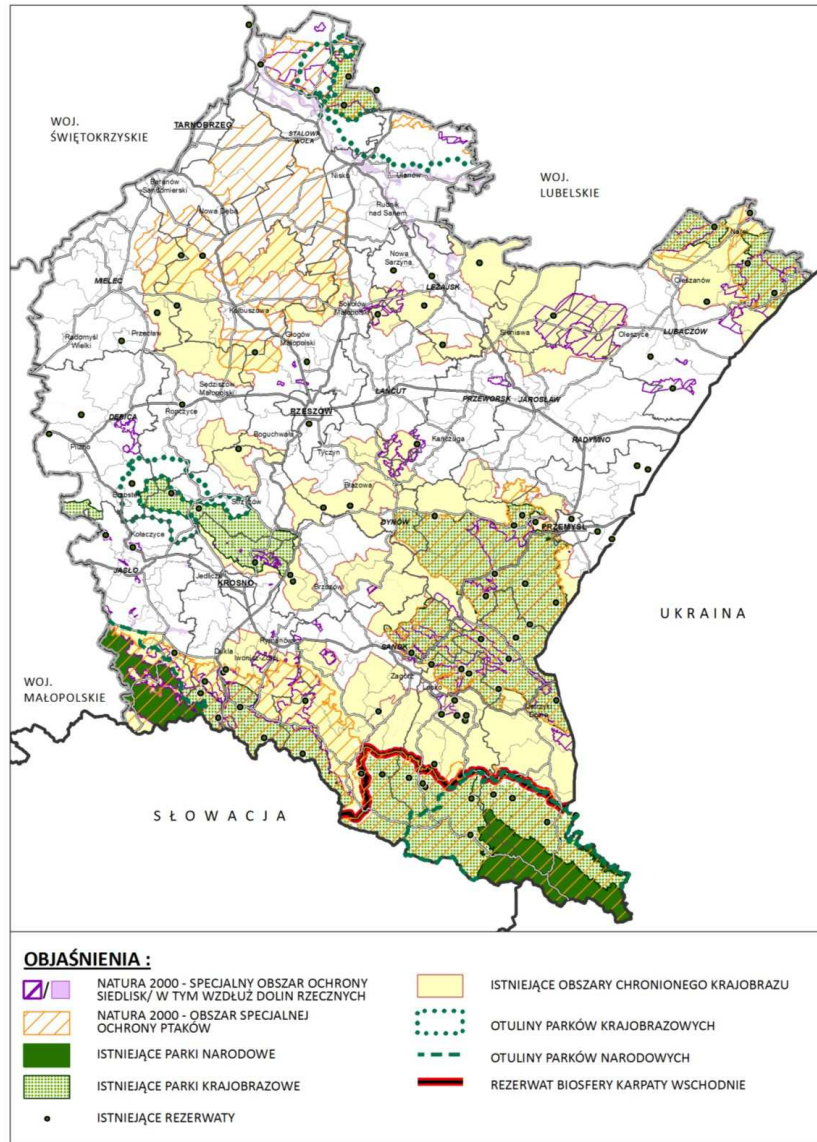
Jednostka terytorialna	ogółem				
	2009	2010	2011	2012	2013
	ha	ha	ha	ha	ha
Powiat krośnieński	59024,2	59039,8	59039,8	59039,8	58707,40
Korczyna	7476,5	7476,5	7476,5	7476,5	7221,10

Źródło: GUS-BDR

Tabela 3.23. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie Gminy Korczyna

	2009	2010	2011	2012	2013
rezerваты przyrody	13,6	13,6	13,6	13,6	13,62
parki krajobrazowe razem	6178,0	6178,0	6178,0	6178,0	6093,90
obszary chronionego krajobrazu razem	1294,0	1294,0	1294,0	1294,0	1123,50
stanowiska dokumentacyjne	4,5	4,5	4,5	4,5	4,50

Źródło: GUS-BDR

Rys nr 3.9. Formy ochrony przyrody (źródło: POS 2012 – 2015 dla województwa podkarpackiego)

3.5.2.2. Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody jest drugą co do rangi formą ochrony przyrody. Podstawowym celem istnienia rezerwatów przyrody jest stworzenie warunków przetrwania dla świata roślin i zwierząt poprzez ochronę różnorodności biocenoz oraz zawartego w nich materiału genetycznego. Rezerваты stwarzają szansę dla rozwoju dziko występujących gatunków roślin i zwierząt, łącznie z ich siedliskami, a jednocześnie zapewniają trwałe istnienie różnych form geomorfologicznych i geologicznych, stanowiących o istnieniu naturalnego krajobrazu.

Na terenie Gminy Korczyna zlokalizowany jest rezerwat przyrody nieożywionej „Prządki im. prof. Henryka Świdzińskiego” położony w północnej części sołectwa, na pograniczu z miejscowością Czarnorzeki. Utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 roku. Zarządzeniem nr 1/09 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 31 lipca 2009 r. uległa zmiana nazwy rezerwatu przyrody z "Prządki" na "Prządki im. prof. Henryka Świdzińskiego". Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i krajobrazowych grupy skał piaskowych wyróżniających się charakterystycznymi formami wytworzonymi w skutek erozji eolicznej. Na terenie rezerwatu obowiązują ustalenia wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627, z późn. zm.).

Rezerwat obejmuje grupę skałek z rozległego pasma wychodni piaskowców ciężkowickich – należącym pod względem tektonicznym do fałdu czarnorzeczko-węglowieckiego. Skałki uformowały się w oryginalne i malownicze kształty. Rezerwat Przyrody jest położony w obrębie Czarnorzeczko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, a jego aktualna powierzchnia chroniona wynosi 13,63 ha. Grunty wchodzące w jego skład stanowią własność Skarbu Państwa i są zarządzane przez Nadleśnictwo Kołaczyce, podlegające Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie. Bezpośredni nadzór nad chronionym obiektem sprawuje leśniczy Leśnictwa Odrzykoń.

Na terenie rezerwatu, występuje głównie fauna charakterystyczna dla zbiorowisk leśnych. Ze względu na sąsiedztwo łąk i terenów zabudowanych, występują także gatunki związane z tymi siedliskami. Flora występująca na terenie rezerwatu, w większości należy do typowo leśnej flory niższych i średnich położen górkich. Na terenie całego rezerwatu odnotowano 80 gatunków roślin.

Poniższa tabela przedstawia gatunki chronione występujące na obszarze rezerwatu:

Tab.3.31. Gatunki roślin chronionych w Rezerwacie „Prządki im. prof. Henryka Świdzińskiego”.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Forma ochrony
1	Blechnum spicant	Podrzeń żebrowiec	ochrona ścisła
2	Frangula alnus	Kruszyna pospolita	ochrona częściowa
3	Polypodium vulgare	Paprotka zwyczajna	ochrona częściowa
4	Primula elatior	Pierwiosnek wyniosły	ochrona częściowa

źródło: Plan Ochrony Rezerwatu „Prządki” na okres: od 1999-01-01 do 2018-12-31

3.5.2.3. Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy tworzony jest na obszarze posiadającym wartości nie tylko przyrodnicze ale także historyczne i kulturowe. Grunty na terenach parków krajobrazowych są nadal wykorzystywane gospodarczo, jednak wszelka działalność musi uwzględniać zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy, został utworzony w 1993 r. na mocy rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego Nr 15 z dnia 17 kwietnia 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Krośnieńskiego Nr 8 , poz. 56) rozporządzenia Wojewody Rzeszowskiego Nr 11 z dnia 16 marca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Rzeszowskiego Nr 3, poz.35) oraz rozporządzenia Wojewody Tarnowskiego Nr 6 w sprawie utworzenia Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Tarnowskiego Nr 6, poz.47) w celu ochrony i udostępniania dla turystyki, wypoczynku i nauki unikatowej przyrody, naturalnie wykształconych krajobrazów oraz wartości kulturowych fragmentów Pogórza Strzyżowskiego i Dynowskiego. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest rozporządzenie Nr XLVIII/990/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 (Dz. Urz. Woj. Podk. poz.1944 z 2014 r.) w sprawie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Celem ochrony obszaru Parku jest ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i walorów krajobrazowych:

- zachowanie trwałości ekosystemów leśnych i odtwarzanie różnorodności biocenoz leśnych, zgodnie z uwarunkowaniami siedliskowymi oraz zachowanie ekosystemów nieleśnych ze szczególnym uwzględnieniem bogactwa szaty roślinnej;
- zachowanie i ochrona dziko żyjących zwierząt, szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem;
- ochrona ekosystemów wodnych i ochrona wód powierzchniowych;
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego;
- kultywowanie i przywracanie tradycji ludowych;
- zachowanie wartości estetycznych i kulturowych terenu oraz związanych z nim elementów przyrodniczych, ukształtowanych przez siły przyrody lub w wyniku działalności człowieka;
- zachowanie mozaikowości pól;
- zapobieganie dewastacji i degradacji krajobrazu;
- zachowanie ciągów i punktów widokowych w celu ich udostępnienia turystom.

Zgodnie z rozporządzeniem na terenie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego zakazuje się:

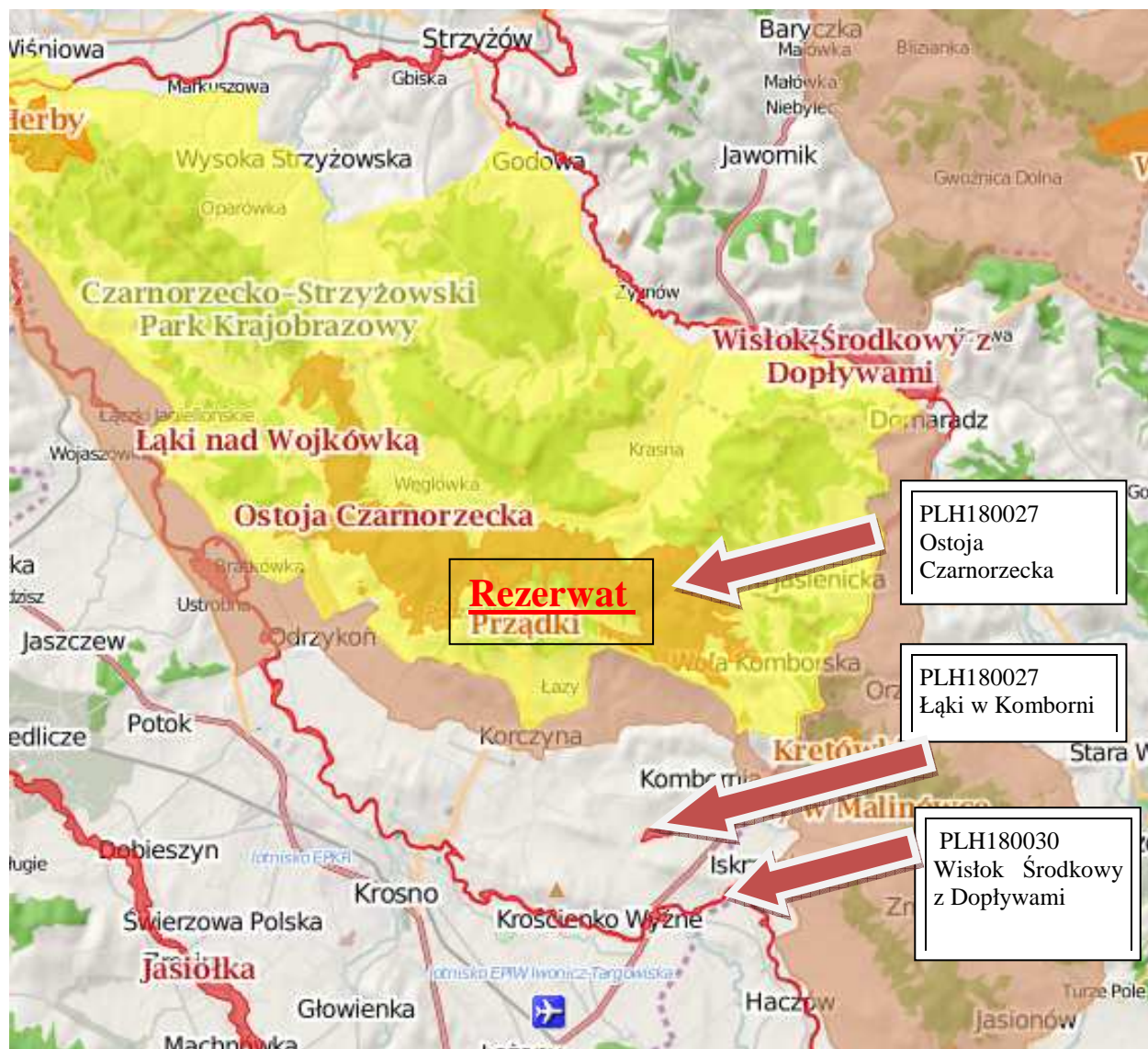
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2013 Nr 62, poz. 627 z późn. zm.);
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych, dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służ ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych oraz starorzeczy,
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

3.5.2.4. Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 to najmłodsza z form ochrony przyrody, wprowadzona w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000.

Na terenie Gminy Korczyna występują także formy przyrody objęte ochroną Natura 2000, wykaz obszarów zamieszczono poniżej. Poniżej na rysunku 3.12 przedstawiono lokalizację obszarów Natura 2000.

Rysunek 3.12 Lokalizacja rezerwatów i obszarów Natura 2000 na terenie Gminy Korczyna [źródło: opracowano na podstawie GEOSERWIS]

Poniżej w tabeli przedstawiono wykaz obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Korczyna.

Tab.3.32. Wykaz obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Korczyna.

Lp.	Kod	Nazwa obszaru Natura 2000	Powierzchnia [ha]	Położenie administracyjne
Łączna powierzchnia OSO [ha]			756 093,00	
Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW)				
39	PLH180042	Łąki w Komborni	13,1	woj. podkarpackie; powiat krośnieński, gm.: Korczyna, Krościenko Wyżne
46	PLH180027	Ostoja Czarnorzecka	989,6	woj. podkarpackie; powiat brzozowski, gm. Jasionica Rosielna; powiat krośnieński, gm. Korczyna

63	PLH180030	Wisłok Środkowy z Dopytywami	1 064,60	woj. podkarpackie; powiat brzozowski, gm.: Domaradz, Haczów; powiat krośnieński, m. Krosno, gm.: Korczyna, Krosno, Krościenko Wyżne, Rymanów, Wojaszówka; powiat rzeszowski, m.: Rzeszów, Boguchwała, gm.: Boguchwała, Lubenia, Tyczyn; powiat sanocki, gm. Besko; powiat strzyżowski, m. Strzyżów, gm.: Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów, Wiśniowa
----	-----------	------------------------------	----------	---

3.5.2.6. Obszar chronionego krajobrazu

„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazowego tworzy otulinę Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Obszar ten wchodzi w skład spójnego ekologicznie systemu obszarów chronionych i umożliwia ochronę całego bogactwa naturalnego w jego pełnej różnorodności biologicznej. Utworzony w 1998 roku rozporządzeniem Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2 lipca 1998 roku w sprawie utworzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa krośnieńskiego (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego z 1998 roku, Nr 17, poz. 223), zmienionym rozporządzeniem Nr 55 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 maja 2005 roku w sprawie Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego z 2005 roku, Nr 80, poz. 1356). Obejmuje on obszar o powierzchni 10 291 ha i wchodzi w skład spójnego ekologicznie systemu obszarów chronionych, co umożliwia ochronę całego bogactwa naturalnego w jego pełnej różnorodności biologicznej. Celem OCHK jest czynna ochrona ekosystemów Obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych.

Zgodnie z rozporządzeniem (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego z 2005 roku, Nr 80, poz. 1356) na terenie Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu Obszaru zakazuje się:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką (nie obowiązuje w przypadku gdy raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, wykazał brak niekorzystnego wpływu na przyrodę obszaru chronionego krajobrazu.);
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz. 2013 U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) (nie obowiązuje w przypadku gdy raport o oddziaływaniu

- przedsięwzięcia na środowisko, wykazał brak niekorzystnego wpływu na przyrodę obszaru chronionego krajobrazu.);
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
  4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
  5. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
  6. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

3.5.2. 8. Pomniki Przyrody

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody „pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.”

W Gminie Korczyna znajduje się następujące pomniki przyrody:

1. Dąb szypułkowy „Poganin” ,
2. Grupa 15 skałek ,
3. Źródło „ Mieczysław” ,
4. Wodospad „ Trzy Wody” w Komborni ,
5. Grupa 6 skałek w Woli Komborskiej ,

3.5.3. Problemy i zagrożenia

Podstawowym problemem jest antropopresja. Powoduje zmniejszenie bioróżnorodności, wymieranie gatunków, a co za tym idzie ubożenie ekosystemów i degradację krajobrazu. Generalnie największe szkody w środowisku przyrodniczym powodowane przez człowieka związane są z:

- budownictwem przemysłowe w pobliżu terenów cennych przyrodniczo,
- nielegalnymi składowiskami śmieci,

- dewastacją parków i zieleńców,
- chorobami, szkodnikami, pożarami lasów,
- pracami melioracyjnymi polegającymi na odwadnianiu terenów podmokłych, bagiennych i torfowiskowych prowadzące do zmiany biotopów torfowiskowych, wodnych, szuwarowych i podmokłych łąk,
- przecinaniem terenów cennych przyrodniczo ciągami komunikacyjnymi,
- emisją zanieczyszczeń od powietrza.

Działania takie powodują przede wszystkim zmniejszanie się liczby składowisk wielu gatunków roślin oraz przekształcanie siedlisk.

Eliminacja cennych składników szaty roślinnej może nastąpić również w wyniku procesów spontanicznej sukcesji jak zarastanie krzewami, czy przekształcenia płatów boru świeżego w bór mieszany.

3.6. Hałas

3.6.1. Podstawy oceny klimatu akustycznego w środowisku

Ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. (w gestii starosty; oceny dokonywane w formie map akustycznych opracowanych i aktualizowanych w cyklach pięcioletnich). Powiat nie stanowi aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców w związku z powyższym nie jest objęty obowiązkiem wykonania oceny akustycznej;
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (w gestii zarządców, właścicieli dróg, linii kolejowych, lotnisk).

Zarządcy dróg, linii kolejowych powinni dokonać oceny akustycznej dla dróg po których przejeżdża ponad 6 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych po których przejeżdża ponad 60 000 pociągów rocznie. Od 1 stycznia 2011 r. ilość ta zmniejsza się do 3 000 000 w przypadku dróg i do 30 000 w przypadku linii kolejowych.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego na terenach nie wymienionych powyżej.

Dopuszczalne wartości poziomów hałasu w środowisku określone są w tabeli 1 Załącznika do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

3.6.2. Hałas komunikacyjny

Uciążliwość hałasową stanowi głównie hałas komunikacyjny, występujący wzdłuż ciągów komunikacyjnych - dróg, ulic, szczególnie tras tranzytowych, kolei. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników, przede wszystkim:

- natężenie ruchu,

- średnia prędkość pojazdów, ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych,
- pochylenie podłużne drogi, łuki,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Dla hałasów drogowych i kolejowych dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45 – 55 dB. Źródłami tego rodzaju hałasu są przede wszystkim źródła liniowe związane z komunikacją drogową i kolejową. Do czynników wpływających na obniżenie jakości środowiska akustycznego należy hałas komunikacyjny, związany głównie z drogą krajową nr 9, która przebiega przez teren gminy, ale także związany z drogą wojewódzką i powiatowymi.

3.6.3. Hałas przemysłowy

Generalnie systemy lokalizacji nowych inwestycji oraz potrzeba sporządzania ocen oddziaływania na środowisko, kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na ograniczenie hałasu pochodzącego z zakładów przemysłowych. Dla źródeł hałasu tego rodzaju, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją, możliwości techniczne ograniczenia emisji hałasu do środowiska przez stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się dane maszyny wytwarzające hałas.

Zakłady przemysłowe i warsztaty usługowe są źródłami hałasu o ograniczonym zasięgu oddziaływania, wpływają one na klimat akustyczny, jednakże wpływ ten ma charakter lokalny. Takie stacjonarne źródła hałasu mogą jednak powodować uciążliwości dla osób zamieszkujących w ich najbliższym sąsiedztwie. W gminie brak jest dużych zakładów przemysłowych mogących powodować uciążliwość.

3.6.4. Problemy i zagrożenia

Uciążliwości hałasowe spowodowane są głównie przez emisje hałasu komunikacyjnego. Związane jest to ze wzrostem natężenia ruchu drogowego. Wzmożony ruch związany jest dodatkowo z przejazdami tranzytowymi. Jednocześnie wzrost liczby pojazdów uczestniczących w ruchu wiąże się z problemami w płynności przejazdów.

Na uciążliwości spowodowane hałasem komunikacyjnym wpływa również zły stan techniczny dróg.

Natomiast najczęstszymi przyczynami nadmiernej emisji hałasu z zakładów przemysłowych do środowiska są:

- brak właściwych zabezpieczeń akustycznych źródeł hałasu pracujących na zewnątrz budynków
- produkcyjnych (instalacje wentylacyjno-klimatyzacyjne),
- niewystarczająca izolacyjność akustyczna ścian budynków produkcyjnych,
- niewłaściwa organizacja działalności produkcyjnej realizowanej z udziałem hałaśliwych środków technicznych.

3.7. Zagrożenia naturalne

Procesy geodynamiczne

Do zagrożeń naturalnych związanych z warunkami ukształtowania powierzchni oraz budową geologiczną zalicza się ruchy masowe, powstałe w wyniku uruchomienia procesów geodynamicznych, potocznie nazwane osuwiskami. Osuwiska najczęściej występują w obszarach górskich i na terenach pagórkowatych o zboczach wykazujących duże nachylenie. Najbardziej narażonymi na występowanie osuwisk są zbocza o kącie nachylenia w przedziale 10 - 15°, mniejsze natężenie tego zjawiska zaobserwowano na zboczach nachylonych pod kątem powyżej 15°, natomiast osuwiska na stokach nachylonych poniżej 10° występują sporadycznie. Powstawanie osuwisk wiąże się z utratą stabilności zbocza pod wpływem czynników zewnętrznych: naturalnych (intensywne i długotrwałe opady, ekstremalne zjawiska powodziowe) i antropogenicznych (naruszenie stabilności zboczy poprzez niewłaściwe zagospodarowanie).

Prognozowanie zjawisk osuwiskowych jest zadaniem trudnym, szczególnie w naszym klimacie przejściowym, w którym mamy do czynienia z okresami suszy lub też okresami gwałtownych deszczy, różną ich częstotliwością, długością, intensywnością itp. W przypadku opadów ważny jest oprócz ilości charakter i rozłożenie w czasie. Ważnym zadaniem dla diagnozowania zagrożenia jest rejestracja nowych i odnawiających się osuwisk oraz prowadzenie systemu sieci monitoringu zjawisk osuwiskowych (zasięg obszarów i ich aktywność, zmiany głębokości położenia zwierciadła wód gruntowych itp.). Przeciwdziałaniem negatywnym skutkom wynikającym z ruchów masowych są rozwiązania organizacyjno-prawne (m.in. planowanie przestrzenne w oparciu o wiarygodne dane dotyczące osuwisk t.j. wykluczenie terenów osuwiskowych spod jakiegokolwiek inwestycji oraz prowadzenie działań zabezpieczających przed dalszym niszczeniem (o ile to możliwe i zasadne np. drenażu stoków, odwadniania, zalesiania o ile jest to możliwe i zasadne) [1].

Retencja wód i zagrożenie powodziowe

Zdolnością retencyjną nazywa się zdolność do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich w określonym czasie. Wzrost zdolności retencyjnych zlewni wynika z opóźnienia spływu powierzchniowego oraz zmiany wód opadowych i roztopowych na odpływ gruntowy. Retencja pozwala na rozłożenie w czasie nadmiaru odpływających wód i powstrzymanie ich okresu deficytu. Ogólnie rozróżnia się retencję naturalną oraz sztuczną sterowaną i niesterowaną.

W przypadku małych zlewni podstawowe znaczenie dla gospodarowania ich zasobami ma tzw. Mała retencja; jest ona rozumiana jako działania techniczne i nietechniczne mające na celu ochronę ilościową i jakościową zasobów wodnych poprzez spowalnianie obiegu wody. Małą retencję należy traktować jako działanie długofalowe i obejmujące obszar całych zlewni rzecznych. Obecnie najbardziej efektywnym sposobem zwiększania retencji jest:

- budowa małych zbiorników wodnych i oczek wodnych
- regulacja odpływu ze stawów i oczek wodnych
- gromadzenie wody w rowach melioracyjnych, kanałach
- retencjonowanie odpływów z systemów drenarskich
- zwiększenie retencji dolinowej

Głównym zadaniem małej retencji jest gromadzenie wody do bezpośredniego użycia, ale również regulacja i kontrola wody w środowisku. Realizacja obiektów małej retencji przyczynia się również do:

- spowolnienia odpływu wód powierzchniowych
- podniesienia poziomu wód gruntowych
- powstrzymania degradacji siedlisk wodno – bagiennych
- zwiększenia różnorodności biologicznej obszaru
- powstrzymania erozji terenowej

Obiekty małej retencji można podzielić ze względu na funkcje, jakie mogą pełnić. Mogą służyć głównie jako obiekty magazynujące wodę na potrzeby gospodarcze (nawodnienia rolnicze, hodowla ryb, mała energetyka), przeciwpowodziowe, przeciwpożarowe, przeciwdziałające erozji wodnej, mające znaczenie krajobrazowe i rekreacyjne, ekologiczne. Potencjalne zagrożenie stanowi rzeka Wisłok która ma charakter rzeki górskiej i wraz z dopływami i szeregiem potoków tworzy sieć rzeczną, która w czasie obfitych i długotrwałych opadów kształtuje obszar zalewowy. Na terenie gminy zagrożenie powodziowe występuje w miejscowości Iskrzynia.

Wzrost strat powodziowych wskazuje na konieczność prowadzenia właściwej polityki związanej z prowadzeniem ochrony przed powodzią w warunkach trybu zarządzania powodzią i trybu zintegrowanej ochrony przed powodzią. Kluczowe znaczenie ma tutaj połączenie prewencji z bezpośrednią ochroną. Prewencja przeciwpowodziowa to działania wyprzedzające w obszarze zagrożonym i w zlewni powyżej, które umożliwiają ograniczenie szkód powodziowych na danym obszarze zagrożonym powodzią:

- ograniczenie rozwoju zagospodarowania terenów zalewowych,
- dobre praktyki stosowane w warunkach rozwoju urbanizacji zlewni, których celem jest ograniczenie uszczelnienia gruntu w wyniku tej zabudowy, a tym samym zachowanie w maksymalnym stopniu naturalnego potencjału retencyjnego tego terenu,
- dobre praktyki stosowane w rolnictwie, które ograniczają erozję glebową i spływ zanieczyszczeń rolniczych do wód,
- dobre praktyki w podnoszeniu lesistości i w planowaniu struktury zalesień, które podnoszą retencyjność terenu zagrożonego oraz ograniczają spływ powierzchniowy ze zlewni wyżej położonej.

Bezpośrednia ochrona, obejmująca działania ograniczające wielkość powodzi to następujące grupy metod ochrony:

- środki techniczne: sterowana retencja zbiornikowa, mała retencja rekompensująca zabudowę i rozwój infrastruktury, poldery powodziowe,
- środki nie techniczne: powiększenie naturalnej retencji, renaturyzacja rzek i ich dolin połączone z ochroną ekosystemów.

Jednym z elementów ochrony przed powodzią jest magazynowanie wody w rezerwach przeciwpowodziowych, czyli duża i mała retencja zbiornikowa, jak również lokalna w postaci polderów oraz naturalna retencja rzeczna.

Rozwój małej retencji wpisuje się również w kierunkowe cele gospodarki wodnej Projektu Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do roku 2030 opracowanej w Ministerstwie Środowiska, który misją m. in.: osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych; zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód; podniesienie skuteczności ochrony w sytuacjach nadzwyczajnych (np. powódź, susza).

Realizacja programu retencji górskiej jest zgodna ze Strategią ochrony obszarów wodno - błotnych zgodnie z wykładnią Konwencji Ramsar oraz Strategią Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej. Wsparcie dla realizacji programu stanowią, także najważniejsze krajowe akty prawne np. ustawa o ochronie przyrody, ustawa o lasach, jak również nowelizowane Prawo Wodne.

Ochrona przed skutkami suszy

Cały teren kraju ulega stopniowemu przesuszaniu poprzez zmniejszanie naturalnej retencyjności zlewni oraz obniżaniu się poziomów zwierciadeł wód podziemnych oraz zmian klimatu. To zagrożenie w Gminie Korczyna nie jest tak istotne jak dla innych rejonów Polski.

3.8. Poważne awarie przemysłowe

Nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska oraz człowieka mogą mieć miejsce w wyniku:

- prowadzenia działalności przemysłowej z użyciem substancji niebezpiecznych,
- transportu materiałów i substancji niebezpiecznych,
- celowej działalności człowieka związanej z pozbywaniem się, w sprzeczności z przepisami, substancji lub materiałów niebezpiecznych.

3.8.1. Zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie uznaje się za zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR) lub za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR).

W rejestrze zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii na terenie województwa podkarpackiego znajdują się 24 zakłady. Na terenie Gminy Korczyna nie występują zagrożenia związane z poważnymi awariami przemysłowymi.

3.8.2. Transport materiałów niebezpiecznych

Na terenie gminy źródłem potencjalnych awarii może być transport materiałów niebezpiecznych. Brak sieci dróg szybkiego ruchu stwarza problemy związane z transportem towarowym, zwłaszcza w okolicach miast położonych przy drogach o największym natężeniu ruchu.

Na terenie Gminy Korczyna nie wyznaczono tras przewozu środków niebezpiecznych. Innym źródłem nadzwyczajnych zagrożeń są drogi i szlaki komunikacyjne, po których odbywa się przewóz materiałów niebezpiecznych dla środowiska. Największa częstotliwość przewozów materiałów niebezpiecznych w gminie występuje na drodze krajowej nr 9 i drodze wojewódzkiej nr 991.

3.8.3. Problemy i zagrożenia

Wśród czynników negatywnych należy wymienić: brak wyznaczonych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne, zły stan nawierzchni dróg, większe niż w innych regionach kraju zagrożenie powodziowe.

3.9. Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne dzielimy na jonizujące i niejonizujące. Podział ten wynika z ograniczonej wielkości energii, która wystarcza do jonizacji cząstek materii. Granica ta wynosi około 1015 Hz.

Promieniowanie elektromagnetyczne jonizujące zawiera się w zakresie częstotliwości powyżej tej granicy i jego oddziaływanie powoduje uszkodzenie organów wewnętrznych i zmiany DNA. Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące jest to promieniowanie, którego energia oddziałując na każde ciało materialne (w tym także na organizmy żywe), nie powoduje w nim procesu jonizacji i zawiera się poniżej granicy 1015 Hz. Z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia człowieka w zakresie promieniowania niejonizującego istotne są mikrofałe, radiofałe oraz fałe o bardzo niskiej częstotliwości VLF i ekstremalnie niskiej częstotliwości ELF.

Promieniowanie to powstaje w wyniku działania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych w pracy, w domu, urządzeń elektromedycznych do badań diagnostycznych i zabiegów fizykochemicznych, stacji nadawczych, urządzeń energetycznych, telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych.

Odpowiednio do coraz niższej częstotliwości podzakresów promieniowania niejonizującego energia promieniowania elektromagnetycznego jest coraz niższa, ale jednocześnie wiedza o oddziaływaniu na materię żywą jest coraz mniejsza. Człowiek w swym rozwoju nie był ekspozowany na promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwościach z zakresu ELF, VLF, radiofal i mikrofal. Są to więc zakresy, w których źródła są budowane przez człowieka i to zaledwie od około stu lat.

Trzy podzakresy: pole stałe DC, podczerwień i światło widzialne, są dla człowieka zakresami naturalnymi.

3.9.1. Elektroenergetyka

Powszechność użytkowania energii elektrycznej wymusza budowanie sieci elektroenergetycznej na całym terenie zagospodarowanym przez ludzi i w zależności od ich potrzeb. Infrastruktura energetyczna jest podzielona na sieć przesyłową, zasilającą i rozdzielczą.

Sieć elektroenergetyczna gminy jest dobrze rozwinięta. Wymaga ona jednak we fragmentach - w celu poprawy jakości i niezawodności zasilania - rozbudowy i modernizacji.

Na terenie gminy zlokalizowana jest systemowa stacja elektroenergetyczna 400/110 kV wraz z powiązaniem liniowymi. Strefa ochronna zamyka się w granicach ogrodzenia. Obecnie przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji Krosno - Strzyżów oraz Krosno - Iskrzynia - Besko oraz linia elektroenergetyczna WN 400 kV

relacji Iskrzynia - Widelka. Projektowane są ponadto połączenia ze stacją elektroenergetyczną w Iskrzynie poprzez linię 400 kV Iskrzynia - Niewistka, linię 400 kV Iskrzynia - Tarnów oraz szereg linii 110 kV w kierunku: Krosno - Biało-brzezi, Iwonicz, Domaradz - Brzozów.

Dostawy energii elektrycznej dla odbiorców na terenie gminy odbywają się liniami SN 15 kV relacji: Krosno - Besko, Krosno - Korczyzna - Brzozów - Strzyżów - Sucha Góra, Strzyżów - Brzozów (odgałęzienia do Krasnej). Bezpośrednie linie SN 15 kV zasilają z Krosna Suchą Górę i ZUW w Iskrzynie. Mimo dużej sieci linii elektromagnetycznych na terenie gminy Korczyzna sieć SN wymagała modernizacji i przebudowy ze względu na awaryjność i spadki napięć.

Przebieg sieci elektroenergetycznych należy uwzględniać przy planowaniu przestrzennym, w związku z funkcjonowaniem wokół tych linii obszarów ograniczonego użytkowania terenu, które wynoszą:

- 1) dla linii o napięciu 15 kV po 6,5 m w obie strony od osi linii,
- 2) dla linii o napięciu 110 kV po 20 m w obie strony od osi linii,
- 3) dla linii o napięciu 400 kV po 40 m w obie strony od osi linii.

W w/w pasach nie mogą być lokalizowane budynki przeznaczone na stały pobyt ludzi i nasadzenia zieleni wysokiej. Lokalizacja innych obiektów lub zagospodarowanie terenu strefy może nastąpić za zgodą i na warunkach gestora sieci.

3.9.2. Sieć telefonii komórkowej

Stacje bazowe są podstawowym elementem struktury sieci komórkowej. Stanowią one urządzenie nadawczo – odbiorcze, łączące sieć telefonii komórkowej z telefonami komórkowymi. Budowa stacji bazowych jest inwestycją wymagającą zgłoszenia budowy właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Konfiguracja systemu antenowego stacji bazowej nie może spowodować wystąpienia elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego o poziomach przekraczających poziom dopuszczalny (w rejonach dostępnych dla ludzi) określony w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska.

3.9.3. Promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Korczyzna

Na terenie Gminy Korczyzna badania monitoringowe pól elektromagnetycznych wykonano w 2008 roku na terenie miejscowości Czarna oraz Lutowska.

Na podstawie badań poziomów pól elektromagnetycznych, przeprowadzonych przez WIOŚ stwierdza się, że największe poziomy pól elektromagnetycznych występują w otoczeniu obiektów elektroenergetycznych oraz radiowych anten nadawczych, natomiast w przypadku stacji bazowych telefonii komórkowych poziomy pól elektromagnetycznych utrzymują się na poziomach znacznie niższych od dopuszczalnych. Badania poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadzone w 2008 r. wskazują, że najwyższe, jednak dużo niższe od dopuszczalnych, poziomy pól elektromagnetycznych występują w dużych aglomeracjach miejskich. W mniejszych miastach oraz na obszarach wiejskich (jak

w przypadku Gminy Korczyna), z uwagi na mniejszą koncentrację źródeł promieniowania, wykazuje się odpowiednio niższe poziomy pól elektromagnetycznych.

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Wokół źródeł pól elektromagnetycznych tworzy się w razie potrzeby obszary ograniczonego użytkowania. Aby ograniczyć uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego koniecznym jest podejmowanie niezbędnych działań polegających na: analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę) oraz zobowiązaniu inwestorów do pomiarów kontrolnych rzeczywistego rozkładu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego w otoczeniu stacji i uwzględniania kierunków radiolinii przy ewentualnym lokalizowaniu nowych obiektów związanych z przebywaniem ludzi.

3.9.4. Problemy i zagrożenia

W formie tabeli przedstawiono oddziaływanie wybranych rodzajów promieniowania elektromagnetycznego na organizmy żywe.

Tabela 3.32. Charakterystyka wybranych rodzajów promieniowania elektromagnetycznego.

Rodzaj promieniowania	Właściwości	Znaczenie w środowisku	Środki ochrony
Promieniowania gamma	Promieniowanie elektromagnetyczne o dużej energii i małej długości fali, jest najbardziej przenikliwe spośród alfa, beta i gamma, emitowane podczas rozszczepiania jądra izotopów	Jest bardzo groźnym czynnikiem rażenia w przypadku skażeń. Powoduje zmiany w strukturze DNA i chromosomów, może wywołać białaczkę, nowotwory skóry.	Tarcze z metali ciężkich np. ołowiu
Promieniowanie rentgenowskie – X	Promieniowanie elektromagnetyczne o długości fali od 0,001 Å do 100 Å, rozróżnia się promieniowanie rentgenowskie miękkie (mniej przenikliwe) i twarde (bardziej przenikliwe)	Jest niebezpieczne może wywołać białaczkę	Szkło ołowiowe, gruba blacha metalowa z ołowiu, żelaza

Promieniowanie ultrafioletowe - UV	Krótkofalowe promieniowanie elektromagnetyczne o długości fali 0,4nm – 10nm, stanowi 9% promieniowania słonecznego, niewidzialne dla oka ludzkiego, jest silnie pochłaniane przez warstwę ozonową	Dawki w normie działają pozytywnie, zabijając mikroorganizmy chorobotwórcze, inicjujące syntezę witaminy D u ssaków, ptaków. Nadmierne dawki są szkodliwe dla zdrowia – skóry, oczu	Filtry pochłaniające ten zakres promieniowania
Promieniowanie widzialne	Część promieniowania słonecznego o długości fali w zakresie 0,4 – 0,75m, widzialne dla oka ludzkiego	Źródło energii decyduje o Życiu na Ziemi, przebiegu procesu fotosyntezy, stymuluje procesy rozrodu i rozwoju. Warunkuje aktywność dobową i sezonową organizmów	Filtry pochłaniające dany zakres promieniowania
Promieniowanie podczerwone	Fale elektromagnetyczne o długości większej niż 0,75m, składnik promieniowania słonecznego, niewidzialne dla oka ludzkiego, jest emitowane przez nagrzane ciała	Ma duże znaczenie ekologiczne, głównie ze względu na wywoływanie efektu cieplarnianego. Wzmacnia procesy produkcji biologicznej	Filtry pochłaniające ten zakres promieniowania
Promieniowanie o wysokiej częstotliwości	Fale elektromagnetyczne o długości fali 100m do 1mm. Promieniowanie tego typu jest niewyczuwalne przez zmysły człowieka. Emitowane jest przez urządzenia radio – telewizyjne, telekomunikacyjne, elektryczne i elektroniczne.	Działanie negatywne w postaci efektu termicznego komórek.	Blachy żelazne lub aluminiowe o grubości 0,5mm oraz gęsta siatka mosiężna lub miedziana.

Natężenie promieniowania elektromagnetycznego na poziome uznawany za aktywny pod względem biologicznym może występować w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji. Ponadto może to mieć miejsce również w przypadkach nakładania się oddziaływań kilku źródeł.

Badania poziomów pól elektroenergetycznych prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wg danych za 2013 rok na terenie województwa podkarpackiego nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

4. Gospodarka odpadami.

W styczniu 2012 r. weszły w życie przepisy znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, nakładające na gminę nowe zadania. Ustawa zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy, od 1 lipca 2013 r. właścicielami wytworzonych przez mieszkańców odpadów stały się gminy, które mają obowiązek zająć się wywozem odpadów oraz decydować, jak je mają gromadzić mieszkańcy. Ustawa nakłada także na gminy obowiązek wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów i ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Gminy do dnia 31 grudnia 2020 r. powinny osiągnąć:

- w przypadku odpadów komunalnych takich jak: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło – co najmniej 50 % poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia,
- w przypadku innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – co najmniej 70 % poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami.

Do dnia 16 lipca 2020 r. gminy mają również obowiązek ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, do nie więcej niż 35 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Odpady komunalne zgodnie z definicją zawartą w ustawie o odpadach oznaczają odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W ramach nowego systemu gmina wprowadziła w życie regulację następujących uchwał Rady Gminy Korczyna:

- w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych,
- w sprawie ustalenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości położonych na terenie Gminy Korczyna,
- w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty,
- w sprawie ustalenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.
- Regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie.

Gmina przeprowadziła kampanię informacyjną dla mieszkańców w zakresie funkcjonowania nowego systemu oraz wynikających z niego praw i obowiązków właścicieli nieruchomości. Zakupiono i dostosowano do potrzeb gminy oprogramowanie komputerowe. Stworzona została również baza danych podmiotów oddających odpady komunalne.

W drodze przetargu nieograniczonego wyłoniono posiadającego stosowne uprawnienia, przedsiębiorcę, który będzie wykonywał usługę w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu gminy. Gmina Korczyna nie posiada składowiska odpadów komunalnych. Zmieszane odpady komunalne zostały przekazane do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Krośnie i w Paszczynie. Wywozem odpadów w ostatnich latach zajmowały się firmy REMONDIS i Zagroda. W celu usprawnienia zbiórki wszystkich frakcji odpadów na terenie Korczyny zlokalizowany jest PSZOK – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych przy ul. Spółdzielczej w Korczynie. Teren punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych jest ogrodzony wyposażony w kontenery, wiatę i budynki magazynowe. Przyjęcie odpadów do tego punktu prowadzone jest 1 x w tygodniu w piątki.

Poniżej w zestawieniach tabelarycznych przedstawiono ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Korczyna

Tab. Nr 4.1 Informacja na temat zebranych i unieszkodliwionych odpadów w latach 2012-2013 w Gminie Korczyna [Mg]

ROK	2012	2012	2013	2013
Kod odpadu	Zagroda	REMONDIS	Zagroda	REMONDIS
20 03 01 - Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	108,3 R15 7,2 D5	590,6 wysegregowane 191212-126,2 Mg Nieskładowane na składowisku 191212 - 307,9 Mg Odpady palne 191210 – 75,7 150102 – 79,4 Mg 150104 – 22,2 Mg 150106 – 11,5 Mg 150107 – 154,4 Mg	338,54	486,11
15 01 02 - Opakowania z tworzyw sztucznych		59,8	7,68	26,52
15 01 04		16,9		8,95
15 01 07 - Opakowania ze szkła	0,2	120,9	55,51	37,62
150106 – Zmieszane odpady nieopakowaniowe	0,5		87,55	
20 03 01	8,8 R15			
20 03 03 - Odpady z czyszczenia ulic i placów	25			
20 02 03 - Inne odpady nieulegające biodegradacji			13,53	
20 01 35 - Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające			1,25	

niebezpieczne składniki				
20 01 36 - Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35			0,32	

Ilość odpadów wysegregowanych w 2013 r wyniosła 22,5 %.

Największą ilość wśród odpadów wysegregowanych przez mieszkańców gminy stanowiły: odpady opakowaniowe (12,8 %), opakowania z tworzyw sztucznych (3,2 %), opakowania z papieru i tektury (0,8 %), opakowania ze szkła (8,4 %). Pozostałe 9,8 % stanowiły głównie odpady: opakowania z metali, papier i tektura, odpady wielkogabarytowe, złom, inne odpady nie ulegające biodegradacji, odpady betonu i gruzu, metale, zużyte urządzenia sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Odpady z segregacji, takie jak: zmieszane odpady opakowaniowe, szkło, tworzywa sztuczne, zużyte opony, opakowania z metali, metale, zużyte urządzenia sprzętu elektrycznego i elektronicznego przekazywane są do specjalistycznych firm trudniących się odzyskiem, recyklingiem lub przetwórstwem odpadów. Gospodarka odpadami w gminie prowadzona jest zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie: Uchwała Nr XXXIII/347/14 Rady Gminy Korczyna z dnia 4 marca 2014 r. o zmianie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Korczyna.

Odpady niebezpieczne

Najczęściej występującym odpadem niebezpiecznym na terenie gminy jest azbest występujący w postaci eternitowych płyt falistych, którymi pokryte jest w gminie ok. 900 budynków mieszkalnych i gospodarczych.

W Urzędzie Gminy mieszkańcy uzyskują kompleksowe informacje na temat sposobu postępowania z wyrobami azbestowymi. W ramach akcji informacyjnej na temat usuwania wyrobów azbestowych prowadzonej przez Urząd Gminy w Korczynie zamieszczane były artykuły na ten temat w lokalnej gazecie "Przędki". Prowadzona kampania informacyjna przyniosła efektu o czym świadczy coraz większa liczba wniosków składanych do Urzędu Gminy z prośbą o sfinansowanie przez Gminę unieszkodliwienia odpadów azbestowych.

W 2012r. zrealizowano 21 wniosków na wywóz odpadów azbestowych, wywieziono 50,22 ton odpadów za kwotę: 16.000,09 zł.

W 2013 r. zrealizowano 34 wnioski na wywóz odpadów azbestowych, wywieziono 86,0 ton odpadów za kwotę: 23.026,50 zł.

Gmina Korczyna w latach 2012 – 2013 skutecznie ubiegała się o dotację na ten cel z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Odpady niebezpieczne na terenie gminy zbierane i unieszkodliwiane są przez specjalistyczną Firmę Usługowo-Handlową "EKO-TOP" Sp. z o.o. w Rzeszowie (2012 r.) oraz PRO-EKO Janusz Chmielarz (2013r.), która posiada odpowiednie uprawnienia i sprzęt przeznaczony do tego celu.

Wzrost ilości odpadów azbestowych zgłaszanych do utylizacji w kolejnych latach, świadczy o coraz większej świadomości mieszkańców gminy o ich szkodliwości. Jest to niewątpliwie skutek licznych akcji informacyjnych o szkodliwości tego niebezpiecznego odpadu podejmowanych w ramach pracy Urzędu Gminy.

Usuwanie odpadów azbestowych z terenu gminy odbywa się zgodnie z opracowanymi przez Gminę "Programem usuwania wyrobów zawierających azbest" oraz "Inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest".⁹

5. Edukacja ekologiczna.

Edukacja ekologiczna ma na celu wykształcenie u ludzi podstaw proekologicznych, które wpłyną na minimalizację nadmiernej eksploatacji zasobów środowiska naturalnego oraz przyczynią się do poprawy jego stanu.

Zgodnie z zapisami Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej do głównych celów zalicza się: kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi, umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska, tworzenie nowych wzorców zachowań oraz kształtowanie postaw, wartości niezbędnych dla poprawy stanu środowiska, upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich strefach Życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka.

Edukacja ekologiczna realizowana ma być w dwóch systemach kształcenia: systemie formalnym i systemie nieformalnym. System formalny ma obejmować strefy wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, szkolnictwa wyższego oraz edukacji dorosłych. System nieformalny to poza szkolna edukacja ekologiczna obejmująca strefy instytucji i urzędów centralnych, województw, samorządów lokalnych, administracji terenów chronionych, organizatorów turystyki, kościołów, miejsc pracy, rodzin, środków masowego przekazu.

Edukacja ekologiczna na terenie gminy Korczyna realizowana jest poprzez kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców w wyniku organizacji różnego rodzaju akcji edukacyjnych, konkursów, szkoleń, spotkań organizowanych przez Gminę Korczyna oraz Gminy Ośrodek Kultury. We wszystkich szkołach znajdujących się na terenie gminy organizowane są różne akcje ekologiczne, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży. Dzieci w wieku szkolnym wykazują duże zaangażowanie w sprawy ochrony środowiska.

W dziedzinie ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego Gmina Korczyna organizuje corocznie Sejmiki Ekologiczne. Pozwalają one w przystępny sposób przedstawić problemy dotyczące najbliższego środowiska, poszerzają wiedzę z zakresu środowiska i przyrody.

---

⁹ Raport z Realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna za okres 2012 – 2013 r.

W spotkaniach uczestniczą organizacje stowarzyszenia odpowiedzialne za ochronę środowiska w regionie leśnictwa.

Tematem przewodnim na Sejmiku Ekologicznym w 2012r. był ekologiczny człowiek. Przedstawione zostały różne postawy człowieka ekologicznego, który dba o środowisko i swoje zdrowie.

W 2013 roku Sejmik Ekologiczny zorganizowany był pod hasłem "Bądź przyjacielem zwierząt". Zostały na nim omówione zagadnienia związane z szeroko rozumianą opieką nad zwierzętami.

W ramach ogólnopolskiej akcji "Sprzątanie świata" Leśnictwo Węglówka wspólnie z Zespołem Szkół Publicznych w Węglówce i przy udziale Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie zorganizowało porządkowanie lasu w okolicy drogi wojewódzkiej Węglówka-Czamorzeki. Dzieci z dużym zapałem przystąpiły do pracy, traktując jako formę zabawy. Efekt ich działań był jak najbardziej poważny, kilkanaście worków ze śmieciami. Ich zawartość to różne opakowania po napojach, torby plastikowe, złom, ale również zużyte opony i izolacje z przewodów elektrycznych. Dowodzi to, że pomimo licznych apeli o prawidłowe zagospodarowanie odpadów część mieszkańców ignoruje te wezwania. Podobną akcję w ramach "Sprzątania świata" przeprowadzono również w 2013 r.

Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców odbywa się również poprzez lokalne media, stronę internetową Gminy Korczyna, gminny miesięcznik "Przędki" w którym zamieszczane są liczne artykuły dotyczące m.in. segregacji odpadów, zakazu spalania odpadów w instalacjach domowych, postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, zapisów prawa miejscowego regulującego w gminie gospodarkę odpadową itp.¹⁰

6. Wnioski z diagnozy

6.1. Analiza SWOT – Aspekt środowiskowy

W wyniku diagnozy stanu środowiska naturalnego sformułowane zostały poniżej czynniki istotne wpływające na stan środowiska i jego ochronę na terenie Gminy Korczyna.

W analizie przedstawiono:

- Mocne strony – w postaci przewagi zjawisk i procesów pozytywnych dla rozwoju i poprawy stanu środowiska, które powinny być kontynuowane i wzmacniane,
- Słabe strony – w postaci procesów, barier, wad ograniczających możliwości rozwojowe, które powinny być zmniejszone lub niwelowane,
- Szanse – w postaci czynników obiektywnych, zewnętrznych, na które nie ma bezpośredniego wpływu sprawczego, oraz wyjątkowej sytuacji jaką daje możliwość wykorzystania znacznych środków pomocowych UE dla poprawy środowiska,
- Zagrożenia – wynikające przede wszystkim z czynników zewnętrznych stwarzających niebezpieczeństwo dla zmiany niekorzystnej.

Mocne strony:

- atrakcyjny układ środowiska naturalnego,
- korzystne warunki bioklimatyczne,

¹⁰ Raport z Realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna za okres 2012 – 2013 r.

- atrakcyjne elementy środowiska przyrodniczego (objęte ochroną),
- wysoki udział Użytków rolnych,
- znaczny areał terenów leśnych,
- bioróżnorodność środowiska przyrodniczego i zasoby naturalne (gaz, ropa, drewno, woda, zwierzyzna itp.),
- wystarczająca wydajność istniejących stacji na ujściach wody,
- organizacja konkursów ekologicznych,
- duże zaangażowanie władz samorządowych w popularyzację wiedzy ekologicznej

Słabe strony:

- potencjalne zagrożenie gleb erozją wietrzną,
- nieodpowiednio uregulowane stosunki wodne (okresowe występowanie stanów powodziowych),
- degradacja krajobrazu (zaśmiecanie i tworzenie tzw. dzikich wysypisk),
- brak monitoringu emisji pól elektromagnetycznych,
- zły stan nawierzchni drogowych (wpływający na propagację hałasu),
- brak szybkich połączeń kolejowych,
- brak utwardzonych dróg w niektórych częściach gminy
- część mieszkańców nie objętych siecią kanalizacji sanitarnej,

Szanse:

- dostępność środków unijnych,
- zaktualizowane, zaostrzone przepisy z zakresu ochrony przyrody i środowiska , dostosowane do wymogów unijnych,
- skoordynowane działań prośrodowiskowych na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządowej,
- zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpiecznie ekologicznie technologie), minimalizacja zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego oraz racjonalna
- gospodarka odpadami stałymi (recykling),
- wzrost akceptacji społecznej dla działań zrównoważonego rozwoju,

Zagrożenia:

- skomplikowane procedury ubiegania się o pomocowe środki unijne,
- konkurencja innych ośrodków i regionów w pozyskiwaniu kapitału zewnętrznego,
- nadal za niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg,
- wzrastające natężenie ruchu samochodowego,
- nadal niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców,
- marginalizacja południowej części województwa, w tym Gminy Korczyna.

6.2. Podsumowanie

W świetle prowadzonych badań (WIOŚ w Rzeszowie) należy uznać stan środowiska gminy za dość dobry. We wcześniejszych rozdziałach programu przeprowadzono szczegółową analizę stanu i jakości poszczególnych elementów środowiska Gminy Korczyna, która umożliwiła identyfikację najkwaśniejszych zagrożeń.

Najważniejsze problemy Gminy Korczyna w zakresie ochrony środowiska to:

- zanieczyszczenie powietrza,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- niewystarczająco rozbudowana sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków,
- degradacja gleb i powierzchni ziemi,
- niewykorzystywanie energii odnawialnej,
- zły stan techniczny dróg wpływający na propagację hałasu.

Jako nadrzędną zasadę obowiązującą w Programie należy przyjąć zrównoważony rozwój, przez co należy rozumieć taki rozwój społeczno – gospodarczy.

Zintensyfikowania wysiłków w świetle planowanego rozwoju wymagać będzie ochrony bioróżnorodności, krajobrazu, ciągłości systemów ekologicznych i gleb.

7. Założenia wyjściowe do Programu Ochrony Środowiska

7.1. Analiza obowiązującego stanu prawnego

POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 (dokument przyjęty Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009—2012 z perspektywą do roku 2016”).

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego oparte przede wszystkim o zasady zrównoważonego rozwoju (zgodnie z art. 5 Konstytucji RP). Kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016:

Polityka ekologiczna Państwa jest to najważniejszy dokument strategiczny, który poprzez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego.

W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji - parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Ponadto opracowany dokument był nazbyt ogólnikowy, a także zawierał wiele nieaktualnych elementów szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego. Dlatego też w 2008 roku opracowano nowy dokument pod nazwą „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”. Dokument jest drugim z rzędu dokumentem strategicznym, którego opracowanie jest wymagane ustawą Prawo ochrony środowiska. Ustawa Prawo ochrony środowiska w art.13 stwierdza, że polityka ekologiczna Państwa ma na celu stworzenie

warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej Państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym. Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej Państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna Państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa jest przyjęta w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. We wdrażaniu niniejszego programu istotne znaczenie będą miały zasady uszczegóławiające zasadę nadrzędną, a będą nimi zasady:

- Przeważności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- Integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- Równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- Uspołecznienia,
- „Zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- Prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- Stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem),
- Skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa

Ochrona zasobów naturalnych

Poprawa oraz ochrona zasobów naturalnych ma nastąpić na skutek następujących działań:

- Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji, na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego,

- Wyznaczenie obszarów cennych przyrodniczo (HNV – high nature value), które będą odgrywać istotną rolę w monitorowaniu realizacji instrumentów polityki ochrony bioróżnorodności biologicznej na obszarach rolnych i leśnych, racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, tj. maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- Rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą, racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów wód podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją,
- Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- Wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

W zakresie ochrony przyrody:

- Zakończenie prac nad pełną inwentaryzacją i waloryzacją różnorodności Polski i ustanowienie pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000,
- Przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt, grzybów,
- Przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju,
- Wsparcie procesu opracowywania planów ochrony dla obszarów chronionych,
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- Ciągły nadzór nad wdrażaniem sieci obszarów Natura 2000 i jej monitorowanie,
- Egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- Rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- Wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- Kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych uwzględniająca utworzenie nowych parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz powstawanie form i obiektów ochrony przyrody,

- Opracowanie Krajowej Strategii Postępowania z Inwazjami Gatunkami Obcymi (wynikające z Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk),
- Opracowanie Krajowej Strategii Ochrony Dużych Drapieżników,
- Ratyfikacja porozumienia o ochronie afrykańsko – azjatyckich wędrownych ptaków wodnych, wynikająca z Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt,
- Opracowanie nowej ustawy dotyczącej dopuszczenia organizmów GMO do środowiska – Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych, Ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi,
- Prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

W zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- Aktualizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”,
- Tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi oraz dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- Utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie poprzez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych,
- Dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska,
- Zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych,
- Realizacja programu restytucji cisa w Polsce,
- Rozbudowa funkcji leśnych banków genów,
- Wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

W zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi:

- Wyodrębnienie w ramach gospodarowania wodami dwóch sektorów, tj. sektora zarządzania zasobami wodnymi oraz sektora administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
- Stopniowe wprowadzanie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie przez nich z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
- Pełne dostosowanie polskiego prawa do prawa UE,
- Opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego gospodarowania wodami spójnego z systemem informatycznym resortu „Środowisko”,
- Przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która będzie wskazywała obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- Wyznaczenie obszarów zalewowych, tam gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
- Realizacja zadań wynikających z ustawy – Prawo wodne, przez Państwową Służbę Hydrologiczno – Meteorologiczną i Państwową Służbę Hydrogeologiczną,
- Realizacja projektów ze środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
- Modernizacja systemów melioracyjnych poprzez zaopatrzenie ich w urządzenia podpiętrzające wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,

- Dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- Rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych). W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
  - Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
  - Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa zintegrowanego,
  - Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promowanie takiej żywności,
  - Rozwój monitoringu gleb,
  - Finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
  - Zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.

W zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi:

- Ułatwienie dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo – rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologiczno – górniczego,
- Ułatwienie dostępu do map i danych geologicznych,
- Uzupelnienie bazy danych geologiczno – inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
- Tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- Zakończenie prac nad systemem osłony przeciwosuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- Określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- Prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii,
- Pozyskiwanie energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- Promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić na skutek następujących działań:

- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,
- Zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza atmosferycznego,
- Całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski,
- Ochrona wód poprzez realizację Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- Redukcja całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych o 75 % poprzez zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2.000 RLM,

- Utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel będzie realizowany poprzez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego kraju, Prowadzenie odpowiedniej gospodarki odpadami,
- Znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- Zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- Pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodowych i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- Ocena narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- Zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- Stworzenia efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami REACH.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa w zakresie środowisko a zdrowie:

- Zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa,
- Opracowanie zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanym z dopuszczeniem inwestycji do realizacji,
- Poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego poprzez poprawę wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- Wspólne działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- Wspólne prowadzenie akcji edukacyjno – szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska,
- Doposażenie Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno – ekologicznego,
- Sporządzenie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

W zakresie jakości powietrza:

- Dalsza redukcja emisji SO₂ , NO_x oraz pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii (zadanie jest bardzo trudne ponieważ większość procesów przemysłowych w przemyśle oparta jest na spalaniu węgla),
- Uchwalenie nowej Polityki energetycznej Polski do 2030 r. w której zawarte będą mechanizmy stymulujące oszczędność energii oraz te które będą promowały rozwój odnawialnych źródeł energii,
- Modernizacja systemu energetycznego,
- Podjęcie działań w sprawie gazyfikacji węgla (w tym także gazyfikacji podziemnej) oraz podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- Opracowanie i wdrożenie przez marszałka określonego województwa, programu naprawczego w 161 strefach miejskich, gdzie zanotowano przekroczenie standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w Dyrektywie CAFE. W zakresie ochrony wód:

- Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15.000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnej wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet I),
- Uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno – środowiskowym kraju,
- Opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze wszystkich źródeł przemysłowych,
- Realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- Wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- Wyposażenie jak największej liczby gospodarstw w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
- Ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- Rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Wdrożenie praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

W zakresie gospodarki odpadami:

- Zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddawać procesom odzysku,
- Finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie nowych technologii w tym zakresie,
- Wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- Finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małodopadowe),
- Realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- Intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- Wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów, W zakresie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:
  - Sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dróg krajowych i lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
  - Likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, a także budowę ekranów akustycznych,

- Wykorzystanie planowania przestrzennego dla rozdzielenia potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkalnych,
- Rozwój systemu monitoringu hałasu,
- Zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska oraz szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru,
- Opracowanie przez Ministerstwo Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- Zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródło promieniowania.

W zakresie substancji chemicznych w środowisku:

- Przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych,
- Kontynuacja programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwania azbestu, mogilników,
- Szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z aktualizacją I, II i III.

Według „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, który ma za zadanie realizację celów wyznaczonych w Dyrektywie Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG), w przypadku Gminy Korczyna, należy zapewnić do 2015 r. doprowadzenia systemami kanalizacji zbiorczej ścieków komunalnych z aglomeracji do oczyszczalni przy zapewnionym stopniu obsługi aglomeracji tymi systemami na poziomie: 90 % RLM (dotyczy aglomeracji o RLM wynoszącej ≥ 15.000 i < 100.000).

Uwarunkowania wynikające z Krajowego i Wojewódzkiego Programu Usuwania Azbestu

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032

(Przyjęty Uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. oraz zmienionego Uchwałą Rady Ministrów nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.). Cele nadrzędne dokumentu to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Cele określone w dokumentach osiągnąć będą poprzez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach: krajowym, wojewódzkim i lokalnym, finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

Uwarunkowania wynikające z Krajowego Planu Gospodarki Odpadami

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 (Przyjęty Uchwałą Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie "Krajowego planu gospodarki odpadami 2014").

Celem KPGO 2014 oraz WPGO jest wprowadzenie w Polsce efektywnego systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Cele nadrzędne to:

- przerwanie powiązania pomiędzy rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym oraz kładzenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów i na ponowne ich użycie;
- zwiększenie udziału odzysku, a w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych, oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów;
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- utworzenie i uruchomienia bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami.

POLITYKA EKOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Podstawową zasadą polityki ekologicznej województwa podkarpackiego, przyjętą w dokumentach strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym, jest zasada zrównoważonego rozwoju. W dokumencie „Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020” ochrona środowiska stanowi jeden z priorytetów rozwoju województwa podkarpackiego, podobnie jak w innych ważnych dla ochrony środowiska dokumentach strategicznych jak: „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego” i „Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego”.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim od wielu lat zmierzają do:

1. poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami m.in. poprzez wdrażanie proekologicznych wzorców produkcji i nowoczesnych technologii (technologie małoodpadowe, materiałooszczędne, energooszczędne i wodooszczędne, proekologiczne systemy organizacji i zarządzania),
2. osiągnięcia bezpieczeństwa ekologicznego, w tym zapewnienia odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki województwa i kraju oraz ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i środowisko (minimalizacja negatywnych skutków zjawisk naturalnych np. powodzi, przeciwdziałanie poważnym awariom);
3. utrzymania i zwiększania trwałości i odnawialności procesów ekologicznych oraz stabilności ekosystemów;
4. rozwoju gospodarczego województwa i zaspokojenia aspiracji mieszkańców regionu przy wykorzystaniu potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych województwa (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.), zapewnienia dostępu

społeczeństwa do informacji o środowisku, do udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska oraz do wiedzy ekologicznej;

5. od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej:
  - zapewnienia zgodności polityki ekologicznej z kierunkami i zakresem działań przyjętych w polityce ekologicznej Unii Europejskiej;
  - zintensyfikowania współpracy z sąsiadami i innymi krajami w rozwiązywaniu problemów transgranicznych, zwłaszcza w zmniejszeniu wzajemnych przepływów zanieczyszczeń oraz budowie systemów zapobiegania i ostrzegania;
  - doskonalenia struktur zarządzania środowiskiem na szczeblu administracji wojewódzkiej.

O skuteczności prowadzonej polityki w zakresie poprawy stanu środowiska świadczą wyniki corocznego monitoringu środowiska. Wskazują one powolną, ale sukcesywną poprawę jakości takich elementów środowiska jak: woda, powietrze, gleby. Na podstawie **oceny aktualnego stanu środowiska** stwierdza się, że nadal rozwiązania wymagają takie **problemy województwa podkarpackiego** jak:

- nie zadowalająca jakość wód przeznaczonych do spożycia, zwłaszcza na obszarach wiejskich;
- niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego i obszary osuwiskowe;
- niezadowalająca gospodarka odpadami (podobnie jak na terenie całego kraju);
- zagrożenia związane z transportem (zwłaszcza hałasem i wibracjami) i składowaniem substancji chemicznych (zapobieganie poważnym awariom);
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych przemysłu wydobywczego, głównie górnictwa siarkowego;
- zachowanie istniejących walorów i ich racjonalnego wykorzystania, w tym skuteczna ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej;
- lokalne przekroczenia standardów jakości powietrza i gleb, hałasu, promieniowania elektromagnetycznego, zwłaszcza w obszarach najintensywniejszego zagospodarowania i zaludnienia (Korczyna);
- niski, w stosunku do potencjalnych możliwości udział produkcji energii pochodzących ze źródeł odnawialnych;
- konflikty na styku ochrona przyrody i rozwój inwestycyjny, zwłaszcza w sytuacji malejących nakładów na ochronę przyrody.

8. Cele i funkcje Programu¹¹

Strategia długoterminowa będzie stanowić podstawę planowania działań w zakresie ochrony środowiska w latach 2014-2021 na terenie gminy.

Strategia do roku 2021 została sformułowana w oparciu o ocenę stanu istniejącego, tendencje mające istotne znaczenie dla przyszłości gminy i najważniejsze kierunki rozwojowe. Została ona opracowana w odniesieniu do poszczególnych elementów

---

¹¹ Opracowano na podstawie „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 r.”

środowiska przyrodniczego, dla których zdefiniowano długoterminowe cele i opisano strategię ich osiągnięcia.

Strategia Programu ochrony środowiska ma na celu zachowanie najcenniejszych elementów środowiska i poprawę jego stanu. Jako główne cele programu Gminnego przyjmuje się następujące priorytety:

1. OCHRONA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH - PROPRIYETET 1
2. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA - PRIORYTET 2
3. GOSPODARKA ODPADAMI - PRIORYTET 3
4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU - PRIORYTET 4
5. POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ - PRIORYTET 5
6. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU ORAZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW - PRIORYTET 6
7. OCHRONA PRZED HAŁASEM - PRIORYTET 7
8. OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN - PRIORYTET 8
9. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB - PRIORYTET 9
10. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM - PRIORYTET 10

Ustalenia programu obejmują:

- 1) strategię ochrony i poprawy stanu środowiska, a w niej:
  - a) określone cele strategiczne
  - b) działania inwestycyjne i pozainwestycyjne ustalone w ramach, każdego z wyznaczonych celów średniookresowych lub długookresowych, ustalone według stopnia ważności dla realizacji Programu.
- 2) zarządzanie Programem, w tym: działania kontrolne realizacji Programu
- 3) koszty i źródła finansowania Programu (środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe).

8.1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych - priorytet 1

Podstawowym celem jest – osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Osiągnięcie założonego kierunku będzie możliwe poprzez budowę , rozbudowę systemów kanalizacyjnych, modernizację oczyszczalni ścieków , a także propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach, dla których takie inwestycje są ekonomicznie uzasadnione. W zakresie zaopatrzenia w wodę będą modernizowane, budowane i rozbudowywane sieci wodociągowe oraz stacje uzdatniania wody.

Cele długoterminowe:

- Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
- Zapewnienie odpowiedniej jakości wody do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych .

Działania w kierunku osiągnięcia założonych celów:

- 1) Budowa oczyszczalni ścieków zgodne z wymogami Unii Europejskiej oraz Planami Aglomeracji.
- 2) Budowa kanalizacji sanitarnej, zgodnie z planami inwestycyjnymi i projektowymi poszczególnych miejscowości,
- 3) Budowa szczelnych – zbiorników bezodpływowych z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków ,
- 4) budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których prowadzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadnione (obszary górskie, obszary z rozproszoną zabudową),
- 5) Stosowanie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych w celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa,
- 6) Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej dostarczającej ludności odpowiednio jakościowo wodę;
- 7) Modernizacja ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami unijnych. (zgodnie z planami poszczególnym jednostek oraz gmin).

Działania nie inwestycyjnie:

- 1) prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony jakości wód, powiązanego z edukacją ekologiczną;
- 2) stosowanie zasad ujętych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych;
- 3) pełne zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych oraz aktualizacja ewidencji i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania.

Poniżej przedstawiono wykaz planowanych zadań inwestycyjnych w zakresie realizacji tego priorytetu :

1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krasna wraz z gminną oczyszczalnią ścieków – koszt 10,8 mln. zł
2. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Węglówka wraz z gminną oczyszczalnią - koszt 15,350 mln zł
3. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Korczyna „Podzamcze”
4. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Czarnorzeki
5. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Iskrzynia

6. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Iskrzynia w latach 2019-2022

8.2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska - priorytet 2

Cele długoterminowe:

- Cel nr 1 - Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego
- Cel nr 2 - Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja .

Kierunki działań:

- **Ochrona przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie skutkom suszy**

Działania inwestycyjne:

- 1) zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.);
  - 2) utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie;
  - 3) wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów),
- **Minimalizowanie negatywnych skutków zjawisk geodynamicznych**

Działania inwestycyjne:

- 1) prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach osuwisk oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozwojem ruchów masowych ziemi,
  - 2) właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (wyłączenie z zabudowy, zadrzewianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne),
- **Zmniejszanie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego**

Działania inwestycyjne:

- 1) modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych;
- 2) przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne,
- 3) likwidacja skutków osuwisk,

Działania nie inwestycyjnie:

- 1) wspieranie programów edukacji i informowania społeczeństwa w zakresie wystąpienia nadzwyczajnych sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia, w tym wystąpienia poważnych awarii, ekstremalnych zdarzeń pogodowych (np. wichury, powodzie),

8.3. Gospodarka odpadami - priorytet 3

Gospodarka odpadami na terenie Gminy realizowana jest zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (WPGO). WPGO został opracowany na lata 2012 – 2017 z perspektywą 2018-2023.

Podstawowe cele ekologiczne realizowane w ramach priorytetu dotyczą zwiększenia udziału odzysku lub recyklingu odpadów poprzez przyjęcie określonych limitów czasowych i ilościowych.

Cel:

- Cel nr 1 – Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów oraz optymalizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Kierunki działań :

- redukcja ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi, recyklingowi i unieszkodliwianiu innymi metodami niż składowanie,
- wykorzystanie nowych technologii do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych (np. suszarnie, spalarnie) – należy uwzględnić szczególnie przy budowie nowych oczyszczalni ścieków

Działania określone w WPGO dotyczą trzech grup odpadów tj. odpadów komunalnych (grupa 20), odpadów niebezpiecznych (grupy 01 - 19) i odpadów innych niż niebezpieczne (grupy 01 - 19). Planuje się działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ich ilości i minimalizacji znaczącego oddziaływania na środowisko. Poniżej sformułowane kierunki działań są spójne z działaniami określonymi w WPGO, które określa szczegółowe cele, działania i przedsięwzięcia.

Działania inwestycyjne:

- 1) Modernizacja i dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska;
- 2) wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod

zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanych technologii (na terenie województwa kończą się możliwości rolniczego zagospodarowania osadów ściekowych i w najbliższej perspektywie należy już na poziomie gminnym szukać alternatywnych rozwiązań),

- 3) likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów;
- 4) realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem.

Działania nie inwestycyjnie :

- 1) intensyfikacja działań edukacyjno - informacyjnych promujących zapobieganie powstawaniu odpadów oraz właściwe postępowanie z wytworzonymi odpadami, w tym w szczególności w zakresie segregacji odpadów;
- 2) organizacja nowych i rozwój istniejących systemów zbierania odpadów, w tym odpadów komunalnych opartych o regiony gospodarowania odpadami (RGO), oraz odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych (małe i średnie przedsiębiorstwa), z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych (gospodarstwa domowe);

8.4. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu - priorytet 4

Realizacja priorytetu powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz do poprawy warunków życia ludzi i eliminacji zagrożeń ich zdrowia.

Cele:

- Cel nr 1 - Osiągnięcie oraz utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza atmosferycznego.
- Cel nr 2 - Przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Kierunki działań :

- **Ochrona powietrza atmosferycznego**

Działania inwestycyjne:

- 1) redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii),
- 2) termomodernizacja i termorenowacja budynków,
- 3) ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem.

- Modernizacja i bieżące utrzymanie dróg gminnych. Modernizacja dróg gminnych, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego,
- 4) Rozbudowa sieci gazowych , dalsza gazyfikacja gminy

Działania nie inwestycyjne:

- 1) działania edukacyjne i promocyjne dotyczące upowszechniania wykorzystania odnawialnych źródeł energii, stosowania ekologicznych nośników energii, edukacja na temat szkodliwości spalania materiałów odpadowych różnego pochodzenia;
- 2) promowanie komunikacji zbiorowej i ruchu rowerowego szczególnie na terenach miejskich;
- 3) promocja gazu ziemnego oraz drewna jako surowca przyjaznego człowiekowi.

Ochrona klimatu

Działania inwestycyjne:

- 1) działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- 2) działania w zakresie gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości - jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych),
- 3) tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych,
- 4) redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację układów technologicznych kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych oraz sieci ciepłych, budowę sieci gazowych, termomodernizację i termorenowację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,

Działania nie inwestycyjne:

- 1) kontrola wdrażania opracowanych programów ochrony powietrza;
- 2) propagowanie zwiększania wykorzystania paliw alternatywnych (np. biopaliwa);
- 3) promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii;

Poniżej przedstawiono wykaz planowanych zadań inwestycyjnych w zakresie realizacji tego priorytetu :

- 1) Remonty drogi w miejscowości Iskrzynia ul. Słoneczna , ul. Szkolna
- 2) Remont drogi w miejscowości Korczyna ul. Trembacka + budowa mostu na ul. Armii Krajowej i ul. Pigoń
- 3) Termomodernizacja budynków publicznych
- 4) Renowacja Dworu Szepetyckiego w Korczynie – dostosowanie dla potrzeb Gminnego Ośrodka Kultury – 1 mn zł w latach 2014 -2015
- 5) Plan Gospodarki niskoemisyjnej – w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego wspólnie z gminami powiatu krośnieńskiego

8.5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność - priorytet 5

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2012 r., poz. 1059 z późn. zm.) nakłada na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną, obowiązek zakupu energii elektrycznej wytwarzanej na terytorium kraju z odnawialnych źródeł energii przyłączonych do sieci.

Konieczność wykorzystywania alternatywnych źródeł wynika głównie z potrzeby ograniczenia szkodliwych produktów spalania pierwotnych nośników (węgla i jego odmian) ograniczonej ilości źródeł kopalnych, jak również dążenia do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych regionów.

Cele:

- Cel nr 1 - Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto
- Cel nr 2 - Zmniejszanie energochłonności w procesach produkcyjnych

Kierunki działań:

Działania inwestycyjne:

- 1) budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych:
  - a) energetyczne wykorzystanie biogazu (biogazownie rolnicze, biogazownie na oczyszczalniach ścieków, inne);
  - b) instalacje pomp ciepła;
- 2) inwestycje podnoszące efektywność energetyczną:
  - a) budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
  - b) montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych;
  - c) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów - wymiana wyposażenia na energooszczędne.
- 3) budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych m.in. z wykorzystaniem biomasy.

Działania nie inwestycyjne:

- 1) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych
- 2) dążenie do rozwoju ciepłownictwa w oparciu o wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (energia pochodząca z odpadów i niskoemisyjnych paliw, spalanie biogazu, biomasy, pompy ciepła, promieniowanie słoneczne, itp.),
- 3) systematyczne zwiększanie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej;

- 4) podnoszenie świadomości z zakresu energetyki odnawialnej na poziomie lokalnym poprzez programy szkoleniowe w ramach systemu edukacyjnego;

8.6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów - priorytet 6

Rezultatem realizacji priorytetu będzie zachowanie bioróżnorodności w ekosystemach leśnych i nieleśnych gminy, zapewnienie wypełniania przez las wszystkich funkcji, w tym zarówno ekologicznych jak i gospodarczych, zachowanie szczególnych walorów krajobrazu, zapewnienie funkcjonowania korytarzy ekologicznych, a także utrzymanie tradycyjnego krajobrazu wiejskiego przede wszystkim na terenach parków krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu.

Ochrona przyrody, różnorodności biologicznej i krajobrazu realizowana będzie m.in. poprzez:

- ochronę najcenniejszych siedlisk przyrodniczych, gatunków flory i fauny z uwzględnieniem m.in. kryteriów Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 oraz Programu działań na lata 2007-2013;
- sukcesywne opracowywanie planów zadań ochronnych dla obszarów NATURA 2000 oraz wdrażanie ustaleń tych planów,
- ochronę krajobrazu terenów wiejskich (na terenach tych promowany będzie rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki);
- stosowanie przepisów krajowych i wdrażanie Dyrektyw oraz Konwencji międzynarodowych dotyczących ochrony przyrody [2].

Cele:

- Cel nr 1 - Urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków.
- Cel nr 2 Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej.
- Cel nr 3 - Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych,
- Cel nr 4 – Edukacja ekologiczna

Działania :

Działania w zakresie ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej mają w większości charakter pozainwestycyjny są prowadzone w sposób ciągły i wykraczają poza ramy czasowe określone dla Programu.

Działania pozainwestycyjne:

- prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej (praca ciągła);
- propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy działalności przyjazne dla środowiska np. agroturystyka, rolnictwo ekologiczne, usługi ekosystemowe);
- dokumentowanie i tworzenie form ochrony przyrody obejmujących obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- opracowywanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni
- utrzymaniu i wzmacnianiu istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu;
- zintensyfikowanie działań na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa, w tym szkolenia właścicieli lasów niepaństwowych nt. prawidłowych zasad zagospodarowania lasów i prowadzenia gospodarki leśnej oraz projekty informacyjne i edukacyjne;
- Utrzymanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego (parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu)
- respektowanie ustaleń planów ochrony oraz prawnych zasad ochrony poszczególnych form ochrony przyrody.
- Przestrzeganie procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem, sporządzanie planów zagospodarowania przestrzennego (wprowadzenie ograniczeń, ustalenie otuliny wokół cennych obszarów).
- Ograniczanie dzikiej turystyki i rekreacji. Budowa infrastruktury turystyczno - sportowej zimowej i letniej (wyciągi, kąpieliska, trasy jezdzieckie). Organizacja ścieżek przyrodniczo - edukacyjnych, utrzymanie istniejących ścieżek przyrodniczych, punktów widokowych. Utrzymywanie i tworzenie szlaków, turystycznych, miejsc wypoczynków i pól biwakowych.
- Urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków.
- Wspieranie zwalczania kłusownictwa na zwierzyńcu i kłusownictwa rybackiego. Racjonalna gospodarka rybna w rzekach.
- Edukacja ekologiczna

Działania inwestycyjne:

- pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody (sukcesywnie, praca ciągła);
- wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w gminie (sukcesywnie);
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej;
- zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego;
- Ścieżki turystyczne , budowa trasa narciarskiej biegowej

8.7. Ochrona przed hałasem - priorytet 7

Głównym źródłem hałasu kształtującym klimat akustyczny jest hałas komunikacyjny występujący wzdłuż głównych ciągów dróg krajowych i wojewódzkich.

Do najistotniejszych problemów związanych z ochroną przed hałasem, niezbędnych do rozwiązania w gminie , należy niewątpliwie hałas komunikacyjny. Zwiększający się z roku na

rok ruch pojazdów samochodowych na lokalnych ulicach gminy staje się coraz bardziej uciążliwy dla ich mieszkańców, zwłaszcza w dzielnicach, w których zlokalizowane są duże placówki handlowe oraz obiekty użyteczności publicznej. Wymaga to wprowadzania w pewnym zakresie reorganizacji ruchu na niektórych ulicach jak również wprowadzenia ograniczeń.

Stan techniczny dróg ma istotny wpływ na klimat akustyczny wokół nich oraz na ilość spalanej paliwa przez pojazdy samochodowe poruszające się po tych drogach, a tym samym decyduje on o poziomie ujemnego oddziaływania na środowisko w obszarze ich lokalizacji.

Należy zauważyć, że z uwagi na coraz surowsze wymogi stawiane nowym konstrukcjom pojazdów samochodowych (również pod kątem minimalizacji hałasu do środowiska) następuje stopniowe eliminowanie z ruchu drogowego hałaśliwych starych pojazdów. Jednak rosnąca w dużym tempie ilość pojazdów na drogach decyduje o pogarszaniu się sytuacji akustycznej wzdłuż dróg.

Problemy uciążliwości akustycznej podmiotów gospodarczych występują w niewielkim zakresie i mają charakter lokalny.

Cele krótkookresowe :

- Cel nr 1 – Zmniejszenie zagrożenia ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym na obszarach o największym zagrożeniu.
- Cel nr 2 – Zmniejszenie uciążliwości hałasu, poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Kierunki działań :

Zmniejszenie uciążliwości związanej z emisją hałasu do środowiska, a tym samym poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy wymaga podjęcia szeregu zadań natury pozainwestycyjnej, jak i inwestycyjnej.

Działania inwestycyjne:

- 1) realizacja programów ochrony przed hałasem;
- 2) wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny poprzez modernizację istniejącej infrastruktury drogowej ;
- 3) budowa ścieżek rowerowych;
- 4) stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu;
- 5) zabezpieczanie przed degradacją obszarów, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;

Działania nie inwestycyjne:

- 1) preferowanie niekonfliktowych lokalizacji obiektów (właściwe planowanie

- przestrzenne), mogących powodować uciążliwość hałasową.
- 2) edukacja ekologiczna (np. promocja komunikacji zbiorowej, proekologiczne korzystanie z samochodów - carpooling, promocja pojazdów „cichych”);
  - 3) wspieranie projektów służących ograniczeniu emisji do środowiska w tym projektów związanych z realizacją zadań wynikających z programów ograniczenia emisji hałasu oraz dostosowanie do wymogów najlepszych dostępnych technik.

8.8. Ochrona zasobów kopalin - priorytet 8

Ochronę złóż kopalin od strony organizacyjno-prawnej zapewniają przepisy ustaw odnoszące się do:

- korzystania z kopalin - Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 613);
- ochrony kopalin, zasad eksploatacji i rekultywacji – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.);
- ochrony złóż jako zasobu przyrody - ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.) poprzez obowiązek ustalenia w planach zagospodarowania przestrzennego szczególnych warunków zagospodarowania oraz ustawa Prawo geologiczne i górnicze poprzez obowiązek ujawniania udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach za zakresu planowania przestrzennego.

Jako priorytetowe kierunki działań w zakresie ochrony kopalin przyjmuje się m.in.: ochronę eksploatowanych złóż kopalin poprzez maksymalne wykorzystanie zasobów z zastosowaniem optymalnych metod i technologii, uszlachetnianie kopaliny oraz likwidację tzw. „dzikiej” eksploatacji kopalin oraz eliminowanie jej z terenów chronionych (w tym terenów rolniczych o wysokiej bonitacji gleb i obszarów leśnych) .

- Cel nr 1 – Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.
- Cel nr 2 - Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko,

Kierunki działań :

Działania inwestycyjne:

- 1) kontynuacja działań w zakresie racjonalnej gospodarki zasobami kopalin i bieżącej rekultywacji terenów zdewastowanych i zdegradowanych w wyniku eksploatacji;
- 2) bieżąca rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych;
- 3) poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie zasobów surowców o szczególnym znaczeniu gospodarczym, służących rozwojowi i będących atutem regionu tj. gazu ziemnego oraz wód leczniczych i wód termalnych.

Działania nie inwestycyjne:

- 1) kontynuacja ochrony udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach zakresu planowania przestrzennego;
- 2) eliminacja nielegalnego wydobycia surowców poprzez wzmocnienie systemu kontroli;

8.9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb - priorytet 9**Cele krótkookresowe:**

- Cel nr 1 - Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych.
- Cel nr 2 - Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.
- Cel nr 4 - Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.

Kierunki działań :**Działania inwestycyjne:**

- 1) sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym eksploatacji surowców, składowania odpadów, spowodowanych czynnikami naturalnymi oraz rewitalizacja terenów przemysłowych.
- 2) bieżąca identyfikacja i likwidacja szkód powstałych w powierzchni ziemi (przekroczeń standardów ziemi i gleby)
- 3) unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług.

Działania nie inwestycyjne:

- 1) monitoring gleb ukierunkowany na rejestrowanie zmian powodowanych przez różnorakie ich użytkowanie (w tym nadmierną eksploatację) i kontynuowanie identyfikacji terenów o przekroczonych standardach jakości gleb;
- 2) wspieranie rolnictwa ekologicznego, przedsięwzięć rolno-środowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt;

- 3) wspieranie dobrych praktyk rolniczych i restrykcyjne przestrzeganie zasad dotyczących ochrony gleb w działalności gospodarczej;

8.10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym - priorytet 10

Cele krótkookresowe

- Cel nr 1 –Monitoring pól elektromagnetycznych, oraz uzupełnianie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania.
- Cel nr 2 – Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego

Kierunki działań :

Podstawowe kierunki działań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym mają charakter nie inwestycyjny i dotyczyć będą prowadzenia badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem.

Działania nie inwestycyjne:

- 1) preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- 2) kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych.

9. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych

W harmonogramie realizacyjnym przygotowanym dla Gminy Korczyna, poszczególnym celom strategicznym przyporządkowano konkretne zadania z oszacowaniem czasu ich realizacji (lub określeniem czy zadania ma charakter ciągły) oraz instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować.

Obowiązujące akty prawne nakładają na organy administracji samorządowej szeroki zakres obowiązków dotyczących ochrony środowiska. Według definicji wyrażonej na przykład w art. 3, pkt. 15 ustawy – Prawo ochrony środowiska, organami ochrony środowiska są organy administracji powołane do wykonywania zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska stosownie do określonej właściwości. Przepis art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska jako organ ochrony środowiska wskazuje m.in. starostę (jako organ samorządowy). Zatem w ustawach sektorowych zostały określone obowiązki i kompetencje starosty. Samorząd powiatowy zajmuje się realizacją zadań wynikających z zakresu prawa ochrony środowiska, prawa wodnego, górniczego i geologicznego, ochrony przyrody,

gospodarki leśnej, prawa łowieckiego, rybactwa śródlądowego.

W ramach wyznaczonego harmonogramu realizacyjnego, zadania podzielono na zadania własne gminy i zadania koordynowane (wspólne z innymi jednostkami zajmującymi się działaniami proekologicznymi oraz infrastrukturą zapewniającą ochronę środowiska).

- zadania własne gminy – przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;
- zadania koordynowane – pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

9.1. Harmonogram zadań ekologicznych

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
OCHRONA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH PROPRIETET 1								
1	Budowa oczyszczalni ścieków zgodne z wymogami Unii Europejskiej oraz Planami Aglomeracji.	Koszty łączne w punkcie 2					2015 - 2022	Gmina Korczyna
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	Budowa kanalizacji sanitarnej, zgodnie z planami inwestycyjnymi i projektowymi (planami Aglomeracji Kanalizacyjnych)	1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Krasna wraz z gminną oczyszczalnią ścieków – koszt 10,8 mln. zł 2. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Węglówka wraz z gminną oczyszczalnią - koszt 15,350 mln zł					2015 - 2022	Gmina Korczyna
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
3	Budowa szczelnych – zbiorników bezodpływowych z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków , budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których prowadzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadnione (obszary górskie, obszary z rozproszoną zabudową),	brak szczegółowych danych kosztowych, ze względu na ilość podmiotów realizujących zadania. Koszt budowy zbiornika bezodpływowego 3-5 tys. zł Koszt budowy przydomowej oczyszczalni ścieków 5-15 tys. zł Dotacje na biologiczne oczyszczalnie ścieków do 3 tys zł					2015 -2022	właściciele posesji
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
4	Stosowanie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa,	brak szczegółowych danych kosztowych. Koszt od 2 tys. zł					2015 - 2022	Rolnicy indywidualni na terenie Gminy, Gmina Korczyna
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
5	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej dostarczającej ludności odpowiednio jakościowo wodę; zgodnie z planami inwestycyjnymi i projektowymi poszczególnych jednostek, przedsiębiorstw i gmin, opracowywanie dokumentacji projektowych i technicznych,	1. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Korczyna „Podzamcze” 2. Budowa sieci Wodociągowej w miejscowości Czarnorzeki 3. Budowa sieci Wodociągowej w miejscowości Iskrzynia 4. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Iskrzynia w latach 2019-2022					2015 - 2022	Przedsiębiorstwa, Zakłady, jednostki odpowiedzialne za OBIEKTY GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ na terenie gmin, Gminy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
6	Modernizacja ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami unijnych. (zgodnie z planami poszczególnym jednostek oraz gmin).	brak szczegółowych danych kosztowych, ze względu na ilość przedsiębiorstw i zakładów działających na terenie gminy					2015 -2022	Przedsiębiorstwa, Zakłady, jednostki odpowiedzialne za OBIEKTY GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ na terenie gmin, Gminy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA - PRIORYTET 2								
1	1) zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.); 2) utrzymanie naturalnego charakteru cieków	brak szczegółowych danych kosztowych					2015 -2022	Gmina, WZMiUW, RZGW, UW, Powiat

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
	poza terenami o zwartej zabudowie; 3) wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów),	Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	1) modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych; 2) przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, 3) likwidacja skutków osuwisk,	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	UW, Powiat , Gmina
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE.						
GOSPODARKA ODPADAMI - PRIORYTET 3								
1	modernizacja i dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska;	brak szczegółowych danych kosztowych, Koszty eksploatacji PSZOK – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – 50 tys. zł/rok					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, jednostki odpowiedzialne za obiekty związane z gospodarką odpadami na terenie gmin, Gmina.
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy środki pomocowe UE, WFOŚiGW,						
2	wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanych technologii (na terenie gminy kończą się możliwości rolniczego	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, jednostki odpowiedzialne za obiekty związane z gospodarką odpadami na terenie gmin, Gminy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
	zagospodarowania osadów ściekowych),							
3	likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów	brak szczegółowych danych kosztowych, szacunkowy koszt od 10 tys. zł					zadanie ciągłe	Gminy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, WFOŚiGW,						
4	realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem	brak szczegółowych danych , wymiana pokrycia dachowego na budynku mieszkalnym – koszt od 20- 30 tys. zł Dofinansowanie z Urzędu Gminy w Korczynie – około 10 tys. zł/ rok					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Gminy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, WFOŚiGW,						
OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU – PRIORYTET 4								
1	Redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii),	brak szczegółowych danych kosztowych, modernizacja kotłowni : koszt od 50 tys. – do 400 tys. zł					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Gmina, podmioty gospodarcze, właściciele i zarządcy budynków, inwestorzy indywidualni
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
2	Termomodernizacja i termo renowacja budynków,	brak szczegółowych danych kosztowych. Koszt docieplenia budynków od 10 tys. do 500 tys. zł (przy kompleksowej termomodernizacji np. bloku spółdzielni) Termomodernizacja budynków publicznych 1) Renowacja Dworu Szepetyckiego w Korczynie – dostosowanie dla potrzeb Gminnego Ośrodka Kultury – 1 mln zł w latach 2014 -2015 2) Plan Gospodarki niskoemisyjnej – w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego wspólnie z gminami powiatu krośnieńskiego					2015 - 2022	Zakłady, Gmina, właściciele i zarządcy budynków, inwestorzy indywidualni
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
3	ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem. Modernizacja dróg gminnych, modernizację istniejących połączeń komunikacyjnych, remonty nawierzchni i przebudowy dróg o małej przepustowości, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego, odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic w miastach. Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne .	brak szczegółowych danych kosztowych, brak szczegółowych danych kosztowych, z budżetów gminny około 300 tys. zł rocznie budowa ścieżek rowerowych – 10 tys. zł /rok 1) Remonty drogi w miejscowości Iskrzynia ul. Słoneczna, ul. Szkolna 2) Remont drogi w miejscowości Korczyzna ul. Trembacka + budowa mostu na ul. Armii Krajowej i ul. Pigoń 3) Wykonanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego w m.Korczyzna					zadanie ciągłe	Powiat, Gmina
		Środki własne jednostek realizujących – zarządców dróg, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty,						

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, starostwa, budżet państwa.						
4	Rozbudowa sieci gazowych , dalsza gazyfikacja gminy	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Podkarpacka Spółka Gazownicza
		Środki własne jednostki realizującej, fundusze UE, dotacje, kredyty						
POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ – PRIORYTET 5								
1	Budowa urzędzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych: 1) energetyczne wykorzystanie biogazu (biogazownie rolnicze, biogazownie na oczyszczalniach ścieków, inne);	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa energetyczne Zakłady, inwestorzy indywidualni
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	Inwestycje podnoszące efektywność energetyczną: 1) budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii; 2) montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych; 3) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów - wymiana	brak szczegółowych danych kosztowych, ze względu na ilość zakładów działających na terenie gminy					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa energetyczne Zakłady, Gmina, inwestorzy indywidualni
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty. Koszty: instalacji solarnej dla budynku mieszkalnego : od 10 tys. zł. Docieplenie budynku mieszkalnego : od 20 tys. zł						

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
	wyposażenia na energooszczędne.							
3	Budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych m.in. z wykorzystaniem biomasy.	brak szczegółowych danych kosztowych, Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty,					2015 -2022	Przedsiębiorstwa, Zakłady, inwestorzy indywidualni, Gmina
OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU, ORAZ ZRÓWNO - WAŻONY ROZWÓJ LASÓW – PRIORYTET 6								
1	Urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków.	z budżetu gminny Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy,					zadanie ciągłe	Gmina
2	Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej	brak szczegółowych danych kosztowych, Środki własne jednostek realizujących RDLP, Nadleśnictwa , środki pomocowe UE, kredyty,					zadanie ciągłe	RDLP, Nadleśnictwa
3	Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Powiat , Gminy, zarządcy terenu, RDOS

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty,						
4	Edukacja ekologiczna. Współpraca z ośrodkami edukacji ekologicznej Parków Krajobrazowych, współpraca ze szkołami i organizacjami.	W szkole w Węglówce sejmik Ekologiczny 1 tys. zł/rok Budowa trasy narciarskiej- biegowej - 50 tys. zł					zadanie ciągłe	Gmina, organizacje,
		Środki własne Gminy						
5	Aktualizacja Gminnego Programu Ochrony Środowiska Planu (co najmniej co 4 lata)	Okolo 5 tys. zł					Co 4 lata	Gmina,
		Środki własne , budżet gminy						
OCHRONA PRZED HAŁASEM – PRIORYTET 7								
1	Realizacja programów ochrony przed hałasem	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Powiat, Gminy, podmioty gospodarcze
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	Wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej;	zgodnie z założeniami poszczególnych zarządców dróg					zadanie ciągłe	Gmina Korczyna.

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty, RPO,						
3	Budowa ścieżek rowerowych;	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Gmina Korczyna.
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty,						
4	Stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu;	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Gmina.
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy, środki pomocowe UE, kredyty,						
5	Zabezpieczanie przed degradacją obszarów, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Gmina,
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, starostwa, budżet państwa.						
OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN – PRIORYTET 8								

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
1	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Gmina. Podmioty gospodarcze, Powiat (koncesje) Urząd Górniczy
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko,	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Gmina. Podmioty gospodarcze, Powiat (koncesje) Urząd Górniczy
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB – PRIORYTET 9								
1	Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych,	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Podmioty gospodarcze, Powiat, Nadleśnictwa, RDOŚ
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.	brak szczegółowych danych kosztowych, ze względu na ilość przedsiębiorstw i zakładów działających na terenie gminy					zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwa, Zakłady, Podmioty gospodarcze, Powiat, WIOŚ, RDOŚ

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
		Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
3	Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi.	brak szczegółowych danych kosztowych, ze względu na ilość zakładów działających na terenie gminy					zadanie ciągłe	WIOŚ, Przedsiębiorstwa, Zakłady, Podmioty gospodarcze, Powiat, Nadleśnictwa, RDOŚ
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty,						
4	Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Powiat, Nadleśnictwa
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty,						
OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM - PRIORYTET 10								
1	kontynuacja monitoringu pomiaru pól elektromagnetycznych	Koszty administracyjne					zadanie ciągłe	WIOŚ, Gmina
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
2	preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;	brak szczegółowych danych kosztowych,					zadanie ciągłe	Gmina, Powiat

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji w poszczególnych latach /źródło finansowania					Szacowany termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
		2014	2015	2016	2017	2014 - 2017		
		Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW						
3	inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu, kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych	Koszty administracyjne			Środki własne jednostek realizujących, budżety gmin, środki pomocowe UE, kredyty,		2014 -2017	WIOŚ, Gmina, Powiat, UW

10. Edukacja ekologiczna

10.1. Założenia ogólne

Edukacja ekologiczna znalazła stosowną rangę zarówno w Konstytucji RP (np. 5 i 74) jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach: Prawo ochrony środowiska, o ochronie przyrody i w ustawie o systemie oświaty.

Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21.

W wyniku realizacji ustaleń Agendy 21 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, powstał w 2000 r. dokument pn. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE). Zostały w nim określone cele, z których do podstawowych należą między innymi, upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej. Ważnym celem jest również kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa sprawami środowiska, rozpatrując jego walory w ramach ekonomii, ekologii i wartości społecznych. Ponadto należy umożliwić każdemu człowiekowi zdobywanie wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska i zachęcać mieszkańców do angażowania się w sprawy ochrony środowiska i właściwego korzystania z jego zasobów.

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej identyfikuje i hierarchizuje główne cele edukacji środowiskowej, wskazując jednocześnie możliwości ich realizacji. Jednym z podstawowych zapisów Strategii jest założenie, iż edukacja ekologiczna powinna obejmować całe społeczeństwo, wszystkie grupy wiekowe, zawodowe oraz decydentów na szczeblu centralnym i lokalnym.

Cele zawarte w Strategii Edukacji Ekologicznej i przełożone na konkretne zadania, ujęte zostały w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej (2000/2001). Na podstawie postanowień tego dokumentu, edukacja ekologiczna powinna być realizowana na obszarach jednostek samorządowych, przede wszystkim na obszarze gmin, jednak powinna być także wspierana przez samorządy powiatowe i wojewódzkie.

10.2. Potrzeba edukacji ekologicznej

Edukacja środowiskowa (edukacja ekologiczna) jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „myśleć globalnie, działać lokalnie”. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Potrzeba wdrożenia ekorozwoju, poprzez edukację ekologiczną, pojmowanego jako całościowy harmonijny działań człowieka, korzystającego z zasobów środowiska przyrodniczego w sposób racjonalny, odpowiedzialny oraz gwarantujący ich zachowanie dla przyszłych pokoleń jest obecnie sprawą pilną, godną stawiania jej ponad wszelkimi podziałami. Dlatego też edukacyjne działania proekologiczne powinny integrować całe społeczeństwo.

Obejmuje ona uwzględnianie, we wszystkich działaniach, tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska. Zagadnienia szeroko pojętej ekologii, powinny docierać do

wszystkich grup społecznych i wiekowych. W związku z tym ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w jak najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną.

Niewiele osób rozumie, jaki wpływ na stan i jakość środowiska mają zachowania poszczególnych osób, rodzin i grup społecznych jak również ich przyzwyczajenia, styl życia, sposoby wypoczynku lub odżywiania. Dlatego też edukacja ekologiczna, wspomagająca zrozumienie zależności między człowiekiem, jego wytworami i przyrodą, obejmować musi wszystkich ludzi bez wyjątku – w pierwszej kolejności najmłodszych, którzy mogą skutecznie przekazywać osobom starszym wzorce zachowań proekologicznych. Jedynie wspólny wysiłek wszystkich ludzi razem i każdego z osobna, podejmowany codziennie, w każdym miejscu: w domu, w pracy, podczas wypoczynku, jest w stanie zahamować degradację środowiska, wpłynąć na poprawę jakości naszego życia i zdrowia oraz zapewnić perspektywę godziwego życia przyszłym pokoleniom.

Przewidziany do realizacji program edukacji ekologicznej powinien zawierać następujące zagadnienia:

- potrzebę edukacji ekologicznej,
- uwzględnianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska,
- znalezienie i zróżnicowanie form i treści przekazu, aby w najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną,
- podział mieszkańców na grupy, do których trafiać będą odpowiednio przygotowane formy edukacyjne (np. pracowników samorządowych gminy, dziennikarzy i nauczycieli, dzieci i młodzież, dorosłych mieszkańców oraz przedsiębiorców).

Należy równocześnie wyznaczyć cele i efekty, jakie ma przynieść prowadzona akcja edukacyjno – informacyjna. Są nimi przede wszystkim:

- Ograniczenie zanieczyszczania wód – poprawa jakości wód;
- Dające się zmierzyć, ograniczenie masy odpadów wytwarzanych przez gospodarstwa domowe, a tym samym wydłużenie okresu wykorzystania składowiska odpadów;
- Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza;
- Poprawa stanu zieleni (parki, lasy);

Powstanie trwałych grup mieszkańców, współpracujących z samorządem lokalnym, podejmujących nowe wyzwania w zakresie edukacji ekologicznej;

Zwiększenie sprzyjającego nastawienia społeczności lokalnej do ochrony środowiska oraz zachęcanie lokalnych przedsiębiorców do stosowania ekologicznych, czystych technologii jako sprzyjających technologii, a nie ograniczających rozwój.

Właściwie opracowany Program edukacji ekologicznej powinien również uwzględniać nakłady finansowe oraz możliwości finansowania zadań edukacyjnych przewidzianych harmonogramem programu. Istotna jest również spójność tego programu z założeniami programów edukacyjnych wyższych szczebli (wojewódzkim i krajowym).

Skuteczna realizacja polityki ekologicznej państwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa w realizowaniu celów ekologicznych ma edukacja ekologiczna i zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

11. System finansowania inwestycji

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej zrodziły się dla naszego kraju nowe możliwości i szanse na lepszy rozwój gospodarczy zgodny z ideą ekorozwoju. Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. W obecnych warunkach gospodarczych kraju, są to często jedyne źródła finansowania i realizacji inwestycji. Bardzo ważnym jest, aby władze lokalne podejmowały próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

11.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW).

Budżety dwóch pierwszych funduszy są tworzone głównie z:

- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska – wszelkie firmy, które korzystają z zasobów naturalnych środowiska poprzez m.in. zużywanie wody, zanieczyszczając powietrze atmosferyczne czy wytwarzając odpady płacą za to zgodnie ze stawkami wyznaczanymi przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (Ministra OŚZNiL). Każda firma otrzymuje pozwolenie na korzystanie z określonej ilości tych zasobów.
- kar za przekroczenie dopuszczalnych norm - płacą je firmy, które korzystają z większych ilości zasobów środowiska niż im na to zezwolono oraz wszystkie inne instytucje nie przestrzegające wymogów ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza
- Ochrona wód i gospodarka wodna
- Ochrona powierzchni ziemi
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- Geologia i górnictwo
- Edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska
- Programy międzydziedzinowe
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- Ekspertyzy i prace badawcze

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki).
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia).
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Misją Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu

bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych państwa i województwa w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

W ramach funkcjonowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowywane są zadania inwestycyjne z zakresu m.in.

- gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód,
- gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi,
- ochrony powietrza (w tym odnawialne źródła energii) i termomodernizacji,
- ochrony przed hałasem;

oraz zadania nieinwestycyjne takie jak:

- edukacja ekologiczna,
- przedsięwzięcia z zakresu ochrony przyrody (np. ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, sporządzenie planów ochrony dla obszarów objętych ochroną, nasadzenia drzew i krzewów, zabiegi pielęgnacyjne pomników przyrody),
- państwowy monitoring środowiska,
- wojewódzkie programy i plany związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną;

Szczegółowy zakres działalności WFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.wfosigw.rzeszow.pl oraz w siedzibie Funduszu w Rzeszowie przy ul. Zygmuntońskiej 9.

11.2 Fundusze Unii Europejskiej

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POLiŚ - www.pois.gov.pl)

Projekt Umowy Partnerstwa, który wyznacza główne kierunki wsparcia z Funduszy Europejskich w perspektywie finansowej 2014-2020, zakłada realizację krajowego programu operacyjnego dotyczącego m.in. gospodarki niskoemisyjnej, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, ochrony środowiska, transportu i bezpieczeństwa energetycznego. Środki unijne z programu przeznaczone będą w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia czy dziedzictwa kulturowego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, podobnie jak jego poprzednik na lata 2007 - 2013, będzie wspierać głównie rozwój infrastruktury technicznej kraju, co w efekcie przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gospodarki oraz zwiększenia jej konkurencyjności.

Główny cel Programu

Celem nadrzędnym omawianego Programu będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, przyjaznej środowisku, a także sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Wyznaczony cel główny wynika z jednego z priorytetów strategii Europa 2020, którym jest zrównoważony rozwój. Oznacza on budowanie silnej, stabilnej i konkurencyjnej gospodarki, która sprawnie i efektywnie korzysta z dostępnych zasobów. Nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie, prowadzi do zachowania spójności i równowagi pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki. Opisany program będzie skutecznie realizował założenia unijnej strategii.

Beneficjenci

Najważniejszymi beneficjentami POIiŚ 2014-2020 będą podmioty publiczne (w tym jednostki samorządu terytorialnego).

Źródła finansowania

W przypadku POIiŚ 2014-2020 wyróżniamy dwa źródła finansowania: Fundusz Spójności (FS), którego głównym celem jest wspieranie rozwoju europejskich sieci transportowych oraz ochrony środowiska w krajach UE oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Priorytety POIiŚ

PRIORYTET I (FS) – 1263 mld euro

Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej:

- produkcja, dystrybucja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), np. budowa, rozbudowa farm wiatrowych, instalacji na biomasę bądź biogaz,
- poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji, np. budowa sieci dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia.

Institucja pośrednicząca – MINISTERSTWO GOSPODARKI.

PRIORYTET II (FS) – 3458 mln euro

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- rozwój infrastruktury środowiskowej (np. oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa, instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym do ich termicznego przetwarzania);
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, poprawa jakości środowiska miejskiego (np. redukcja zanieczyszczenia powietrza i rekultywacja terenów zdegradowanych);
- dostosowanie do zmian klimatu, np. zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, zarządzanie wodami opadowymi, projekty z zakresu małej retencji oraz systemy zarządzania klęskami żywiołowymi.

Institucja pośrednicząca – MINISTERSTWO ŚRODOWISKA.

PRIORYTET III (FS) – 14 688 mln euro

Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej:

- rozwój drogowej i kolejowej infrastruktury w sieci TEN-T, połączeń kolejowych poza tą siecią oraz w aglomeracjach;
- niskoemisyjny transport miejski, transport śródlądowy, morski i intermodalny;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym.

Institucja pośrednicząca – MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY I ROZWOJU.

PRIORYTET IV (EFRR) – 2905 mln euro Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej:

- poprawa przepustowości infrastruktury drogowej (w tym obwodnice, trasy wylotowe).

Institucja pośrednicząca – MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY I ROZWOJU.

PRIORYTET V (EFRR) – 642 mln euro

Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej, np. budowa sieci przesyłowych i dystrybucyjnych gazu ziemnego lub energii elektrycznej.

Instytucja pośrednicząca – MINISTERSTWO GOSPODARKI.

PRIORYTET VI (EFRR) – 400 mln euro Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, czy też szkół artystycznych.

Instytucja pośrednicząca – MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO.

PRIORYTET VII (EFRR) – 500 mln euro

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem;
- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego, np. wsparcie szpitalnych oddziałów ratunkowych, lotnisk, lądowisk i baz lotniczego pogotowia ratunkowego.

PRIORYTET VIII (FS) - 300 mln euro

Pomoc techniczna:

- pomoc techniczna dla instytucji realizujących program oraz największych beneficjentów.

Regionalny Program Operacyjny (<http://rpo.podkarpackie.pl>)

Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 9 kwietnia 2014 roku przyjął projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020. Dokument ten uwzględnia opinię przesłaną przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w dniu 8 kwietnia 2014 r. na temat zgodności projektu RPO z dnia 1 kwietnia br. z zapisami Umowy Partnerstwa, jak również wnioski z konsultacji społecznych. Program 10 kwietnia został przesłany do Brukseli.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą Nr 335/8061/14 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 9 kwietnia 2014 r.

Struktura programu:

Oś priorytetowa	Fundusz	Wkład UE w euro
OP 1 Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	EFRR	374 372 710
OP 2 Cyfrowe Podkarpackie	EFRR	76 039 212
OP 3 Czysta energia	EFRR	253 741 612
OP 4 Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	EFRR	199 159 639
OP 5 Infrastruktura komunikacyjna	EFRR	398 382 648
OP 6 Spójność przestrzenna i społeczna	EFRR	221 443 259
OP 7 Regionalny rynek pracy	EFS	235 355 117
OP 8 Integracja społeczna	EFS	169 088 779
OP 9 Jakość edukacji i kompetencji w regionie	EFS	114 927 311
OP 10 Pomoc techniczna	EFS	69 703 020
Razem	EFRR	1 523 139 080
Razem	EFS	589 074 227
ŁĄCZNIE		2 112 213 307

Oś priorytetowa 1

Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka. Jej celem jest wzrost poziomu przedsiębiorczości oraz poprawa zewnętrznej konkurencyjności regionu. Na jej realizację przeznaczone zostanie ponad 374 mln euro z EFRR. Głównym beneficjentem tych środków będą przedsiębiorcy realizujący projekty z zakresu prac badawczo - rozwojowych oraz wprowadzający innowacyjne rozwiązania. Ostatecznie wpłynie to na zacieśnienie współpracy pomiędzy sferą B+R i przedsiębiorcami oraz wzrost absorpcji innowacji w gospodarce.

Oś priorytetowa 2

Cyfrowe Podkarpackie Interwencja podejmowana w ramach osi przewiduje działania polegające na rozwijaniu e-usług publicznych, wsparciu informatyzacji instytucji szczebla regionalnego i lokalnego, udostępnianiu informacji sektora publicznego oraz cyfryzacji zasobów, m.in. w obszarach ochrony zdrowia, kultury, dziedzictwa kulturowego, turystyki, edukacji i nauki, informacji przestrzennej oraz administracji. Na realizację tych zadań przeznaczone zostanie ponad 76 mln euro z EFRR.

Oś priorytetowa 3

Czysta energia realizuje cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach i jest osią współfinansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem nadrzędnym tej osi jest poprawa efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii.

Oś priorytetowa 4

Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego jest osią obejmującą cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami. W osi tej przewidywana jest interwencja związana z ochroną środowiska (w tym środowiska kulturowego) oraz działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Działania te przyczynią się do realizacji celu osi,

którym jest ochrona środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla zwiększenia atrakcyjności regionu.

Oś priorytetowa 5

Infrastruktura komunikacyjna, na realizację której przeznaczona zostanie największa alokacja w Programie – ponad 398 mln euro, obejmuje swoim zakresem cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej oraz 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach. Oś 5 koncentruje wsparcie projektów transportowych, wpływających na poprawę jakości oferty systemu transportowego regionu (drogi, koleje, czysty transport miejski, transport multimodalny). Realizacja tego typu inwestycji przyczyni się do poprawy powiązań komunikacyjnych województwa. Lepsze połączenia transportowe, rozwój transportu publicznego oraz multimodalnego wpłyną również na poprawę spójności terytorialnej województwa, jak również wzrost konkurencyjności i ożywienia przedsiębiorczości, wywierając pozytywny wpływ na dostępność rynków pracy, nauki i usług.

Oś priorytetowa 6

Spójność przestrzenna i społeczna jest osią wielotematyczną, realizującą cel tematyczny 8, 9 i 10. Takie rozwiązanie pozwoli na koncentrację w ramach jednej osi interwencji na rzecz zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług publicznych w obszarze zdrowia (zarówno podstawowe usługi medyczne, jak i uzupełniające – sanatoryjne), pomocy społecznej i edukacji oraz działań rewitalizacyjnych prowadzonych na terenach zdegradowanych. Podejmowana interwencja będzie miała wymiar uzupełniający zakres wsparcia finansowanego z EFS.

Oś priorytetowa 7

Regionalny rynek pracy (ponad 235 mln euro z EFS). W ramach interwencji w tym obszarze realizowane będą działania skierowane w głównej mierze do osób bezrobotnych i poszukujących pracy zwłaszcza w zakresie szkoleń przekwalifikowujących, staży, pośrednictwa i doradztwo zawodowego. W ramach osi będą także realizowane działania z zakresu podnoszenia kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw. Nowością w odniesieniu do poprzedniej perspektywy finansowej będzie możliwość finansowania działań z zakresu tworzenia instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce) oraz programów profilaktycznych między innymi w zakresie chorób układu krążenia czy onkologicznych.

Oś priorytetowa 8

Integracja społeczna. Wsparcie uzyskają projekty przyczyniające się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej oraz samodzielności osób będących w szczególnie niekorzystnej sytuacji społecznej i zawodowej. Interwencja w ramach tej osi zagwarantuje również dostęp do usług, zwłaszcza rodzinom (w tym również wielodzietnym, niepełnym, dysfunkcyjnym), które z uwagi na szereg barier i niekorzystną sytuację pozbawione są możliwości korzystania z podstawowych usług społecznych i zdrowotnych, warunkujących ich prawidłowy rozwój i funkcjonowanie w społeczeństwie. Biorąc pod uwagę rolę sektora ekonomii społecznej w prowadzeniu aktywnej polityki przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu podejmowane będą działania wzmacniające potencjał podmiotów ekonomii społecznej

Oś priorytetowa 9

Jakość edukacji i kompetencji w regionie realizuje cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie. Działania realizowane w ramach osi mają doprowadzić do zwiększenia dostępności edukacji przedszkolnej, podniesienia jakości edukacji oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy.

12. Strategia i monitoring realizacji Programu

12.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Warunkiem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do powiatowego Programu Ochrony Środowiska jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania tym programem będzie Starostwo Powiatowe, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w powiecie będzie odbywać się również na niższych szczeblach administracji, czyli gminach. Zarządzanie będzie opierać się także na jednostkach organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej, choć powszechne staje się także uwzględnianie głosu opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji, a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach np.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

12.1.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- pozwolenia wodno-prawne w zakresie korzystania z wód,
- decyzje i zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Szczególnym instrumentem prawnym jest od niedawna monitoring, czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

12.1.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilną, karną i administracyjną,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- pomoc publiczną na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

12.1.3. Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych jako najważniejszy należy wymienić współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju. Można je podzielić na:

1. Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Można w nich wyróżnić dwie kategorie dotyczące:

- a) działań samorządów (dokształcanie profesjonalne i system szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych),
  - b) powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem (udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez system konsultacji i debat publicznych, wprowadzenie mechanizmów, tzw. Budowania świadomości – kampanie edukacyjne).
2. Narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych:
- a) środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
  - b) strategie i plany działań,
  - c) systemy zarządzania środowiskiem,
  - d) ocena wpływu na środowisko,
  - e) ocena strategii środowiskowych.
3. Narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:
- a) opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
  - b) regulacje cenowe,
  - c) regulacje użytkowania, oceny inwestycji,
  - d) środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
  - e) kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.
4. Narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju:
- a) wskaźniki równowagi środowiskowej,
  - b) ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
  - c) monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Kolejnym, bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych oraz regionalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych. Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak, aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni. Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami

społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów lub obszarów NATURA 2000, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne, fachowe programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii). Rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu. Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa.

Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni. Podmioty zajmujące się rozwojem lokalnym oraz podmioty gospodarcze nie mogą dopuścić do zaistnienia sytuacji, kiedy to mieszkańcy dowiadują się o planowanych zamierzeniach z „innych” źródeł np. prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

12.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być strategia rozwoju gminy czy plan rozwoju lokalnego. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych, ponieważ wyznacza ogólne, ale konkretne kierunki rozwoju i działania np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska.

W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska. Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki, jak i codziennego życia jego mieszkańców. Każda jednostka samorządowa decyduje o kształtowaniu swojej przestrzeni geograficznej, sposobie zarządzania środowiskiem i tworzeniem lepszego modelu życia swoich mieszkańców. Program Ochrony Środowiska jest jednym z elementów prowadzenia ekorozwoju na terenie całego gminy, który powinien nawiązywać do:

- Polityki Ekologicznej Polski,
- programów ekologicznych wyższego szczebla, ale również odnosić się do rzeczywistej sytuacji w poszczególnych gminach,
- lokalnych wartości zasobów i zagrożenia środowiskowego,
- lokalnej świadomości, chęci i możliwości działania.

Lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne. Podstawowe założenie ekorozwoju wymaga zastąpienia filozofii maksymalnego zysku, filozofią wspólnego interesu.

Dlatego tak ważne jest współdziałanie samorządów i mieszkańców regionu (wspomniane wcześniej rozmowy z mieszkańcami i edukacja ekologiczna). Dobre warunki środowiskowe wpływają na rozwój gospodarczy gminy i poprawę warunków zdrowotnych. Drogą ich osiągnięcia powinien być program zrównoważonego rozwoju gminy, którego częścią jest Program Ochrony Środowiska oraz przestrzeganie jego założeń.

13. Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

13.1. Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie, którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska;
- monitoring programu;
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska

System kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany, jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie, których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne, jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiarów poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, IMGW, PSSE, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim jak np. Urzędy Miast, Gminy, Starostwa Powiatowe, RDLP i innym.

Monitoring programu

Najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Zarząd Gminy będzie oceniał, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Co każde, dwa lata obowiązywania Programu powinna nastąpić ocena wykonanych działań, co zapewni ciągły nadzór nad jego wykonaniem. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie do końca 2017 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu – co dwa lata,
- Aktualizacja listy przedsięwzięć – co dwa lata,
- Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań – co cztery lata (przy ewentualnej każdej następnej aktualizacji programu ochrony środowiska).

Monitoring odczuć społecznych

Monitoring odczuć społecznych jest sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

13.2. Monitorowanie założonych efektów ekologicznych

W ocenie postępu wdrażania Programu Ochrony Środowiska oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Powinno być ono realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i powinna być modyfikowana. Lista ta została oparta na dokonanej w rozdziale 10 analizie wskaźnikowej oraz rozszerzona o inne wskaźniki.

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

LP.	WSKAŹNIK	JEDNOSTKA MIARY	Poszczególne lata obowiązyującego Programu				ŹRÓDŁO INFORMACJI O WSKAŹNIKACH
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE							
	Jakość cieków wodnych, udział wód pozaklasowych	%					WIOŚ
	Jakość wód podziemnych, udział wód bardzo dobrych i dobrych	%					WIOŚ
	Liczba ujęć wód (komunalnych)	Szt.					GMINA
	Długość sieci wodociągowej na terenie gminy	km					GUS, GMINA
	Stopień zwodociągowania, liczba mieszkańców objęta siecią	%, ilość					GUS
	Stopień skanalizowania, liczba mieszkańców objęta siecią	%, ilość.					GUS
	Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	km					GUS, GMINA

	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi	m ³					GUS
POWIERZCHNIA ZIEMI							
	Powierzchnia terenów wymagających rekultywacji, w tym zrehabilitowanych	ha					GMINA , POWIAT
ZASOBY PRZYRODNICZE							
	% powierzchni gminy objętej prawną ochroną przyrody	%					RDOŚ , POWIAT, GUS
	Sieć Natura 2000	ha					RDOŚ , MINISTERSTWO
	Liczba rezerwatów	szt.					RDOŚ, POWIAT, GUS
	Liczba użytków ekologicznych	szt.					RDOŚ, POWIAT, GUS
	Liczba pomników przyrody	szt.					RDOŚ, POWIAT, GUS
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE							
	Stan zanieczyszczenia powietrza, zakres przekroczeń dopuszczalnych standardów powietrza	ug/m ³					WIOŚ, POWIAT, GMINY
	Rodzaj i wielkość emitowanych zanieczyszczeń	Mg/rok					ZAKŁADY, WIOŚ, POWIAT, GUS
	Wielkość zatrzymanej emisji na urządzeniach redukujących	Mg/rok					ZAKŁADY, WIOŚ, POWIAT, GUS
	Rodzaj i zakres działań związanych z ograniczeniem emisji niskiej i liniowej w strefie bieszczadzkiej objętej Programem ochrony powietrza dla woj. podkarpackiego	opisowo					GMINY, URZĄD MARSZAŁKOWSKI

	Wielkość ograniczenia emisji pyłów i benzo(a)pirenu w strefie bieszczadzkiej objętej Programem ochrony powietrza dla woj. podkarpackiego	Mg/rok					URZĄD MARSZAŁKOWSKI, WIOŚ, GMINY,
HAŁAS							
	Obszar przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu w związku z eksploatacją dróg, liczba mieszkańców narażonych na uciążliwość akustyczną	ha,					ZARZĄDCY DRÓG, WIOŚ, POWIAT
	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów	szt..					WIOŚ, POWIAT
	Ilość zakładów przekraczających dopuszczalne poziomy hałasu	szt.					WIOŚ, POWIAT
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE							
	Ilość emitorów pól elektromagnetycznych: - liniowych; - punktowych	szt.					WIOŚ, GUS
	Ilość emitorów pól elektromagn. Nieodtrzymujących dopuszczalnych norm	szt.					WIOŚ, GUS
ODPADY							
	Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych,	Mg/rok					GUS, GMINY, URZĄD MARSZAŁKOWSKI
	Ilość odpadów wytworzonych na jednego mieszkańca	Mg/m/rok					GUS, GMINY, URZĄD MARSZAŁKOWSKI
	Ilość zbieranych odpadów komunalnych posegregowanych	Mg/rok					GUS, GMINY, URZĄD MARSZAŁKOWSKI
	Ilość wytworzonych osadów ściekowych	Mg/rok					GUS, GMINY, URZĄD MARSZAŁKOWSKI
EDUKACJA EKOLOGICZNA							

	Liczba projektów edukacyjnych zrealizowanych na rzecz ochrony środowiska	szt.					POWIAT, GMINY, STOWARZYSZENIA
POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ							
	Ilość zużytej wody na jednego mieszkańca /rok	m ³ /m/rok					GUS
	Ilość zużytej energii na jednego mieszkańca /rok	kW					GUS
	Liczba i rodzaj instalacji wytwarzających lub działających o energię odnawialną	szt.					GUS
	Ilość i powierzchnia obiektów objętych termomodernizacją	szt./m ²					GUS, GMINY, POWIAT, ZARZADCY OBIEKTÓW
PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA							
	Ilość sytuacji powodziowych wymagających interwencji	Mg/rok					GMINY, Powiat, WIOŚ, KP PSP
	Liczba podjętych interwencji w zakresie ratownictwa chemiczno-ekologicznego	Mg/rok					GMINY, Powiat, WIOŚ, PWKSP

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Cel opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna na lata 2015-2022” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, opracowanie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Zakres opracowania

Sporządzony Program zawiera między innymi aktualny stan środowiska w powiecie, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program Ochrony Środowiska, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie.

Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów (do 2022 roku) oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywana jest lista przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy do roku 2022.

Charakterystyka Gminy

Gmina Korczyna znajduje się w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego. Powierzchnię 9305 ha zamieszkuje aktualnie 11211 stałych mieszkańców skupionych w 7 sołectwach: Czarnorzeki, Iskrzynię, Kombornię, Korczynę, Krasną, Węglówkę

i Wolę Komborską.). Największą miejscowością jest siedziba gminy – Korczyna. Znaczna część obszaru gminy Korczyna znajduje się w strefie Czarnorzecko -Stryżowskiego Parku Krajobrazowego. Gmina należy do regionu o niezwykle cennych walorach krajobrazowych. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Krosna gmina stanowi cel podmiejskich wycieczek mieszkańców.

Aktualny stan środowiska

W niniejszym opracowaniu opisano stan środowiska na terenie Gminy Korczyna. Wyznaczono w tym zakresie następujące kategorie:

- Powierzchnia ziemi
- Zasoby surowców mineralnych i glebowe
- Degradacja gleb i powierzchni ziemi
- Wody
- Powietrze
- Energia odnawialna
- Hałas
- Zagrożenia naturalne
- Poważne awarie przemysłowe
- Promieniowanie elektromagnetyczne
- Gospodarka odpadami

Cele i strategia ich realizacji

W niniejszym Programie zestawiono cele wynikające z dokumentów wyższego szczebla. Na ich podstawie wyznaczono cele i strategię ich realizacji na poziomie powiatowym.

Strategia Programu ochrony środowiska ma na celu zachowanie najcenniejszych elementów środowiska i poprawę jego stanu. Jako główne cele programu powiatowego przyjmuje się następujące priorytety:

1. OCHRONA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH - PRIORYTET 1
2. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA - PRIORYTET 2
3. GOSPODARKA ODPADAMI - PRIORYTET 3
4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU - PRIORYTET 4
5. POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ - PRIORYTET 5
6. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU ORAZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW - PRIORYTET 6
7. OCHRONA PRZED HAŁASEM - PRIORYTET 7
8. OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN - PRIORYTET 8
9. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB - PRIORYTET 9
10. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM - PRIORYTET 10

Monitoring programu

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Z tego powodu w rozdziale 13 „Monitoring” sformułowano zasady zarządzania środowiskiem, które stanowią podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

15. Wykorzystane materiały i opracowania

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna na lata 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008 – 2011
2. Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 r.
3. Program Ochrony Środowiska Gminy Korczyna na lata 2004-2015
4. Strategia Rozwoju Gminy Korczyna
5. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2013 r.
6. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2012 r.
7. Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu

Wybrane akty prawne

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.);
- Ustawa z dn. 18.07.2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 145 z późn. zm.);
- Ustawa z dn. 06.04.2004 r. – o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 627);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2014 r., poz. 613 z późn.zm.);
- Ustawa z dn. 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1205 z późn.zm.);
- Ustawa z dn. 20.07.1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 686);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 24.07.2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 r. Nr 137, poz. 984);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007 r. nr 61 poz. 417);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2010 nr 72 poz. 466);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. 2014 r., poz. 995);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 23.07.2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 r. nr 143 poz. 896);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r., poz. 1031);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 r., poz. 112);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 r. nr 192 poz. 1883);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30.12.2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. 2003 r. nr 5 poz. 58);

Dostępne strony internetowe:

- <http://isap.sejm.gov.pl>
- <http://rpo.podkarpackie.pl>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>
- www.kp.org.pl
- www.pois.gov.pl
- www.sejm.gov.pl
- www.stat.gov.pl
- www.podkarpackie.pl

Materiały w posiadaniu Urzędu Gminy w Korczynie:

- decyzje,
- pozwolenia,
- umowy,
- raporty i sprawozdania ilościowe,
- opracowania.